Gemeente Gorinchem

Begroting 2025

Inhoudsopgave

1	Inleiding		3
	1.1	Beleidsmatige inleiding	3
	1.2	Financiële begroting op hoofdlijnen	4
	1.3	Leeswijzer	9
2	Beleidsbegroting: Programmaplan		13
	2.1	Programma 1 Bestuur en Ondersteuning	13
	2.2	Programma 2 Veiligheid	17
	2.3	Programma 3 Verkeer en vervoer	20
	2.4	Programma 4 Economie	25
	2.5	Programma 5 Onderwijs	28
	2.6	Programma 6 Sport, cultuur en recreatie	33
	2.7	Programma 7 Sociaal domein	38
	2.8	Programma 8 Duurzaamheid	48
	2.9	Programma 9 Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en Stedelijke vernieuwing	53
	2.10	Algemene dekkingsmiddelen	59
	2.11	Overhead, vennootschapsbelasting en onvoorzien	62
3	Beleidsbegroting: Paragrafen		67
	3.1	Weerstandsvermogen en risicobeheersing	67
	3.2	Onderhoud kapitaalgoederen	77
	3.3	Financiering	82
	3.4	Bedrijfsvoering	86
	3.5	Openbaarheid	91
	3.6	Grondbeleid	92
	3.7	Lokale heffingen	95
	3.8	Verbonden partijen	102
4	Financiële begroting		121
	4.1	Grondslagen begroting en meerjarenraming	121
	4.2	Overzicht van baten en lasten	123
	4.3	Recapitulatie structureel begrotingsevenwicht	137
	4.4	Verschillenanalyse	139
	4.5	Uiteenzetting financiële positie	141
	4.6	Investeringen	144
5	Bijlagen		145
	5.1	Reserves	146
	5.2	Voorzieningen	151
	5.3	Totaaloverzicht baten en lasten per taakveld	154
	5.4	Investeringsoverzicht	157

5.5 Vastgesteld beleid 163
5.6 Afkortingenlijst 165

1 Inleiding

1.1 Beleidsmatige inleiding

Noodzakelijke keuzes
Op 11 juli 2024 stelde de gemeenteraad de Perspectiefnota 2025-2028 van de gemeente Gorinchem vast. In de inleiding van dit document schreven we dat dit een stevige perspectiefnota was. Het is noodzakelijk om een flink aantal keuzes te maken, zodat we een financieel sluitende begroting op kunnen stellen. Onvermijdelijke tegenvallers en tekortschietende middelen vanuit de Rijksoverheid maken het noodzakelijk om financiële ruimte in de begroting te zoeken en maatregelen te treffen. Maatregelen die extra inkomsten opleveren of kosten verminderen. Maatregelen die pijn doen, maar noodzakelijk zijn om de begroting op orde te brengen.

Richting
Met de perspectiefnota heeft de gemeenteraad het college richting meegegeven voor het opstellen van de begroting. Een groot deel van de maatregelen was concreet en kon worden verwerkt in de begroting. In een aantal gevallen was een nadere concretisering nodig en hiervoor zijn taakstellingen opgenomen in de begroting. Deze maatregelen zijn nu uitgewerkt en dit zal worden verwerkt in de 1e begrotingswijziging.

Passende financiële middelen voor gemeenten
Samen met andere gemeenten blijven we, via de VNG en de M50, aandacht vragen voor de financiële positie van gemeenten. Rondom Prinsjesdag hebben we dan ook meegedaan aan de VNG-campagne *#jegemeeentedoeterallesaan.* Deze campagne laat zien welke bijdrage gemeenten leveren aan belangrijke maatschappelijke opgaven. We sluiten ons aan bij de oproep van de VNG en vele gemeenten dat hier passende financiële middelen bij horen. Gemeenten zijn tenslotte keihard nodig voor de uitdagingen waar we voor staan op onderwerpen als de toekomst van de zorg, onderwijshuisvesting, woningbouw, bestaanszekerheid en de energietransitie.

Werken aan Gorinchem
Aan deze, en nog vele andere onderwerpen, werken we volop in Gorinchem, ook in 2025. We staan voor het laatste volledige jaar van deze bestuursperiode. In het komende jaar gaan we verder aan de slag met acties zoals opgenomen in het collegeprogramma. We voeren zaken uit die in de afgelopen jaren in gang zijn gezet.

Zo werken we in 2025 aan een nieuw uitvoeringsprogramma voor onze mobiliteitsvisie, waarin staat hoe we de fietsknelpunten aanpakken. We stellen gebiedsprofielen voor onze bedrijventerreinen op. We werken aan een nieuw cultuurbeleid. Daarnaast voeren we het besluit over de toekomst van De Nieuwe Doelen uit die gelijktijdig met deze begroting wordt besproken. We ondernemen actie om te verduurzamen en ons aan te passen aan een veranderend klimaat. We voeren het nieuwe erfgoedbeleid uit. In het geüpdatete Integraal Sociaal Beleid maken we zichtbaar hoe we samen met partners willen werken aan een gezonde en betrokken stad.

Samen aan de slag
Een opsomming in een inleiding op de begroting doet nooit recht aan al het werk dat in de gemeente gebeurt. Voor een compleet overzicht verwijzen we dan ook graag naar de begroting zelf. Hierin beschrijven we uitgebreider waar we het komende jaar mee aan de slag gaan. En vooral wat we daarmee willen bereiken. Dat doen we als gemeente natuurlijk nooit alleen. We werken samen met inwoners, ondernemers, verenigingen, maatschappelijke organisaties en de regio. Samen met al deze partners blijven we ook in 2025 werken aan de ontwikkeling van onze mooie vestingstad.

Het college van burgemeester en wethouders, 8 oktober 2024

1.2 Financiële begroting op hoofdlijnen

De financiële begroting van de gemeente Gorinchem wordt in dit hoofdstuk op hoofdlijnen uiteengezet. Dit gebeurt aan de hand van enkele financiële uitgangspunten, de ontwikkeling van het begrotingssaldo en de algemene reserve.

Enkele financiële uitgangspunten
Naast de specifieke uitgangspunten in de Perspectiefnota 2025 zijn in deze begroting zo veel mogelijk de volgende algemene financiële uitgangspunten gehanteerd:

1. De begroting 2025 dient reëel en structureel sluitend te zijn.
2. De begroting 2026, 2027 en 2028 wordt zover mogelijk reëel en structureel sluitend opgesteld waardoor de toekomstige lasten van besluiten gedekt worden en er ruimte is voor het opvangen van tegenvallers.
3. Er wordt gewerkt met het principe ‘nieuw voor oud’. Nieuwe lasten worden daarbij gedekt binnen het betreffende programma danwel binnen de totale begroting.
4. De autonome en wettelijke ontwikkelingen gaan voor op de wensen voor nieuw beleid.
5. Een begrotingstekort wordt opgelost met maatregelen die een structurele besparing of een structurele opbrengst geven.
6. Er wordt gewerkt met een spaarsysteem (bestemmingsreserves) om te sparen voor grote investeringen in de (nabije) toekomst. Het al gespaarde en nog te sparen geld wordt in deze collegeperiode ingezet om enkele concrete resultaten te boeken.
7. Het investeringsplafond wordt gehandhaafd om de toekomstige schuldenomvang te beheersen.

Op 19 september is een I&O gehouden over de invulling van de in de Perspectiefnota 2025-2028 opgenomen taakstellingen voor het Sociaal Domein, de subsidies en de efficiency organisatie.

Verloop van het begrotingssaldo
Het vertrekpunt voor het financieel meerjarenperspectief van de Begroting 2025 is de Perspectiefnota 2025-2028 en de uitkomst van de meicirculaire gemeentefonds 2024.

Wij geven in het hierna volgende overzicht aan hoe wij vanuit dit financieel meerjarenperspectief tot ons voorstel voor de meerjarenbegroting 2025-2028 komen.

Begrotingssaldo (bedragen x € 1.000; - = nadeel)	2025	2026	2027	2028	Nr.
Perspectiefnota 2024 inclusief meicirculaire	**289**	**1.142**	**768**	**1.878**	1
Raadsvoorstel BSR	144	144	144	-110	2
Diverse technische en autonome bijstellingen	235	58	113	112	3
Tussentijdse rapportage 2024 structurele bijstellingen	54	-65	-108	-219	4
Meerjarenbegroting	722	1.279	917	1.661	5
Wijzigingsvoorstellen (1e begrotingswijziging)					
Invulling taakstelling efficiency org. voor al geraamd deel BSR	-144				6
Windturbines Groote Haar		-90	-90	-90	7
Betere inzet Brede Scholen	-40	-	-	-	8
Verkoop diverse gronden en panden	-74	-9	-9	-9	9
Algemene uitkering / septembercirculaire gemeentefonds	118	-869	-984	-978	10
Meerjarenbegroting inclusief wijzigingsvoorstellen	**582**	**311**	**-166**	**584**	11
Nieuwe taakstellingen:					
Nog in te vullen taakstelling subsidies	44	143	309	309	12
Nog in te vullen taakstelling efficiency organisatie	-	175	200	225	12
Nog in te vullen taakstelling Sociaal Domein	-	-	178	168	12
Totaal nog in te vullen taakstellingen	**44**	**318**	**687**	**702**	12

1. Perspectiefnota 2025 inclusief meicirculaire
Dit betreffen de saldi zoals deze zijn opgenomen in de Perspectiefnota 2025-2028.

2. Raadsvoorstel BSR
Het uitbesteden van een deel van de belastingwerkzaamheden is na het raadsbesluit verwerkt in de begroting.

3. Diverse technische en autonome bijstellingen
Dit betreffen bijstellingen die zich voordoen bij het opwerken van een Perspectiefnota in een gedetailleerde meerjarenbegroting.

4. Tussentijdse rapportage 2024 structurele bijstellingen
Dit betreffen de structurele bijstellingen zoals deze zijn opgenomen in de Tussentijdserapportage 2024.

5. Meerjarenbegroting
Na verwerking van de hiervoor genoemde punten komt de meerjarenbegroting uit op genoemde saldi.

Onderstaande voorstellen zijn niet verwerkt in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing, de BIEO en de stresstest.

Wijzigingsvoorstellen (1e begrotingswijziging)
Voor de hierna volgende punten stellen wij voor de meerjarenbegroting te wijzigen. In afwachting van de besluitvorming van de raad zijn deze voorstellen niet verwerkt in het programmaplan en de financiële begroting. De besluitvorming zal worden verwerkt in een 1e begrotingswijziging die gelijktijdig met de begroting wordt vastgesteld.

6. Invulling taakstelling efficiency organisatie voor al geraamd deel BSR
Bij het bepalen van de hoogte van de taakstelling efficiency organisatie is het voordeel van uitbesteding aan de BSR meegenomen. Bij de besluitvorming over de uitbesteding aan de BSR is het voordeel toegevoegd aan het begrotingssaldo. Om deze op de juiste wijze mee te nemen in het begrotingssaldo in relatie tot de taakstelling efficiency organisatie is het nodig voor 2025 een wijziging te maken.

7. Windturbines Groote Haar
Inmiddels is er nieuwe besluitvorming geweest over de RES. Op basis hiervan worden de baten verlaagd naar nihil. Zodra er meer zekerheid is over de uiteindelijke plaatsing van de windturbines en de daarvoor te ontvangen bedragen zullen deze worden geraamd.

8. Betere inzet Brede Scholen
Het realiseren van de Betere inzet Brede Scholen heeft meer tijd nodig. Wij gaan er vanuit dat dit vanaf 2026 wordt gerealiseerd zoals in de Perspectiefnota 2025 is opgenomen.

9. Verkoop diverse gronden en panden
In de Perspectiefnota zijn baten opgenomen als gevolg van de verkoop van gronden en panden. De opgenomen bedragen worden aangepast omdat bij nader inzien een object niet voor verkoop in aanmerking komt. Gezien de beperkte omvang is dit nu niet gecorrigeerd op het investeringsplafond. Een eventuele correctie leidt overigens niet tot een overschrijding van het investeringsplafond.

10. Algemene uitkering / septembercirculaire gemeentefonds
Dit betreft het uiteindelijke budgettaire saldo van de wijziging van de raming van de algemene uitkering uit het gemeentefonds naar aanleiding van de septembercirculaire 2024. Meer gedetailleerde informatie over de septembercirculaire 2024 verstrekken wij zoals gebruikelijk in een afzonderlijk raadsvoorstel.

11. Meerjarenbegroting + wijzigingsvoorstellen
Na verwerking van de hiervoor genoemde punten komt de meerjarenbegroting uit op genoemde saldi, waarmee rekening wordt gehouden bij het weerstandsvermogen en de stresstest.

12. Nog te realiseren taakstellingen
De in de Perspectiefnota 2025-2028 opgenomen taakstellingen zijn voor 2025 grotendeels ingevuld. In 2026 moet nog circa 25% van de taakstelling worden ingevuld. Deze taakstelling zal tijdig verder worden ingevuld. Voor de verdeling van de taakstellingen en de verwerking in de begroting wordt verwezen naar de bijlage taakstellingen.

Het investeringsplafond
In de Perspectiefnota van 2021 is besloten tot het invoeren van een investeringsplafond. Dit bleek de meest doeltreffende maatregel om de hoge schuldpositie van de gemeente Gorinchem af te bouwen. Daarbij is er voor nieuwe investeringen een investeringsplafond ingevoerd van € 5 mln. per jaar. Onderstaand overzicht is zoals in de Perspectiefnota 2025-2028 aangegeven exclusief het IHP en variant B van het Groot Podium. In de begroting 2025 en verder zijn alleen de reeds in de Perspectiefnota 2025-2028 verwerkte ter beschikking gestelde budgetten opgenomen. Tot en met 2028 blijven we binnen het meerjarig investeringsplafond conform hetgeen in de Perspectiefnota 2025-2028 is opgenomen.

Investeringsplafond (bedragen x € 1.000)	2025	2026	2027	2028
Beschikbare investeringsruimte			**2.012**	**5.651**
Indexatie investeringsruimte (2,9%)	161	161	161	161
Totaal investeringsbudget	**161**	**161**	**2.173**	**5.812**
Totaal investeringen	**-3.709**	**2.557**	**-2.682**	**-4.205**
IHP Retranchement Regenboog/Beatrix de Burcht	-475			
Restant investering aanpassingen school Hiemstralaan	395			
Renovatie Herman de Ruijterstraat 30	-350			
Spaaropgave onderwijs				-1.000
Vervangen beschoeiingen en kades	-3.680	-655	-973	-960
Vervanging wegen	-1.721	-1.721	-1.721	-1.721
Reconstructies Fietspaden	-708			
Legionella	-175			
Vervangen parkeermanagement systeem garageparkeren	-250			
Straatparkeren nieuwe modems	-100			
Fietsknelpunten top 10	350			
Reserve Sociaal domein	1.100			
Reserve sloopkosten	226			
Indexering zwembad	-840	420	420	
Reserve energie zwembad	840	-420	-420	
Speelruimteplan	29	29	12	12
Verkoop diverse gronden en panden	1.650	1.400		600
Kweeklust (vrijval)		3.004		
Storting aflossingsreserve t.b.v. investeringsplafond		500		
Autonome ontwikkelingen				-1.136
Ruimte in investeringsplafond	**-3.548**	**2.718**	**-509**	**1.607**
Cumulatieve ruimte in investeringsplafond	**-3.548**	**-830**	**-1.339**	**268**

Verloop algemene reserve

In onderstaand overzicht wordt het verloop van de algemene reserve weergegeven. Afgezien van de eenmalige inzet in 2023, 2024 en 2025 om voorgenomen nieuwe investeringen van dekking te voorzien, dient de algemene reserve voornamelijk als onderdeel van het weerstandsvermogen.

Ontwikkeling algemene reserve (- = onttrekking, + = toevoeging, bedragen x € 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028
Stand Algemene Reserve begin boekjaar	**28.369**	**30.468**	**26.668**	**26.668**	**26.668**
Bij: resultaat jaarrekening 2023	1.886				
Bij: afroming reserve Sociaal Domein	4.100				
Af: dekking investeringen PPN 2024-2027	-3.887	-3.800			
Stand Algemene Reserve ultimo boekjaar	**30.468**	**26.668**	**26.668**	**26.668**	**26.668**

Autorisatieniveau

Overeenkomstig artikel 5, lid 1, van de Financiële verordening autoriseert de raad met het vaststellen van de begroting, de baten en de lasten per programma en de investeringsbudgetten, voor het eerste begrotingsjaar.

Op grond van artikel 5, lid 2, van de Financiële verordening kan de raad bij de begrotingsbehandeling aangeven van welke nieuwe investeringen hij op een later tijdstip een apart voorstel wil ontvangen voordat wordt overgegaan tot het aangaan van verplichtingen.

Op grond van artikel 5, lid 16, van de Financiële verordening wordt het gebruik van lid 3 t/m 15 van de verordening als acceptabel aangemerkt.

Op grond van artikel 5, lid 17, van de Financiële verordening worden begrotingsafwijkingen door overschrijding en onderschrijding van baten en onderschrijding van lasten en investeringsbudgetten als acceptabel en daarmee rechtmatig aangemerkt mits deze afwijkingen worden toegelicht overeenkomstig de uitgangspunten voor de toelichting in de jaarstukken of in een ander bestuurlijk document.

De begroting geeft informatie op taakveldniveau. Dit is een detailniveau lager dan het programmaniveau waarop uiteindelijk de autorisatie plaatsheeft.

1.3 Leeswijzer

Programma-indeling en taakvelden
De begroting bestaat uit een beleidsmatig en een financieel gedeelte. Voor 2025 hebben wij gekozen voor een andere vormgeving van het programmaplan (de programma's). In deze begroting gaan we niet meer in op de (uitvoering) van reguliere taken en hebben we het vastgesteld beleid opgenomen in een bijlage. Het beleidsmatige gedeelte (programmaplan en paragrafen) volgt de programma-indeling, waarbij de financiële informatie binnen die programma's op het niveau van taakvelden is opgenomen. Deze taakvelden zijn voorgeschreven vanuit het BBV. Het programmaplan bestaat uit negen programma's. Naast de negen beleidsprogramma's is er een 'programma' algemene dekkingsmiddelen en zijn er overzichten van overhead, vennootschapsbelasting en onvoorzien. Het overzicht overhead geeft inzicht in de kosten van alle overhead die niet rechtstreeks aan de uitvoeringsprogramma's toe te rekenen is. Onder overhead vallen (o.a.) kosten voor directie, algemeen management, financiën, Human Resource Management (HRM), facilitaire zaken, informatievoorziening en communicatie.

De Iv3-indeling voor 2025 is voor zowel gemeenten als provincies op een aantal punten inhoudelijk gewijzigd. Voor gemeenten zijn de taakvelden op het terrein van Jeugd en Wmo gewijzigd.

Indicatoren en streefwaarden
Gekoppeld aan de eerder genoemde uniforme taakvelden is vanaf de Begroting 2017 vanuit het BBV een basisset van 39 beleids- of prestatie-indicatoren voorgeschreven, waarvan er inmiddels nog 36 zijn voorgeschreven, die gemeenten in de begroting en jaarrekening ten minste moeten gebruiken. De indicatoren geven inzicht in (de vergelijkbaarheid van) de beleidsprestaties en zijn objectief meetbaar. De gegevens zijn via landelijke bronnen voor alle gemeenten beschikbaar en vragen dus niet om een eigen/nieuw registratiesysteem. Al deze gegevens zijn te raadplegen via www.waarstaatjegemeente.nl. De indicatoren bevatten belangrijke informatie om te kunnen sturen. Alle gemeenten zijn verplicht om de basisset van beleidsindicatoren onder te brengen binnen de programma’s van de begroting. Per programma worden de verplichte indicatoren in een tabel weergegeven, aangeduid met 'B'. De indicatoren worden vergeleken met gemeenten in dezelfde stedelijkheidsklasse. We hebben de meest actueel beschikbare gegevens opgenomen. Voor diverse indicatoren zijn geen recente gegevens (meer) beschikbaar. Indicatoren die niet meer worden aangeboden via www.waarstaatjegemeente.nl zijn niet meer opgenomen in de begroting. Aan de indicatoren zijn ook streefwaarden voor 2025 gekoppeld. Voor enkele indicatoren zijn geen streefwaarden opgenomen.

Naast de basisset is een lijst met facultatieve indicatoren beschikbaar, waarvoor landelijke data (nog) ontbreken. Gemeenten moeten hiervoor zelf de registratie organiseren. In tegenstelling tot de verplichte indicatoren, zijn de facultatieve indicatoren wat minder feitelijk te meten. Ze hebben een bepaalde subjectiviteit in zich zoals een gevoel of waardering. Voorbeelden zijn de mate waarin de gemeentelijke dienstverlening wordt gewaardeerd door ondernemers en inwoners en het veiligheidsgevoel van onze inwoners. Per programma worden de facultatieve indicatoren in een tabel weergegeven, aangeduid met 'F'. Voor een aantal indicatoren is gekozen om de resultaten uit te drukken in een getal en niet visueel.

Per programma worden de indicatoren weergegeven in een tabel, aangeduid met de afkorting 'PI' of 'ME', respectievelijk Prestatie-Indicator en Maatschappelijk Effect.

Beleidsbegroting
De beleidsbegroting bestaat per programma uit de zogenaamde ‘3 W-vragen’.
1. Wat willen we bereiken?
2. Wat gaan we daarvoor doen?
3. Wat gaat dit kosten?

Per programma is steeds een overkoepelend doel geformuleerd onder de kop "Wat willen we bereiken". Wat we in 2025 gaan doen om het programmadoel te bereiken is verder uitgewerkt in het overzicht 'concrete voornemens' vanuit het coalitieakkoord, inclusief de daaraan gekoppelde planning. Hierbij maken we gebruik van het onderstaande kleurenmodel:

- Periode voorbereiding besluitvorming (Paars)
- Periode plaatsvinden besluitvorming (Lichtblauw)
- Periode actie na besluitvorming of actie zonder besluitvorming (Geel)

Onder het kopje "Wat gaat dit kosten" worden de baten en lasten per programma gepresenteerd. Afwijkingen boven de € 100.000, ten opzichte van de primitieve begroting 2024, worden per taakveld nader toegelicht. De specifiek aan het programma gerelateerde investeringen worden hier eveneens gepresenteerd. Bijzondere en grote investeringen boven de € 500.000 worden nader toegelicht. In elk programma zijn de verbonden partijen opgenomen die bijdragen aan de realisatie van de doelstellingen van dat programma.

Paragrafen
Na het programmaplan volgen de paragrafen. Deze geven een dwarsdoorsnede van de begroting, bezien vanuit een bepaald beleidsterrein. Het gaat vooral om beheersmatige aspecten die grote (financiële) gevolgen hebben gehad en/of van belang zijn geweest voor het realiseren van de programma's.

Financiële begroting
De financiële begroting gaat in op de grondslagen voor de begroting, zoals die bij de perspectiefnota 2025-2028 zijn bekrachtigd. Daarnaast biedt de financiële begroting o.a. een totaaloverzicht van de baten en lasten, het structurele begrotingsevenwicht, verschillenoverzicht met toelichting en de uiteenzetting van de financiële positie.

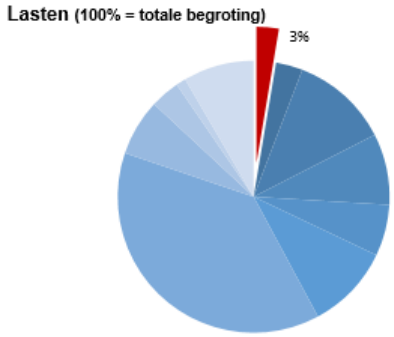
Bijlagen
Tot slot zijn in de bijlagen de meerjarige overzichten van reserves en voorzieningen, baten en lasten per taakveld, een overzicht vastgesteld beleid en een investeringsoverzicht opgenomen. Een lijst met gehanteerde afkortingen maakt deze begroting compleet.

Gemeente Gorinchem

Begroting 2025
Beleidsbegroting: Programmaplan

2 Beleidsbegroting: Programmaplan

2.1 Programma 1 Bestuur en Ondersteuning

Taakvelden

Nr.	Taakveld	Portefeuillehouder
0.1	Bestuur	Attie Mager
0.2	Burgerzaken	Attie Mager
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	Marjo Molengraaf

2.1.1 Wat willen we bereiken?

Doel

Uit het collegeprogramma:
Iedereen ervaart de dienstverlening van de gemeente. Of je nu inwoner, ondernemer of maatschappelijke partner bent in onze stad. In de visie Gastvrij Gorinchem hebben we concrete acties beschreven die we uitvoeren. Dat is merkbaar in het gemak waarop je producten of diensten kunt regelen maar ook bij de ontvangst in het stadhuis. We werken aan toegankelijkheid van onze (digitale) diensten, ook voor mensen met een beperking. In deze periode maken we meer zichtbaar welke diensten we als gemeente allemaal verlenen. Om ons werk als gemeente goed te doen, moet onze eigen bedrijfsvoering op orde zijn. We professionaliseren onze bedrijfsvoering, bijvoorbeeld door meer projectmatig te werken bij grote projecten, slim samen te werken met specialistische bureaus of professionals en ons verder te ontwikkelen in digitaal en datagedreven werken. Waar mogelijk maken we in onze bedrijfsvoering gebruik van diensten van Gorcumse ondernemers en bedrijven.

Als gemeente hebben we diverse gebouwen in bezit. Zoals gebouwen waarin we werken, onderwijsgebouwen en accommodaties om te kunnen sporten en bewegen. We vinden het van belang dat ons vastgoed bijdraagt aan het bereiken van maatschappelijke doelen. In deze periode gaan we volop aan het werk om de gebouwen en accommodaties die ons eigendom zijn te verduurzamen.

Om onze stad steviger op de kaart te zetten gaan we werken vanuit één sterk merk. Zodat het voor iedereen herkenbaar is waar de gemeente Gorinchem voor staat en wat ze doet. We zorgen dat ons werk zichtbaar is. We nodigen inwoners uit om mee te denken, te doen of te beslissen. Dat doen we niet alleen tijdens speciale participatiebijeenkomsten, maar ook via ons Digipanel en natuurlijk gewoon door met mensen in gesprek te

gaan over wat hen bezighoudt. We zorgen dat inwoners weten waarover ze mee kunnen denken en op welke manier ze dit kunnen doen. Daarbij gaan we expliciet aan de slag om jongeren actief te betrekken.

Maatschappelijke vraagstukken houden zich niet aan grenzen van gemeenten. Ze zijn gemeente overstijgend en vragen daarom om een stevige samenwerking. Daar zetten we vol op in. We versterken onze relaties in de regio en de verschillende overheden. We doen dat niet alleen, maar ook samen met het bedrijfsleven en maatschappelijke partners in onze stad. We werken onze regionale strategie uit om zichtbaar te maken waar we op welke regionale schaal aan werken. En we gaan hard aan de slag om een nieuwe Regio Deal binnen te halen, samen met de regio Drechtsteden.

Maatschappelijke effecten en indicatoren

Hoe meten we dat?

Indicator	B/F	Eenheid	Soort	2020	2021	2022	2023	Streefwaarde 2025
Formatie	B	fte per 1.000 inwoners	PI	8,7	8,8	8,9	9,4	8,5
Bezetting	B	fte per 1.000 inwoners	PI	6,9	8,1	8,6	8,5	8,3
Apparaatskosten	B	€ per inwoner	PI	772	773	807	864	991
Externe inhuur	B	€ en %	PI	€ 82	12,9 %	12,2 %	21 %	17 %
Overhead	B	€ en %	PI	€ 305	9,0 %	8,4 %	7,6	8,6%
Waardering inwoners algehele dienstverlening	F	1-10	ME		7,0		6,8	7,0

Verklaringen afkorting: B = Basisset indicator, F = Facultatieve indicator, PI = Prestatie Indicator, ME = Maatschappelijk Effect.

2.1.2 Wat gaan we daarvoor doen?

Concrete voornemens

Actie (planning)	2025	2026	2027	2028
Vastgoed				
1. We actualiseren ons vastgoedbeleid. Een nieuw vastgoedbeleid biedt de mogelijkheid om een bijdrage te leveren aan de stad op het gebied van maatschappelijke doelen, duurzaamheid en stedelijke ontwikkeling.	RB			
3. We maken een verduurzamingsplan voor onze gemeentelijke gebouwen en verduurzamen onze gebouwen volgens dit plan.				
Bedrijfsvoering en dienstverlening				
1. We werken aan een divers personeelsbestand binnen de gemeente, door niemand uit te sluiten bij werving en selectie. We vinden diversiteit belangrijk en realiseren voorzieningen en regelingen die recht doen aan inclusie.				
3. We ontwikkelen de kwaliteit van persoonlijke dienstverlening. Bijvoorbeeld door te investeren in middelen die controles van identiteitsdocumenten makkelijker maken.				
5. We vernieuwen de inrichting van de publieke ruimte in het stadhuis op basis van de uitkomsten van het gezamenlijke dienstverleningsconcept 2024-2025.				

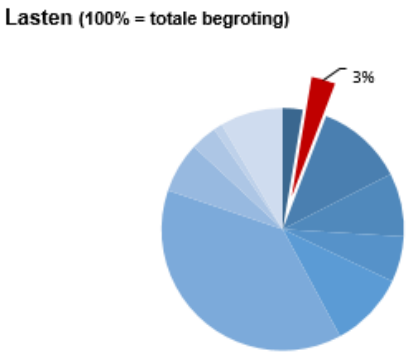
Actie (planning)	2025	2026	2027	2028
6. We vernieuwen onze telefooncentrale, om de telefonische dienstverlening door te ontwikkelen.	CB			
7. We monitoren onze dienstverlening en meten de klanttevredenheid met een nieuwe tool, zodat we weten waar we bij moeten sturen.				
8. We stellen een gemeentebreed ontwikkelplan op om als organisatie meer datagedreven te gaan werken, bijvoorbeeld in het sociaal domein of het beheer van de openbare ruimte. Datagedreven werken is daarbij geen doel op zichzelf, maar een middel om onze informatiepositie te verbeteren, zodat we daarmee beleidsdoelstellingen kunnen bereiken en publieke meerwaarde kunnen vergroten.				
9. We verbeteren de leefbaarheid in wijken door te zorgen dat de informatie in de Basisregistratie Personen (BRP) klopt en we in beeld hebben wie waar woont, om illegale bewoning van leegstaande locaties tegen te gaan.				
Communicatie en participatie				
1. We stellen beleid en afspraken op over hoe inwoners en organisaties de gemeente uit kunnen dagen om taken over te nemen. We maken daarvoor een inventarisatie op welke onderwerpen taken overgenomen kunnen worden en nodigen inwoners uit om hierover mee te denken.				
3. We stellen een merkenstrategie op om één sterk, gemeentelijk merk neer te zetten en te versterken. We laten daarmee zien wat de gemeente allemaal doet en zoeken actief de samenwerking op met andere partijen die het merk Gorinchem uitdragen.				
Regionale samenwerking en lobby				
2. We werken onze regionale strategie bij. Daarin maken we zichtbaar welke vormen van regionale samenwerking het best aansluiten bij onze gemeentelijke doelstellingen, zodat onze inzet aansluit bij gemeentelijke doelen. Hierover gaan we met de gemeenteraad in gesprek.				
3. We gebruiken de wijziging van de Wet gemeenschappelijke regelingen om de positie van de gemeenteraad te versterken, met de mogelijkheden die de wijziging van de wet hiervoor biedt. Dit betrekken we bij de noodzakelijke wijziging van gemeenschappelijke regelingen.				
4. We stellen een lobbystrategie op, aan de hand van de ambities van onze gemeente.				
5. We werken samen met andere gemeenten die dezelfde belangen hebben als wij aan lobbytrajecten. Dat doen we in de regio, of met gemeenten die om andere redenen op ons lijken, bijvoorbeeld andere middelgrote gemeenten.				
6. We zetten in op het binnenhalen van provinciale, nationale en Europese subsidies. Toegekende subsidies worden beheerd.				
Nieuw begroting 2025				
We gaan aan de slag met het herijken van het gemeentelijk subsidiebeleid waarbij we kritisch gaan kijken naar de inzet van alle subsidiegelden in relatie tot de gemeentelijke doelen en effectiviteit.				

2.1.3 Wat gaat dit kosten?

Exploitatie (bedragen x € 1.000 / - = nadeel)	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
TV01 Bestuur	2.828	2.527	2.822	2.812	2.812	2.812
TV02 Burgerzaken	1.804	1.831	1.701	1.566	1.666	1.490
TV03 Beheer overige gebouwen en gronden	2.336	690	704	706	706	706
Lasten Bestuur en Ondersteuning	**6.968**	**5.049**	**5.227**	**5.084**	**5.184**	**5.008**
TV01 Bestuur	641	3	3	3	3	3
TV02 Burgerzaken	514	696	743	803	827	827
TV03 Beheer overige gebouwen en gronden	462	574	670	676	676	676
Baten Bestuur en Ondersteuning	**1.617**	**1.273**	**1.416**	**1.482**	**1.506**	**1.506**
Totaal saldo van baten en lasten	-5.351	-3.776	-3.811	-3.602	-3.677	-3.501
Mutaties reserves	0	0	0	0	0	0
Resultaat	**-5.351**	**-3.776**	**-3.811**	**-3.602**	**-3.677**	**-3.501**

Taakveld (bedrag x € 1.000)	Verschil tussen 2024 en 2025	Verdeling bedrag	Toelichting
Lasten			
TV01 Bestuur	295 N	124 N	In juli 2024 is een nieuwe CAO voor het personeel in de sector Rijk overeengekomen. Op basis van het Rechtspositiebesluit decentrale politieke ambtsdragers hebben deze afspraken ook doorwerking naar de bezoldiging van burgemeesters en wethouders en toelagen van raadsleden.
		154 N	De pensioenvoorziening voor (ex)bestuurders is herzien. Om de voorziening voldoende te laten zijn voor de toekomstige verplichtingen is een extra dotatie gedaan.
TV02 Burgerzaken	130 V	135 V	De kosten voor de uitvoering van het project administratieve leegstand BRP zijn in 2025 aanzienlijk lager dan in 2024, omdat naar verwachting het project in 2025 wordt afgerond.

2.2 Programma 2 Veiligheid

Taakvelden

Nr.	Taakveld	Portefeuillehouder
1.1	Crisisbeheersing en Brandweer	Reinie Melissant
1.2	Openbare orde en Veiligheid	Reinie Melissant

2.2.1 Wat willen we bereiken?

Doel

Uit het collegeprogramma:
Om prettig te wonen, werken en verblijven in de stad, is het van groot belang dat je je veilig voelt. Daarom zetten we in op de aanpak van ondermijning, de samenwerking met zorg- en veiligheidspartners, het vergroten van de digitale veiligheid en een veilige woon- en leefomgeving. We beheersen de veiligheidsrisico's als het gaat om het uitgaansklimaat en evenementen in de stad. Dit alles doen we vanuit de juiste balans tussen preventie en handhaving.

Maatschappelijke effecten en indicatoren

Hoe meten we dat?

Indicator	B/F	Eenheid	Soort	2020	2021	2022	2023	Streefwaarde 2025
Verwijzingen Halt	B	Aantal per 1.000 jongeren	PI	20	8	7	10	20
Winkeldiefstallen	B	Aantal per 1.000 inwoners	PI	2,0	2,1	2,1	2,6	2,1
Geweldsmisdrijven	B	Aantal per 1.000 inwoners	PI	4,7	4,3	4,4	4,3	4,5
Diefstallen uit woning	B	Aantal per 1.000 inwoners	PI	1,2	1,3	0,9	1,2	1,1
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte	B	Aantal per 1.000 inwoners	PI	5,8	6,0	4,9	4,9	6
Aandeel dat zich veilig voelt in de buurt	F	% vanuit Gorcumse burgerpeiling	ME		86		86	86
Mate van ervaren overlast van buurtbewoners. *Ten minste enige mate van overlast*	F	% vanuit Gorcumse burgerpeiling	ME		10		12	10

2.2.2 Wat gaan we daarvoor doen?

Concrete voornemens

Actie (planning)	2025	2026	2027	2028
Veiligheid				
1. We geven uitvoering aan de ambities die zijn opgenomen in het Integraal Veiligheidsplan (IVP) 2023-2026.			RB	
a. Ondermijning;			RB	
b. Zorg en Veiligheid;			RB	
c. Digitale Veiligheid;			RB	
d. Veilige woon- en leefomgeving;			RB	
e. Beheersen van veiligheidsrisico's.			RB	
2. We organiseren activiteiten die bijdragen aan de bewustwording van medewerkers, inwoners en ondernemers op het gebied van ondermijning.				
3. We nemen actief deel aan regionale overleggen over ondermijning.				
4. We organiseren bijeenkomsten over het thema veiligheid voor de gemeenteraad.				
5. De wijkboa's werken wijkgericht en nemen deel aan wijkoverleggen.				

2.2.3 Wat gaat dit kosten?

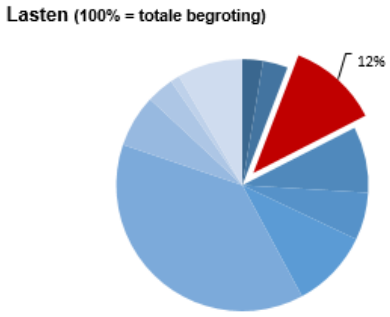
Exploitatie (bedragen x € 1.000 / - = nadeel)	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
TV11 Crisisbeheersing en Brandweer	3.590	3.565	4.260	4.260	4.234	4.234
TV12 Openbare orde en Veiligheid	1.908	1.977	2.039	1.910	1.625	1.628
Lasten Veiligheid	**5.498**	**5.542**	**6.299**	**6.170**	**5.859**	**5.862**
TV12 Openbare orde en Veiligheid	203	177	210	215	215	215
Baten Veiligheid	**203**	**177**	**210**	**215**	**215**	**215**
Totaal saldo van baten en lasten	-5.295	-5.366	-6.089	-5.955	-5.645	-5.647
Mutaties reserves	4	4	4	4	4	4
Resultaat	**-5.291**	**-5.361**	**-6.085**	**-5.951**	**-5.640**	**-5.643**

Taakveld (bedrag x € 1.000)	Verschil tussen 2024 en 2025	Verdeling bedrag	Toelichting
Lasten			
TV11 Crisisbeheersing en brandweer	695 N	695 N	De bijdrage aan de Veiligheidsregio (VRZHZ) wordt verhoogd als gevolg van de nieuwe kostenverdeelsystematiek, structurele meerkosten en loon- en prijsstijgingen.

2.2.4 Met welke verbonden partijen doen we dit samen?

- GR Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid
- GR Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid
- MerwedeLingelijn (MLL) Beheer B.V.

2.3 Programma 3 Verkeer en vervoer

Taakvelden

Nr.	Taakveld	Portefeuillehouder
2.1	Verkeer en vervoer	Marjo Molengraaf
2.2	Parkeren	Marjo Molengraaf
2.3	Recreatieve havens	Fatih Polatli
2.4	Economische havens en waterwegen	Fatih Polatli
2.5	Openbaar vervoer	Marjo Molengraaf

2.3.1 Wat willen we bereiken?

Doel

Uit het collegeprogramma:
In de mobiliteitsvisie 2040 is vastgelegd hoe mobiliteit zich ontwikkelt in Gorinchem. Daarmee ligt een goede basis waarmee we aan de slag gaan. We maken keuzes in wat we de komende periode uitvoeren. Daarbij ligt de prioriteit bij het verbeteren en het veiliger maken van de routes voor fietsers en voetgangers. We hebben met name aandacht voor de oost-west verbinding en de noordelijke infrastructuur in de stad. We kijken naar de mogelijkheden om de kwaliteit van het openbaar vervoer te verbeteren. En werken samen met andere overheden aan het zoveel mogelijk voorkomen van (verkeers)hinder op de A27 en A15.

Maatschappelijke effecten en indicatoren

Hoe meten we dat?

Indicator	B/F	Eenheid	Soort	2020	2021	2022	2023	Streefwaarde 2025
Verkeersongevallen	F	Per 100.000 inwoners	ME	940	960	1.103	x	927
Geregistreerde ongevallen naar soort:	F	In %	ME					
− *Met uitsluitend materiele schade*				93,4	91,9	89,2	x	64,9
− *Met letsel ziekenhuis*				6,6	7,5	10,4	x	3,9
− *Met dodelijke afloop* (x = onbekend)				x	0,6	0,5	x	0,14

* Vanuit het landelijke Strategisch Plan Verkeersveiligheid (SPV) 2030 wordt ingezet om het aantal verkeersongevallen in 2030 te halveren ten opzichte van 2019. Dit komt overeen met een jaarlijkse daling van circa 6%.

2.3.2 Wat gaan we daarvoor doen?

Concrete voornemens

Actie (planning)	2025	2026	2027	2028
Mobiliteit				
1. We onderzoeken de mogelijkheden voor een extra plek in het centrum om fietsen beveiligd te parkeren aangevuld met mogelijk andere faciliteiten zoals een openbaar toilet.				
2. We verbeteren de fietsvoorziening langs de Nieuwe Hoven.	RB			
3. We richten de Haarsekades fietsvriendelijk in				
5. We overleggen met de provincie en Qbuzz of zij aanvullende OV-lijnen kunnen exploiteren.	CB			
6. We introduceren vervoer op afroep, zoals een Wijkhopper.				
7. We stimuleren initiatieven die mensen oproepen om op andere manieren te reizen dan met de auto tijdens de spits.				
8. De Mollenburgseweg richten we in als 30 km/u weg.	CB			
9. Met de herinrichting van de Banneweg en omgeving, verbeteren we de verkeersveiligheid, oversteekbaarheid en doorstroming.				
11. We werken samen met andere overheden langs de A27 aan het beperken van de overlast tijdens de werkzaamheden. We kijken met Rijkswaterstaat of we de veerdienst in kunnen zetten als alternatieve route tijdens de werkzaamheden aan de A27.				
12. We lobbyen voor de realisatie van een OV Hub en met provincies en gemeenten langs de A15 voor het verbeteren van de doorstroming op deze weg.				
13. We organiseren een pilot voor het stimuleren van kleine elektrische vrachtwagens voor het bevoorraden van de winkels in de binnenstad.	CB			
14. We evalueren de Mobiliteitsvisie 2040 en het uitvoeringsprogramma 2020-2023 en stellen een uitvoeringsprogramma voor de periode 2024-2027 op. Daarbij geven we prioriteit aan uitvoering van projecten uit de top 10 van fietsknelpunten en het aanpakken van de grootste knelpunten voor voetgangers en fietsers in de binnenstad.	CB			
Raadsagenda				
We geven invulling aan de raadsopdracht fietsveiligheid.				
Nieuw begroting 2025				
We stemmen de parkeertarieven beter af op de regio.				
We onderzoeken de mogelijkheden om parkeergarage Kweeklust en de omliggende openbare ruimte op te knappen.				

2.3.3 Wat gaat dit kosten?

Exploitatie (bedragen x € 1.000 / - = nadeel)	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
TV21 Verkeer en vervoer	8.678	5.777	8.252	8.262	8.769	9.296
TV22 Parkeren	1.235	1.127	1.118	1.199	1.195	1.171
TV23 Recreatieve havens	678	712	748	752	749	738
TV24 Economische havens en waterwegen	25	25	29	54	54	53
TV25 Openbaar vervoer	3.623	2.998	3.338	3.373	3.369	3.369
Lasten Verkeer en vervoer	**14.239**	**10.640**	**13.486**	**13.640**	**14.135**	**14.627**
TV21 Verkeer en vervoer	875	328	403	553	628	628
TV22 Parkeren	619	643	924	924	924	924
TV23 Recreatieve havens	126	116	196	243	243	243
TV24 Economische havens en waterwegen	329	215	265	265	265	265
TV25 Openbaar vervoer	3.323	2.427	2.479	2.485	2.483	2.480
Baten Verkeer en vervoer	**5.271**	**3.729**	**4.267**	**4.470**	**4.543**	**4.540**
Totaal saldo van baten en lasten	-8.967	-6.911	-9.219	-9.170	-9.592	-10.086
Mutaties reserves	1.723	-288	-2.585	-16	375	519
Resultaat	**-7.244**	**-7.199**	**-11.804**	**-9.186**	**-9.217**	**-9.568**

Taakveld (bedrag x € 1.000)	Verschil tussen 2024 en 2025	Verdeling bedrag	Toelichting
Lasten			
TV21 Verkeer en vervoer	2.475 N	1.846 N	Er is een meerjarenplan opgesteld voor onderhoud en vervanging van wegverhardingen. Deze structurele verhoging van het budget is bedoeld voor het op orde brengen en vervolgens structureel op orde houden van de wegverhardingen. Het wegenbeheerplan wordt in 2024 ter goedkeuring aan de gemeenteraad voorgelegd.
		220 N	Voor de bijdragen aan de GR Reinigingsdienst Waardlanden volgen we de begrotingen van de GR, zoals opgenomen in zienswijzestukken die eerder dit jaar aan de raad zijn aangeboden. Dit zorgt voor een verhoging van het budget straatvegen.
		134 N	Per 1 januari 2024 heeft de partij die verantwoordelijk was voor de bestrijding van onkruid op verhardingen de werkzaamheden stopgezet. In het begin van 2024 is er een aanbestedingsproces gestart. Vanwege prijsstijgingen op de markt komt het beschikbare budget niet meer overeen met de werkelijke kosten.
		674 V	Om drie bruggen in het centrum weer op het gewenste kwaliteitsniveau te brengen, is er in 2024 eenmalig budget beschikbaar gesteld. Dit is in 2025 niet meer aan de orde.
		700 N	We vervangen tussen 2024 en 2027, waar mogelijk, de lampen van onze buitenverlichting door LED-lampen. De resterende boekwaarde van de huidige verlichting boeken we versneld af, wat leidt tot een nadeel.
		101 N	In de Perspectiefnota 2024 is budget aangevraagd voor het uitvoeringsprogramma 2024-2027 in het kader van de Mobiliteitsvisie 2040. Prioriteit wordt gegeven aan projecten uit de top 10 van fietsknelpunten en de grootste knelpunten voor voetgangers en fietsers in de binnenstad.
		74 N	Als gevolg van een stijging van de salarissen valt de doorbelasting van ambtelijke inzet naar dit taakveld hoger uit.

Taakveld (bedrag x € 1.000)	Verschil tussen 2024 en 2025	Verdeling bedrag	Toelichting
TV25 Openbaar vervoer	340 N	103 N	De Gorinchem X wordt ingezet als blusboot voor de Veiligheidsregio Zuid-Holland-Zuid en krijgt een eigen exploitatie. De kosten voor personeel, brandstof, onderhoud, kapitaallasten en verzekeringen bedragen € 103.000. Hier staat een vergoeding van € 90.000 tegenover.
		125 N	De verzekering van m.n. de elektrische veerboten is duurder dan de huidige schepen.
		193 N	Door de indexering van de brandstof en energieprijzen en de CAO verplichtingen nemen de lasten met respectievelijk € 100.000 en € 93.000 toe.
		58 V	Door het later in gebruik nemen van de elektrische veren zijn de kapitaallasten eenmalig lager.
			De gevolgen van de hogere verzekeringen, exploitatiekosten en salariskosten en de lagere kapitaallasten worden volgens de samenwerkingsovereenkomst verrekend met de deelnemende oevergemeenten.
Baten			
TV22 Parkeren	281 V	281 V	De hogere baten worden gerealiseerd door de verhoogde parkeertarieven.
Mutaties reserves			
	2.289 N	2.289 N	Dit nadeel wordt veroorzaakt door het vormen van een afschrijvingsreserve voor het Caribabad als gevolg van de indexering en een afschrijvingsreserve ten behoeve van de investeringen in Wegen 2025. Voor de verdere uitsplitsing van de mutaties reserve verwijzen wij naar het onderdeel Reserves in deze begroting.

Investeringen

In onderstaande tabel staan de investeringen die binnen dit programma vallen. Met deze begroting 2025 worden de investeringen 2025 ook vastgesteld.

Investeringen (bedrag x € 1.000)	2025	2026	2027	2028
Openbare verlichting	59	59	56	58
Verduurzaming openbare verlichting	522	522	522	
Vervangen straatmeubilair	95	95	95	98
Vervangen verkeersborden	43	43	43	45
Vervangen brug Dreesstraat	113			
Vervangen brug den Uylstraat	149			
Verkeersmanagement systeem parkeergarages	250			
Straatparkeren nieuwe modems	100			
Indexering herinrichting Banneweg	42			
Indexering herinrichting Haarse kades	63			
Herinrichting Banneweg fase 2	324			
Mobiliteit	3.778			
Top tien fietsknelpunten	300	300		
Verbeteren fietsvoorzieningen langs Nieuwe Hoven		514,5	514,5	
Nieuwe Lingebrug	601			
Herinrichting Arkelsedijk	76			
Herinrichting schoolomgeving Hiemstralaan	475			
Vervanging wegen	1.631	1.721	1.721	1.721

Investeringen (bedrag x € 1.000)	2025	2026	2027	2028
Recaonstructie fietspaden	708			
E-hyundai Riveer			39	
Herinrichting Mollenburgseweg		250		
Totaal investeringen	**9.329**	**3.505**	**2.991**	**1.922**

Verduurzaming openbare verlichting
Voor de vervanging van de lampen van onze buitenverlichting door LED-lampen in de periode van 2024-2027 is jaarlijks een investeringsbudget van € 522.000 benodigd.

Mobiliteit
Voor de uitvoering van de projecten voor mobiliteit is in 2025 € 3,8 mln. beschikbaar gesteld.

Verbeteren fietsvoorzieningen langs Nieuwe Hoven
De fietsvoorzieningen langs de Nieuwe Hoven worden vernieuwd en veiliger gemaakt. Hiervoor wordt in 2026 en in 2027 een investeringsbudget van € 515.000 beschikbaar gesteld.

Nieuwe Lingebrug
Dit betreft de indexering van het investeringsbudget voor de Nieuwe Lingebrug.

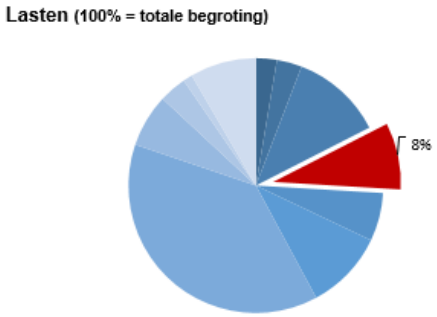
Vervanging wegen
In 2023 is het project 'Implementatie van planmatig wegbeheer' gestart naar aanleiding van de motie 'Onderhoud kapitaalgoederen 2021'. Er is een meerjarenplan opgesteld voor het noodzakelijke onderhoud en de vervanging van verouderde wegverhardingen. Voor de vervanging van wegen is in 2025 € 1,6 mln. beschikbaar gesteld.

Reconstructie fietspaden
Onderdeel van het beleids- en beheerplan wegen is het verkeersveiliger en begaanbaarder maken van de fietspaden. Voor de reconstructie van fietspaden is eenmalig € 708.000 beschikbaar gesteld in 2025.

2.3.4 Met welke verbonden partijen doen we dit samen?

- GR Bureau Openbare Verlichting
- MerwedeLingelijn Beheer B.V.

2.4 Programma 4 Economie

Taakvelden

Nr.	Taakveld	Portefeuillehouder
3.1	Economische ontwikkeling	Attie Mager
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	Marjo Molengraaf
3.3	Bedrijfsloket en - regelingen	Attie Mager
3.4	Economische promotie	Attie Mager

2.4.1 Wat willen we bereiken?

Doel

Uit het collegeprogramma:
Onze ondernemers leveren een belangrijke bijdrage aan onze stad. We verlevendigen de (binnen)stad samen met ondernemers en partners in de stad en met regionale samenwerkingsverbanden. We werken aan een aantrekkelijke binnenstad waar het voor bewoners en bezoekers prettig is om te verblijven. De stad is niet meer alleen om er iets te kopen of iets te eten of te drinken. Het is een plek waar je verblijft, ontmoet en beleeft. We versterken de relatie met de ondernemers en werken samen aan onder meer aantrekkelijke en toekomstbestendige bedrijventerreinen. We werken daarbij actief samen met onze partners in de regio. Een goed ondernemersklimaat kan daarnaast niet zonder een goede arbeidsmarkt. Daarom blijven we actief bijdragen in de arbeidsregio aan mogelijkheden vraag en aanbod van werknemers bij elkaar te laten komen. Daarbij profiteren we van de goede samenwerking die we hebben in de kleinste arbeidsmarktregio van Nederland. We zorgen dus dat we deze arbeidsmarktregio behouden.

Onze allermooiste vesting van Nederland trekt ieder jaar veel bezoekers die als toerist Gorinchem bezoeken. Dit toerisme levert veel kansen op voor onze stad. Toeristen bezoeken onze ondernemers en culturele instellingen en genieten van het moois dat onze stad te bieden heeft, zoals de vesting en de kunst in de stad. Tegelijkertijd zorgt toerisme ook voor uitdagingen. In deze periode stellen we een nieuw toeristisch beleid op, waarin we een balans zoeken tussen bezoekers en bewoners. De toeristenbelasting is ingevoegd om bezoekers mee te laten betalen aan onze voorzieningen. En we actualiseren onze marketingstrategie, om nog meer mensen bekend te maken met onze stad en hen uit te nodigen Gorinchem te bezoeken. Dat alles doen we natuurlijk niet alleen, maar samen met partners die betrokken zijn bij toerisme.

Maatschappelijke effecten en indicatoren

Hoe meten we dat?

Indicator	B/F	Eenheid	Soort	2020	2021	2022	2023	Streefwaarde 2025
Functiemenging *Verhouding tussen woningen en banen*	B	% 0 = alleen woningen, 100 = alleen banen	PI	56,8	56,7	57,5	57,6	57,6
Vestigingen van bedrijven	B	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	PI	154,9	163,4	175,3	186,2	186,2
Aantal overnachtingen op camperplaats	F	Aantal per jaar	PI	2050	3696	5175	3818	3818

2.4.2 Wat gaan we daarvoor doen?

Concrete voornemens

Actie (planning)	2025	2026	2027	2028
Economie en arbeidsmarkt				
1. We stellen een strategische agenda voor het bedrijfsleven op, met als doel het ondernemersklimaat en de samenwerking met het bedrijfsleven te verbeteren. We maken daarbij gebruik van accountmanagement en een vast aanspreekpunt voor bedrijven.	CB			
2. We zetten het ondernemerschap en de maatschappelijke bijdrage van ondernemers centraal tijdens jubilea, openingen, de Dag van de Ondernemer en andere representatieve momenten.				
4. We zetten het uitvoeringsplan Mooiste vesting in 2024 voort, met als doel een aantrekkelijke binnenstad voor bewoners en bezoekers.				
5. We faciliteren de uitvoering van het concept Warenhuis Gorinchem van de ondernemersvereniging.	CB			
6. We houden binnen diverse samenwerkingsverbanden nauw contact met ondernemers en vastgoedeigenaren, om samen te kijken wat er nodig is om de binnenstad aantrekkelijk te maken en te houden.				
7. Voor de binnenstad wordt het gebiedspaspoort opgesteld.				
8. We onderhouden meerdere keren per jaar contact met de wijkwinkelcentra waarbij we samenwerken aan de vitaliteit deze gebieden.				
9. We stellen gebiedsprofielen op voor bestaande, waaronder watergebonden, bedrijventerreinen. Per bedrijventerrein werken we aan een agenda voor de komende jaren. De ontwikkelrichting per bedrijventerrein vormt de basis voor een nieuw bedrijventerreinenbeleid.	RB			
10. We leveren een bijdrage aan de verbetering van de organisatiegraad van het bedrijfsleven op bedrijventerreinen. Samen met ondernemers verkennen we wat hiervoor nodig is.	RB			
11. We stimuleren ondernemers op de bedrijventerreinen om te verduurzamen, te vergroenen en elkaars energie te gebruiken.				

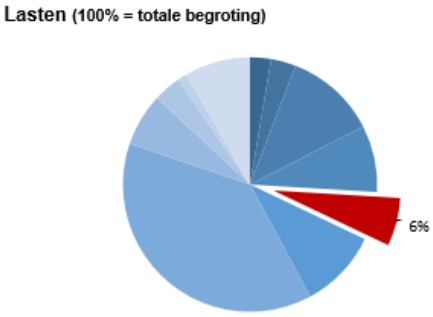
Actie (planning)	2025	2026	2027	2028
Toerisme en citymarketing				
3. In samenwerking met GCM en partners in de stad, zoals culturele instellingen, vernieuwen we de marketingstrategie uit 2017. Na actualisatie zal GCM de uitvoering op zich nemen.	●	●	●	●
4. In samenwerking met GCM en andere partners in stad en regio, zoals de Vestingdriehoek en de Nieuwe Hollandse Waterlinie, stellen we een integraal toeristisch beleid op. Daarbij gaan we uit van bestaande faciliteiten en lopende ontwikkelingen, zoals de toenemende hoeveelheid riviercruiseschepen, en hebben we aandacht voor zowel bewoners als bezoekers.	●	●	●	●
Nieuw begroting 2025				
We wijzigen de dienstverleningsovereenkomst met Citymarketing.	●			

2.4.3 Wat gaat dit kosten?

Exploitatie (bedragen x € 1.000 / - = nadeel)	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
TV31 Economische ontwikkeling	878	805	635	622	622	622
TV32 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	5.264	8.457	15.284	10.323	13.991	8.694
TV33 Bedrijfsloket en - regelingen	20	23	24	25	24	24
TV34 Economische promotie	622	829	737	654	654	653
Lasten Economie	**6.784**	**10.115**	**16.680**	**11.624**	**15.291**	**9.994**
TV31 Economische ontwikkeling	15	0	0	0	0	0
TV32 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	3.143	8.224	14.976	10.012	13.677	8.387
TV33 Bedrijfsloket en - regelingen	171	169	164	164	164	164
TV34 Economische promotie	1	0	337	380	430	430
Baten Economie	**3.331**	**8.393**	**15.477**	**10.556**	**14.271**	**8.981**
Totaal saldo van baten en lasten	-3.454	-1.722	-1.203	-1.068	-1.020	-1.013
Mutaties reserves	49	50	65	50	50	50
Resultaat	**-3.405**	**-1.672**	**-1.138**	**-1.018**	**-970**	**-963**

Taakveld (bedrag x € 1.000)	Verschil tussen 2024 en 2025	Verdeling bedrag	Toelichting
Lasten			
TV31 Economische ontwikkeling	170 V	250 V	In 2024 loopt het project Verkleinen Kernwinkelgebied af. Dit zorgt voor een voordeel.
TV32 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	6.827 N	4.320 N	Dit betreft het verlagen van de boekwaarde van de Oost II als gevolg van verwachte verkoop.
		2.330 N	Dit betreft lasten die worden gemaakt voor Groote Haar.
Baten			
TV32 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	6.752 V	4.320 V	Dit betreft de verwachte opbrengst van verkopen van grondposities op Oost II.
		2.330 V	Dit betreft het verhogen van de boekwaarde van Groote Haar naar aanleiding van de lasten die worden gerealiseerd.
TV34 Economische promotie	337 V	337 V	Per 1 juni 2024 is de toeristenbelasting ingevoerd. Dit levert meerjarig een voordeel op. De verwachte baten voor 2024 zijn echter opgenomen in de eerste begrotingswijziging, waardoor ze niet zichtbaar zijn in de primitieve begroting 2024. In deze vergelijking tussen primitieve begroting 2024 en 2025 levert dit dus een voordeel op van € 337.000.

2.5 Programma 5 Onderwijs

Taakvelden

Nr.	Taakveld	Portefeuillehouder
4.1	Openbaar basisonderwijs	Attie Mager
4.2	Onderwijshuisvesting	Attie Mager
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingen	Attie Mager

2.5.1 Wat willen we bereiken?

Doel

Uit het collegeprogramma:
Gorinchem is een onderwijsstad met een grote regiofunctie. Meer dan 10.000 kinderen gaan in Gorinchem naar onze basisscholen en voortgezet onderwijs. Samen met (onderwijs)partners zorgen we met passend en meer inclusief onderwijs voor een kansrijk onderwijsklimaat. Dit doen we in innovatieve en duurzame onderwijsgebouwen waar ieder kind gelijke kansen heeft om zijn of haar talenten te ontplooien. Vanuit een lange termijnvisie concretiseren we onze plannen voor de komende vier jaar voor onderwijshuisvesting met een uitvoeringsplan. We zoeken naar subsidies die ons helpen onze plannen verder mogelijk te maken.

We faciliteren doorlopende leerlijnen met onderwijs en bedrijfsleven en bevorderen een leven lang ontwikkelen. We sluiten daarbij zo goed mogelijk aan bij beleid(sontwikkelingen) van buurgemeenten en onszelf. Ook verbreden we de aanpak van laaggeletterdheid naar een aanpak die bijdraagt aan basisvaardigheden zoals lezen, schrijven, rekenen en digitale vaardigheden.

Maatschappelijke effecten en indicatoren

Hoe meten we dat?

Indicator	B/F	Eenheid	Soort	2020	2021	2022	2023	Streefwaarde 2025
Absoluut verzuim *Leerplichtigen die niet staan ingeschreven op een school*	B	Aantal per 1.000 leerlingen	PI	1,5	1,1	1,5	1,1	1,1
Relatief verzuim *Leerplichtigen die zijn ingeschreven op een school maar ongeoorloofd afwezig zijn*	B	Aantal per 1.000 leerlingen	PI	11	10	12	13	13
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (x = onbekend)	B	% van het aantal leerlingen (12 - 23 jaar)	PI	1,7	2,4	2,4	2,4	2,4

2.5.2 Wat gaan we daarvoor doen?

Concrete voornemens

Actie (planning)	2025	2026	2027	2028
Onderwijs				
1. We stellen een nieuw integraal onderwijshuisvestingsplan (IHP) op en voeren de opgenomen projecten uit binnen het huidige en het nieuwe IHP. Per project leggen we een business plan voor aan de raad.	●	●	●	●
2. We realiseren de nieuwbouw van het Gilde Vakcollege Techniek, zodat naar verwachting begin 2025 het nieuwe gebouw gebruikt wordt en de oude locatie een andere functie voor de stad kan krijgen.	●			
3. We onderzoeken in een continu proces passende subsidiemogelijkheden voor onze investeringen in onderwijs, zowel onderwijsinhoudelijk als voor huisvesting.	●	●	●	●
4. We blijven inzetten op de lobby richting de Rijksoverheid waarin we steeds aandacht vragen voor onze bijzondere en grote regionale onderwijsfunctie en de daarbij behorende kosten.	●	●	●	●
5. Samen met het bedrijfsleven en onderwijs ontwikkelen we i_lab verder als inspirerend centrum waar leren, werken en innoveren samenkomen. Zowel fysiek op de Beroepencampus en als aanjager in een groot regionaal netwerk.	●	●	●	●
6. We vergroten de regionale betekenis van i_lab met alle omliggende gemeenten die zich hebben verbonden aan i_lab, met het pact ‘Samen voor Elkaar’.	●	●	●	●
7. We verbreden, samen met het onderwijsveld en maatschappelijke partners, onze aanpak rondom laaggeletterdheid naar een aanpak rondom basisvaardigheden, zoals lezen, schrijven, rekenen en digitale vaardigheden. We werken daarbij mee aan de monitor laaggeletterdheid van het CBS.	●	●	●	●
8. We zetten in op toegankelijkheid van de communicatie met onze stad, onder meer via de campagne ‘Huh? Wat bedoelt u?’ en de Brievenwasserette.	●	●	●	●
Nieuw begroting 2025				
We streven naar een betere inzet van de wijkfunctie van de Brede Scholen voor zaken die ruimte vragen.	●			

2.5.3 Wat gaat dit kosten?

Exploitatie (bedragen x € 1.000 / - = nadeel)	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
TV41 Openbaar basisonderwijs	328	314	314	314	314	314
TV42 Onderwijshuisvesting	4.047	4.099	4.646	4.551	4.725	4.692
TV43 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	9.204	6.339	6.045	6.086	5.954	5.944
Lasten Onderwijs	**13.578**	**10.751**	**11.005**	**10.951**	**10.992**	**10.949**
TV41 Openbaar basisonderwijs	1	0	0	0	0	0
TV42 Onderwijshuisvesting	127	162	191	171	148	148
TV43 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	5.470	2.639	2.581	2.581	2.609	2.609
Baten Onderwijs	**5.598**	**2.801**	**2.772**	**2.753**	**2.757**	**2.757**
Totaal saldo van baten en lasten	-7.981	-7.950	-8.233	-8.198	-8.235	-8.192
Mutaties reserves	92	-2.577	558	421	593	593
Resultaat	**-7.888**	**-10.527**	**-7.675**	**-7.777**	**-7.642**	**-7.599**

Taakveld (bedrag x € 1.000)	Verschil tussen 2024 en 2025	Verdeling bedrag	Toelichting
Lasten			
TV42 Onderwijshuisvesting	548 N	65 N	Ten opzichte van de primitieve begroting 2024 is voor 4 jaar een budget van € 100.000 voor onderzoekskosten Onderwijshuisvesting Primair Onderwijs opgenomen.
		175 N	Voor sloopkosten, verhuiskosten, tijdelijke huisvesting en projectkosten is voor het IHP-project nieuwbouw Retranchement voor de Regenboogschool/Beatrix-De Burcht een exploitatiebudget beschikbaar gesteld in 2025.
		540 V	In 2025 worden geen exploitatiekosten meer geraamd voor het i_lab in verband met de verwachte oplevering van het i_lab in 2024.
		425 N	Voor de aanpassingen in het pand van Da Vinci voor het Omnia college is in 2025 geld beschikbaar gesteld.
		270 N	Voor de huur van het Da Vinci voor het Omnia is een structureel budget bijgeraamd.
		65 N	Als gevolg van een stijging van de salarissen valt de doorbelasting van ambtelijke inzet naar dit taakveld hoger uit.
TV43 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	294 V	344 V	Door een actualisatie van de exploitatielasten onderwijshuisvesting, waaronder de energielasten en verzekeringen, worden de onderwijsexploitatielasten naar beneden bijgesteld ten opzichte van 2024.
Mutaties reserves			
	3.135 V	3.409 V	In 2024 zijn ten opzichte van 2025 diverse afschrijvingsreserves gevormd ten laste van het begrotingssaldo voor dekking van de kapitaallasten onderwijshuisvesting.
		206 N	In 2024 zijn ten opzichte van 2025 diverse onttrekkingen aan afschrijvingsreserves gedaan ter dekking van de kapitaallasten onderwijshuisvesting.
		465 V	Voor de dekking van de sloopkosten van de voormalige locatie Het Gilde wordt in 2025 een onttrekking aan de reserve Onderwijshuisvesting gedaan.
		160 V	In 2025 wordt een onttrekking gedaan aan de reserve voor de gedeeltelijke dekking van de renovatiekosten Da Vinci.
		226 V	In 2025 valt de reserve sloopkosten Lange Slagenstraat vrij.
		393 N	In 2025 wordt het saldo van vrijvallende kapitaallasten onderwijshuisvesting gestort in de reserve Onderwijshuisvesting.
		526 N	In 2025 wordt minder onttrokken aan de dekkingsreserve i_lab in verband met de verwachte oplevering in 2024.

Investeringen
In onderstaande tabel staan de investeringen die binnen dit programma vallen. Met deze begroting 2025 worden de investeringen 2025 ook vastgesteld.

Investeringen (bedrag x € 1.000)	2025	2026	2027	2028
IHP VO huisvesting JP Waaleschool	387			
Spaaropgave IHP 2023	1.029	1.029	1.029	1.000
Indexering Hiemstralaan 24-24a	15			
Indexering IHP VO, Yulius Lingewaal College	30			
Indexering IHP 2017 uitbreiding Retranchement	194			
Legionella Schuttersplein	175			
Verduurzaming Schuttersplein	428			
Gymzaal t Gilde	2.983			
Totaal investeringen	**8.602**	**4.262**	**1.000**	**1.000**

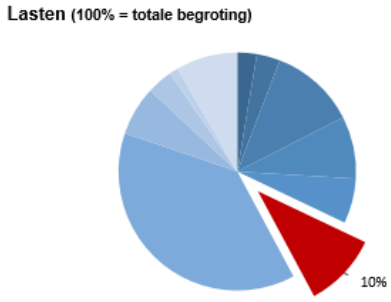
Spaaropgave IHP 2023
Vanaf 2025 nemen we, binnen de kaders van het investeringsplafond, jaarlijks een bedrag van € 1,03 mln. op voor toekomstige investeringen in onderwijshuisvesting.

Gymzaal het Gilde
Voor de toekomstige capaciteitsbehoefte voor bewegingsonderwijs in het scholengebied van de beroepencampus is in 2025 € 3,0 mln. beschikbaar. Per saldo is voor de nieuwbouw van de gymzaal € 5,3 mln. beschikbaar gesteld.

2.5.4 Met welke verbonden partijen doen we dit samen?

- GR Dienst Gezondheid & Jeugd
- GR AVRES
- Coöperatie i_lab

2.6 Programma 6 Sport, cultuur en recreatie

Taakvelden

Nr.	Taakveld	Portefeuillehouder
5.1	Sportbeleid en activering	Fatih Polatli
5.2	Sportaccommodaties	Fatih Polatli
5.3	Cultuurpres. productie en participatie	Fatih Polatli
5.4	Musea	Fatih Polatli
5.5	Cultureel erfgoed	Eva Dansen
5.6	Media	Fatih Polatli
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	Fatih Polatli

2.6.1 Wat willen we bereiken?

Uit het collegeprogramma:
Kunst, cultuur en sport moeten voor iedereen in Gorinchem mogelijk zijn. Dit zijn voorzieningen in onze stad die ervoor zorgen dat het hier goed wonen is. Cultuur en sport maken geen onderscheid tussen mensen, maar dragen bij aan ontmoeting en verbinding en welzijn. We werken daarom aan toegankelijke en laagdrempelige mogelijkheden om deel te nemen aan kunst, cultuur en sport. Dit draagt bij aan een gezonde leefstijl. We voeren onze ingezette cultuur- en sportvisie verder uit. En we creëren duidelijkheid in twee onderwerpen waar al lang over wordt gesproken, namelijk de toekomst van De Nieuwe Doelen en de bibliotheek.

Erfgoed bestaat uit het verhaal van het verleden en de fysieke overblijfselen in de stad. Het erfgoed is daarmee het DNA van onze stad. Onze vesting is een belangrijk onderdeel van het werelderfgoed van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Op ons erfgoed moeten we heel zuinig zijn. Dit willen we tenslotte voor de toekomstige generaties behouden. Bij onze maatschappelijke en ruimtelijke opgaven heeft het erfgoed steeds meer impact. Erfgoed vormt daarbij steeds meer een ontwikkelpotentieel en aanjager van ruimtelijke planvorming en ontwikkeling. Dit maken we dus een belangrijk onderdeel van onze omgevingsvisie en in de toekomst op te stellen omgevingsplannen.

***Overige ontwikkelingen**:*
Eind 2023 is het besluit genomen om een nieuw zwembad te bouwen en daarna het huidige Caribabad te slopen, omdat de technische en economische levensduur van het huidige Caribabad ten einde is gekomen. In de komende periode wordt de opdracht voor een Design en Build van het nieuwe zwembad aanbesteed. Het winnende voorlopig ontwerp wordt verder uitgewerkt tot een uitvoeringsgereed ontwerp. Naar verwachting kan de bouw van het nieuwe zwembad starten einde 2025 of begin 2026. Medio 2027 zal het nieuwe zwembad

haar deuren openen. Aansluitend zal het oude zwembad worden gesloopt en het terrein worden ingericht. Het totale project wordt medio 2028 opgeleverd.

Maatschappelijke effecten en indicatoren

Hoe meten we dat?

Indicator	B/F	Eenheid	Soort	2020	2021	2022	2023	Streefwaarde 2025
Niet- sporters 19 jaar en ouder dat niet minstens 1 keer per week aan sport doet	B	in %	PI	52,9	x	45,6	x	40
Sporters *In georganiseerd verband*	F	% vanuit Gorcumse burgerpeiling	PI		15		13	17
In niet georganiseerd verband					62		59	65
Actieve deelname verenigingsleven afgelopen 12 maanden (x = onbekend)	F	% vanuit Gorcumse burgerpeiling	PI	x	45	x	51	55

2.6.2 Wat gaan we daarvoor doen?

Concrete voornemens

Actie (planning)	2025	2026	2027	2028
Erfgoed				
1. Samen met alle betrokkenen in de stad stellen wij een integraal erfgoedbeleid op.				
2. Samen met de kerkbesturen, erfgoedstakeholders, inwoners en andere belanghebbenden stellen wij een kerkenvisie op. Het gaat hier om een visie op de toekomst van alle kerkgebouwen in Gorinchem, monumentaal en niet monumentaal.	RB			
3. We zetten de lopende aanwijzingen voor gemeentelijke monumenten en beeldbepalende panden voort en onderzoeken daarbij de mogelijkheid van een subsidieregeling voor gemeentelijke monumenten.				
4. We actualiseren en verruimen het beleid voor zonnepanelen op woningen, vooral voor de historische binnenstad en monumentale panden.				
5. We onderzoeken de subsidiemogelijkheden voor erfgoed bij provincie, Rijksoverheid en andere mogelijke subsidiebronnen.	CB			
6. We voeren het Vestingplan uit, stimuleren nieuwe projecten en houden de kansen voor subsidies in de gaten.				
7. We gaan aan de slag met de acties uit het Vestingplan die op korte termijn zijn uit te voeren en reserveren hiervoor de benodigde middelen.				
Kunst, cultuur en sport				
2. We actualiseren het cultuurbeleid. Daarbij doen we een aanzet voor een cultuurfonds voor culturele projecten en activiteiten en leggen we vast hoe kunst in de openbare ruimte meer aandacht kan krijgen.	RB			
3. We realiseren een Cultuurhuis met als uitgangspunt de combinatie van de bibliotheek en culturele voorzieningen. Momenteel werken we de inpassing uit van de bibliotheek in de Nieuwe Doelen inclusief een groot podium en overige ruimtes – zoals onder andere oefen-, les en kantoorruimtes tbv				

Actie (planning)	2025	2026	2027	2028
diverse lokale culturele en maatschappelijke partijen en instellingen. We houden hierbij rekening met uitganspunten in het beleid voor het kernwinkelgebied en het te versterken deelgebied Horeca & Cultuur.				
4. We realiseren samen met de bibliotheek de randvoorwaarden voor een toekomstbestendige bibliotheek, met ruimte voor de uitvoering van wettelijke taken en activiteiten in de wijken.		RB		
5. We stellen een museumvisie op, waarin erfgoed, hedendaagse kunst en activiteiten samenkomen. Het uitgangspunt is dat het Gorcums Museum zich met verhalen over vroeger en nu écht verbindt met de stad.	RB			
6. We hebben extra aandacht voor bewegen voor specifieke doelgroepen. Hiervoor versterken en verbreden we de SeniorenFit aanpak in alle wijken.				
7. We werken lokaal en regionaal samen om inclusief sporten te bevorderen.				
8. We faciliteren sportverenigingen bij de werving van vrijwilligers.				
Overige acties				
1. Uitvoering raadsbesluit 2023 inzake het zwembad.				
Raadsagenda				
De Nieuwe Doelen en bibliotheek, zie ook nr. 2 en 3 van Kunst, cultuur en sport.				
Nieuw begroting 2025				
We brengen het beheerniveau van het openbaar groen terug van niveau A naar niveau B.				

2.6.3 Wat gaat dit kosten?

Exploitatie (bedragen x € 1.000 / - = nadeel)	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
TV51 Sportbeleid en activering	1.756	1.316	1.301	1.284	1.306	1.304
TV52 Sportaccommodaties	4.647	3.840	3.359	3.438	3.363	3.210
TV53 Cultuurpres. productie en participatie	2.562	1.988	1.729	1.552	1.386	1.741
TV54 Musea	1.684	1.693	1.667	1.679	1.679	1.659
TV55 Cultureel erfgoed	686	835	900	694	693	648
TV56 Media	723	750	748	748	748	748
TV57 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	3.765	3.895	4.167	4.332	4.335	4.334
Lasten Sport, cultuur en recreatie	**15.823**	**14.316**	**13.872**	**13.728**	**13.509**	**13.645**
TV51 Sportbeleid en activering	931	272	708	277	30	30
TV52 Sportaccommodaties	3.126	1.561	1.488	1.488	1.488	1.488
TV53 Cultuurpres. productie en participatie	185	119	104	90	90	90
TV54 Musea	165	132	132	482	132	132
TV55 Cultureel erfgoed	136	142	292	126	126	126

Exploitatie (bedragen x € 1.000 / - = nadeel)	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
TV56 Media	147	111	111	111	111	111
TV57 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	149	119	119	119	119	119
Baten Sport, cultuur en recreatie	**4.838**	**2.456**	**2.954**	**2.693**	**2.095**	**2.095**
Totaal saldo van baten en lasten	-10.985	-11.860	-10.917	-11.035	-11.414	-11.550
Mutaties reserves	1.380	43	-1.759	-199	-199	432
Resultaat	**-9.605**	**-11.817**	**-12.676**	**-11.235**	**-11.613**	**-11.118**

Taakveld (bedrag x € 1.000)	Verschil tussen 2024 en 2025	Verdeling bedrag	Toelichting
Lasten			
TV52 Sportaccommodaties	480 V	360 V	De reguliere indexering van de toegangsbewijzen voor het Caribabad met 3% en een additionele verhoging van € 2 per ticket, levert de Stichting Gorinchemse Sportaccommodaties (SGS) vanaf 2025 extra baten op van € 360.000. Deze wordt verrekend met de gemeente Gorinchem.
		122 V	De bijstelling van de exploitatiebijdrage aan de SGS als gevolg van de hernieuwde samenwerkingsovereenkomst zorgt voor een structurele verlaging.
TV53 Cultuurpres. productie en participatie	259 V	247 V	Subsidies zullen in 2025 niet worden geïndexeerd voor gestegen prijzen waardoor een besparing wordt gerealiseerd van € 80.000. Daarnaast kijken we naar de inzet van alle subsidiegelden in relatie tot de gemeentelijke doelen en effectiviteit. Dit zorgt voor een besparing van € 167.000 in 2025.
TV57 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	272 N	219 N	De tijdelijke formatie-uitbreiding voor 2025 in verband met de Stadsconciërge en de tijdelijke inzet van voormalige werknemers van de Camera Uitleesruimte voor het beheer van het openbaar groen, leiden tot een toename van de doorbelasting personeelskosten ten opzichte van 2024.
Baten			
TV51 Sportbeleid en activering	437 V	437 V	Door de specifieke uitkering voor versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis (w.o. Combinatiefuncties en Leefomgeving) en de specifieke uitkering Sport (btw compensatie) ontvangen we in 2025 € 437.000 meer dan in 2024.
TV55 Cultureel erfgoed	150 V	150 V	De verkoop van een pand zorgt voor een incidenteel voordeel.
Mutaties reserves			
	1.802 N	2.700 N	Als gevolg van het raadsvoorstel 'Toekomstvisie Caribabad' is € 2,7 mln. gestort in een afschrijvingsreserve ten laste van het begrotingssaldo 2025.
		840 V	Dit betreft de onttrekking aan de reserve energielasten SGS ten behoeve van de indexering van het investeringsbudget van het nieuwe zwembad.

Investeringen
In onderstaande tabel staan de investeringen die binnen dit programma vallen. Met deze begroting 2025 worden de investeringen 2025 ook vastgesteld.

Investeringen (bedrag x € 1.000)	2025	2026	2027	2028
Speelruimteplan	200	183	200	200
Verduurzaming Oosterbliek	130			
Verduurzaming Oude Stadhuis			375	
Nieuwbouw Caribabad	5.652	7.518	7.633	
De Nieuwe Doelen	1.228			
Keerwand den Uijlstraat	2.302			
Kade Stationsweg	2.479			
Vervangen voertuigen en materieel	290	98	100	258
Totaal investeringen	**12.281**	**7.799**	**8.308**	**458**

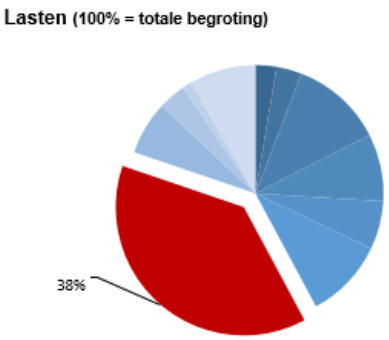
Nieuwbouw Caribabad
Als gevolg van het raadsvoorstel 'Toekomstvisie Caribabad' heeft de gemeenteraad middelen beschikbaar gesteld voor de nieuwbouw van het Caribabad. Voor 2025 staat hiervoor € 5,7 mln. in de begroting.

De Nieuwe Doelen
Vooruitlopend op de uitkomsten van de onderzoeken naar het toekomstperspectief Nieuwe Doelen is in de jaarschijf 2025 een aanvullend investeringsbudget van € 1 mln. beschikbaar gesteld en toegevoegd aan de al beschikbare middelen (€ 7 mln.).

Keerwand den Uijlstraat
Voor de vervanging van de keerwand Dr. J.M. den Uylstraat/ Dr. W. Dreesstraat is in 2025 een vervangingsbudget van € 2,3 mln. beschikbaar gesteld.

Kade stationsweg
De kade langs de stationsweg waar de woonboten liggen aangemeerd heeft de technische levensduur bereikt. Voor de vervanging is € 2,5 mln. beschikbaar gesteld.

2.7 Programma 7 Sociaal domein

Taakvelden

Nr.	Taakveld	Portefeuillehouder
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	Eva Dansen
6.21	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO	Eva Dansen
6.22	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	Eva Dansen
6.23	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	Eva Dansen
6.3	Inkomensregelingen	Marjo Molengraaf
6.4	WSW en beschut werk	Marjo Molengraaf
6.5	Arbeidsparticipatie	Marjo Molengraaf
6.60	Hulpmiddelen en diensten (Wmo)	Eva Dansen
6.714	Overige maatwerkarrangementen (Wmo)	Eva Dansen
6.751	Jeugdhulp ambulant lokaal	Eva Dansen
6.752	Jeugdhulp ambulant regionaal	Eva Dansen
6.753	Jeugdhulp ambulant landelijk	Eva Dansen
6.761	Jeugdhulp met verblijf lokaal	Eva Dansen
6.762	Jeugdhulp met verblijf regionaal	Eva Dansen
6.763	Jeugdhulp met verblijf landelijk	Eva Dansen
6.791	PBG Wmo	Eva Dansen
6.792	PGB Jeugd	Eva Dansen
6.811	Beschermd wonen (Wmo)	Eva Dansen
6.812	Maatschappelijke - en vrouwenopvang (Wmo)	Eva Dansen
6.821	Jeugdbescherming	Eva Dansen
6.822	Jeugdreclassering	Eva Dansen
6.91	Coördinatie en beleid Wmo	Eva Dansen
6.92	Coördinatie en beleid jeugd	Eva Dansen
7.1	Volksgezondheid	Eva Dansen

2.7.1 Wat willen we bereiken?

Doel

Uit het collegeprogramma:
Elke inwoner krijgt de zorg en ondersteuning die hij of zij nodig heeft. Daarbij werken we samen met het sociale netwerk rondom de inwoner. Professionele ondersteuning is laagdrempelig en dichtbij maar ook zo licht als mogelijk en zo zwaar als nodig. Ondersteuning moet eenvoudig te vinden zijn daarom richten we een centraal loket in. We werken we met zorg en welzijnspartners aan een preventieve aanpak zodat inwoners zo lang mogelijk gezond blijven. En zo houden we zorg en ondersteuning betaalbaar en toekomstbestendig.

Alle kinderen en jongeren in Gorinchem moeten gezond en veilig kunnen opgroeien in onze stad. De stad moet een thuis zijn. Zorg of ondersteuning bieden we zo licht en dichtbij als mogelijk. Zo bieden we met alle zorgpartners in de regio zorg en ondersteuning in alle fases van het volwassen worden. Bij de inzet van zorg en ondersteuning gaan we uit van zo licht als mogelijk en zo zwaar als nodig. We kijken daarbij naar het hele gezin, de omgeving en het kind. We zetten in op gezondheid van kinderen en het voorkomen van zorg. Dat doen we samen met onze partners waaronder de GGD en het jongerenwerk. Ook bij jeugdzorg zien we toenemende wachttijden voor zorg. We werken deze periode hard aan het terugdringen van de wachtlijsten.

We werken aan zorg dichtbij huis. Dat doen we onder andere samen met huisartsen en met onze lobby voor het behoud van de spoedeisende hulp. We zetten ons in voor de zorg dichtbij maar ook voor behoud en verbeteren van de kwaliteit van de zorg. Het leven van een gezonde leefstijl draagt bij aan het voorkomen van zorg. Samen met onze inwoners werken we hieraan. We beginnen hier al mee op scholen. En we geven voorlichting wat mensen zelf kunnen doen.

De stad maken we met elkaar. Inwoners, maatschappelijke organisaties en de gemeente zoeken allemaal het beste voor de stad. Daarom willen we meer samenwerken met en werken vanuit de wijk. De wijken zijn sterke knooppunten met maatschappelijke partners en inwoners, jong en oud. Vanuit de wijken kunnen we dichtbij en met kennis van de wijk problemen aanpakken en wijken verder verbeteren. We zorgen dat we snel aan de slag kunnen met verbeteringen die vanuit de wijken worden aangedragen. We behouden de ontmoetingsplaatsen in de wijken. Zo verbinden we verschillende groepen met elkaar en versterken we de sociale kracht van de wijk. Extra aandacht hebben we voor onze jongeren in de wijk.

We zetten erop in dat zoveel mogelijk mensen aan het werk kunnen. Werk is niet alleen een manier om geld te verdienen. Werk geeft voldoening, biedt gelegenheid om andere mensen te ontmoeten en een bijdrage te leveren aan de maatschappij. Dat geldt niet alleen voor betaald werk, maar ook voor het vele vrijwilligerswerk dat gebeurt. We willen een sluitende aanpak voor armoede en schulden. Dit betekent dat we zoveel mogelijk inwoners helpen met het oplossen van schuldenproblemen en het voorkomen van armoede. Een zorgelijke financiële situatie verstoort het vermogen mentaal fit aan het werk te gaan. Die cirkel willen we doorbreken. Daarom pakken we armoede aan.

We bieden mensen die door oorlogen en rampen van huis zijn verdreven een veilige plek in Gorinchem. We willen dat zij zich thuis voelen in onze stad. Dat geldt zowel voor mensen die zijn gevlucht vanwege de oorlog in Oekraïne als voor mensen uit andere delen van de wereld. Daarom zorgen we voor goede opvang voor vluchtelingen met draagvlak in de samenleving. Opvang van vluchtelingen gaat niet alleen over huisvesting. Ook het onderwijs, de zorg of andere voorzieningen moeten gewaarborgd zijn, we gaan daarbij uit van de draagkracht van de stad. We werken hierbij samen met de regio en de provincie.

Overige ontwikkelingen:
De landelijke Hervormingsagenda Jeugd is definitief vastgesteld. Het bevat een groot pakket afspraken om de jeugdzorg te verbeteren en financieel houdbaar te krijgen. De betrokken partijen, waaronder de gemeenten moeten nu aan de slag met de uitvoering van alle afspraken. Het lokale plan van aanpak voor de Hervormingsagenda jeugd is in de periode augustus/september in de raad besproken.

Het landelijke Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming, dat uitgaat van een integrale aanpak bij kinderen, gezinnen en huishoudens waar sprake is van onveiligheid, waaronder ook ontwikkelingsbedreiging, moet in 2026 staan.

Maatschappelijke effecten en indicatoren

Hoe meten we dat?

Indicator	B/F	Eenheid	Soort	2020	2021	2022	2023	Streefwaarde 2025
Banen	B	Aantal per 1.000 inwoners (15-64 jaar)	PI	933,8	926,2	964,4	694,1	964
Jongeren met een delict voor de rechter	B	% 12-21- jarigen	PI	1	1	1	x	1
Kinderen in uitkeringsgezinnen	B	% kinderen tot 18 jaar	PI	6	6	5	x	5
Netto Participatiegraad	B	Het percentage werkzame beroepsbevolking t.o.v. de (potentiële) beroepsbevolking	PI	70,7	70,6	73	74	74
Werkloze jongeren	B	% werkloze jongeren 16-22 jaar	PI	2	2	2	x	2
Personen met een bijstandsuitkering	B	Aantal per 10.000 inwoners	PI	474,3	425	375,7	356,9	357
Personen met een lopend re-integratietraject	B	Aantal reïntegratievoorzieningen per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar	PI	193,6	196	219,7	243,7	173
Jongeren met jeugdhulp	B	% jongeren tot 18 jaar	PI	x	12,9	13,9	14,9	13,5
Jongeren met jeugdbescherming	B	% jongeren tot 18 jaar	PI	x	1,4	1,2	1,1	1,1
Jongeren met jeugdreclassering	B	% jongeren (12-23 jaar)	PI	x	0,3	0,3	0,2	0,2
Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo	B	Aantal per 10.000 inwoners	PI	720	730	750	765	780
Waardering algehele persoonlijke gezondheid (x = onbekend)	F	Score 1-10	ME		7,6		7,6	7,6

2.7.2 Wat gaan we daarvoor doen?

Concrete voornemens

Actie (planning)	2025	2026	2027	2028
Wijkgericht werken				
1. We leggen voor iedereen vast in een werkwijzer hoe we wijkgericht werken.				
2. Om de verschillende groepen met elkaar te verbinden en de sociale kracht van de wijk te versterken maken we een programma per wijk per jaar. Dit doen we samen met maatschappelijke partners en inwoners.				
3. Om inwoners beter te voorzien van informatie en zo beter te kunnen participeren, evalueren we onze informatievoorziening over de activiteiten in de wijk. Op basis hiervan verbeteren we de informatie voor de wijk.				
4. We versterken de samenwerking tussen professionals, inwoners en de gemeente in de wijken om te komen tot een goedwerkend netwerk per wijk.				
Armoede en werk				
2. Vanuit het ambitiefonds van Avres zetten we in op nieuwe innovatieve en duurzame oplossingen. Dit doen we om participatiemogelijkheden te bevorderen, instroom in de bijstand te beperken en uitstroom uit de bijstand te bevorderen.				
3. We zetten blijvend in op het breed tegengaan van energiearmoede.				
4. We onderzoeken de mogelijkheden van invoering van een minimapas. We zetten hierbij in op een pas die breder te gebruiken is. Daarbij onderzoeken we expliciet mogelijkheden voor samenwerking met culturele activiteiten.	RB			
Vluchtelingen				
1. We zoeken samen met het COA naar een nieuwe opvanglocatie zoals vastgesteld in de startnotitie ‘kleinschalige opvang’.				
2. We werken samen met de regio en de provincie aan de uitvoering van de nieuwe Asielwet.				
3. We voeren ons deel van de regionale opgave voor de opvang van de Oekraïense vluchtelingen in onze stad uit.				
Zorg en ondersteuning				
1. We realiseren één centrale toegang voor de Wmo, het sociaal team, Avres en het welzijnspunt, zodat een inwoner zich maar één keer hoeft aan te melden en de ondersteuning krijgt die nodig is.	CB			
2. We ontwikkelen het welzijnspunt (inclusief leefstijl) door tot een volwaardig onderdeel van de centrale toegang.				
3. We zetten in op een gecombineerde welzijnsvoorziening met partners zoals Gorinchem Beweegt, Jongerenwerk en buurthuizen.				
5. Binnen de doelen van het Integraal Sociaal Beleid1,1 Kennen we vier grote opgaven te weten: Gezonde leefstijl, Betrokken Gorinchem, Mee doen en Passende ondersteuning en zorg.				
6. We maken een vernieuwd Integraal Sociaal Beleid 2025 e.v.	RB			

Actie (planning)	2025	2026	2027	2028
Jeugd				
1. We zetten binnen ons Integraal Sociaal Beleid in op gelijke kansen voor alle kinderen in Gorinchem en breiden dit uit tot 18 jaar.	RB			
2. We maken afspraken met de Dienst Gezondheid en Jeugd en met Avres over de monitoring van ontwikkelingen in het sociaal domein.				
3. We willen de zorg en ondersteuning voor jongeren verbeteren door deze zorg en ondersteuning tijdig in te zetten en dichterbij te brengen. Daarom zetten we in op meer lichte vormen van preventie, ondersteuning en zorg en een goed functionerend netwerk rondom het kind wat er voor zorgt dat het kind goed en veilig kan opgroeien en kan leren. We streven hierbij naar een beheersbaar en daarmee duurzaam financieel houdbaar stelsel.				
4. We werken aan een effectievere en slimmere (jeugd)beschermingsketen, waarbij we uitgaan van 0-100 jaar.				
Volksgezondheid				
2. We continueren het bestuurlijk overleg met de huisartsen en het sociaal team.				
4. We voeren een blijvende lobby richting de Rijksoverheid voor het behoud van de Spoedeisende hulp in Gorinchem.				
5. Vanuit het Integraal Zorg Akkoord (IZA) en het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) werken we aan een breed gedragen regionale agenda. Vanuit deze documenten en het Integraal Sociaal Beleid zetten we in op preventie, algemene voorzieningen en inzet van lokale, laagdrempelige ondersteuning, in samenwerking met partners zoals zorgverzekeraars en -aanbieders.				
Overige acties				
1. We geven regionaal en lokaal vorm aan de gemaakte afspraken in de Hervormingsagenda Jeugd.				
2. We werken regionaal en lokaal aan het concretiseren en realiseren van het in het Toekomscenario kind- en gezinsbescherming.				
Raadsagenda				
We werken aan een samenwerkingsverband naar aanleiding van het initiatiefvoorstel over Jeugd- en Jongerenproblematiek, met als doel de ontwikkeling van een Pedagogisch Educatief Ecosysteem.	CB			
Nieuw begroting 2025				
We kijken naar de mogelijkheden om binnen het Sociaal domein besparingen te realiseren.				

2.7.3 Wat gaat dit kosten?

Exploitatie (bedragen x € 1.000 / - = nadeel)	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
TV61 Samenkracht en burgerparticipatie	8.595	10.656	11.571	4.829	4.637	4.771
TV62 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	5.507	6.174	0	0	0	0
TV621 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO	0	0	2.105	2.079	2.439	1.800
TV622 Toegang en eerstelijnsvoorz. jeugd	0	0	2.859	2.859	2.859	2.517
TV623 Toegang en eerstelijnsvoorz. integraal	0	0	1.026	1.064	1.074	937
TV63 Inkomensregelingen	23.788	20.248	20.222	20.217	20.217	20.233
TV64 WSW en beschut werk	8.286	7.579	8.836	8.767	8.726	8.374
TV65 Arbeidsparticipatie	2.881	3.069	3.446	3.460	3.525	3.496
TV66 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.864	1.666	0	0	0	0
TV660 Hulpmiddelen en diensten (Wmo)	0	0	6.620	6.603	6.584	6.579
TV671A Huishoudelijke hulp (WMO)	4.202	3.892	0	0	0	0
TV671B Begeleiding (WMO)	2.104	1.886	0	0	0	0
TV671C Dagbesteding (WMO)	786	792	0	0	0	0
TV671D Overige maatwerkarrangementen (WMO)	109	295	0	0	0	0
TV672A Jeugdhulp begeleiding	1.986	2.270	0	0	0	0
TV672B Jeugdhulp behandeling	290	300	0	0	0	0
TV672C Jeugdhulp dagbesteding	919	1.243	0	0	0	0
TV672D Jeugdhulp zonder verblijf overig	215	17	0	0	0	0
TV673A Pleegzorg	807	833	0	0	0	0
TV673B Gezinsgericht	380	392	0	0	0	0
TV673C Jeugdhulp met verblijf overig	1.535	1.564	0	0	0	0
TV674A Jeugdhulp behandeling GGZ zond verblijf	2.326	2.093	0	0	0	0
TV674B Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	1.022	1.056	0	0	0	0
TV674C Gesloten plaatsing	154	131	0	0	0	0
TV6752 Jeugdhulp ambulant regionaal	0	0	5.504	4.036	3.936	3.937
TV6753 Jeugdhulp ambulant landelijk	0	0	781	781	781	781
TV6762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	0	0	3.604	3.604	3.604	3.604
TV6763 Jeugdhulp met verblijf landelijk	0	0	204	204	204	204
TV6791 PGB Wmo	0	0	2.183	2.282	2.407	2.537
TV6792 PGB jeugd	0	0	525	525	525	525
TV681 Geëscaleerde zorg 18+	0	-9	0	0	0	0
TV6811 Beschermd wonen (Wmo)	0	0	375	698	698	698

Exploitatie (bedragen x € 1.000 / - = nadeel)	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
TV6812 Maatschappelijke- en vrouwenopvang (Wmo)	0	0	1.016	1.016	1.016	1.016
TV681A Beschermd wonen (WMO)	498	487	0	0	0	0
TV681B Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	552	649	0	0	0	0
TV6821 Jeugdbescherming	0	0	127	127	127	127
TV682A Jeugdbescherming	1.410	1.363	0	0	0	0
TV682B Jeugdreclassering	67	67	0	0	0	0
TV691 Coordinatie en beleid Wmo	0	0	1.293	944	944	974
TV692 Coordinatie en beleid jeugd	0	0	871	873	873	873
TV71 Volksgezondheid	1.739	1.854	1.878	1.816	1.654	1.654
Lasten Sociaal domein	**72.025**	**70.569**	**75.044**	**66.783**	**66.829**	**65.635**
TV61 Samenkracht en burgerparticipatie	8.349	6.519	7.235	487	304	304
TV62 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	733	265	0	0	0	0
TV621 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO	0	0	179	179	179	79
TV622 Toegang en eerstelijnsvoorz. jeugd	0	0	151	151	151	0
TV623 Toegang en eerstelijnsvoorz. integraal	0	0	70	70	70	0
TV63 Inkomensregelingen	15.373	13.632	13.632	13.632	13.632	13.632
TV66 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	292	225	0	0	0	0
TV660 Hulpmiddelen en diensten (Wmo)	0	0	122	543	534	539
TV6811 Beschermd wonen (Wmo)	0	0	857	857	857	857
TV681A Beschermd wonen (WMO)	1.315	857	0	0	0	0
TV71 Volksgezondheid	191	218	226	163	0	0
Baten Sociaal domein	**26.254**	**21.715**	**22.472**	**16.082**	**15.727**	**15.410**
Totaal saldo van baten en lasten	-45.771	-48.853	-52.572	-50.701	-51.102	-50.225
Mutaties reserves	1.478	4.663	1.159	53	403	3
Resultaat	**-44.292**	**-44.190**	**-51.413**	**-50.648**	**-50.700**	**-50.223**

Algemeen

Vanaf 2023 geldt voor gemeenten een verfijnde Iv3-indeling voor Jeugd en Wmo. Deze heeft tot knelpunten geleid bij veel gemeenten, vooral op het terrein van Jeugd. Daarom hebben de ministeries van VWS, BZK en de VNG gewerkt aan een aangepaste indeling Jeugd en Wmo per 2025, waarbij er vooral voor Jeugd wijzigingen zijn. Dit heeft geleid tot verschuiving van budgetten binnen nieuwe en bestaande taakvelden. Deze verschuiving is budgettair neutraal verlopen. Deze uitwerking is gedaan in samenspraak met CBS en gemeenten en afgestemd met de VNG. De verfijning van de Iv3 ondersteunt de informatiebehoefte van gemeenten en Rijk in het sociaal domein en is ook dienstbaar aan de doelstellingen van de hervormingsagenda Jeugd. In de onderstaande tabel zijn de nieuwe taakvelden in kolom 'wordt taakveld' opgenomen. Alleen de taakvelden met een afwijking boven de € 100.000, ten opzichte van de primitieve begroting 2024, worden nader toegelicht.

Taakveld (bedrag x € 1.000)	Wordt taakveld	Verschil tussen 2024 en 2025	Verdeling bedrag	Toelichting
Lasten				
TV61 Samenkracht en burgerparticipatie		915 N	530 N	Gemeenten hebben een opvangtaak voor vluchtelingen en maken kosten voor o.a. huisvesting, beveiliging, exploitatie en leefgeld. Deze kosten stijgen omdat er meer opvangplekken zijn gerealiseerd. De kosten worden door het Rijk vergoed op basis van de Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne. Dit verloopt budgettair neutraal (zie ook baten TV61).
			85 N	Budgetten voor uitvoering van GALA (Gezond en Actief Leven Akkoord) zijn overgeheveld van TV62 naar TV61. Dit levert voor dit taakveld een nadeel op, maar is per saldo budgettair neutraal (zie ook TV62 lasten en TV61 baten).
			222 N	Hogere gemeentelijke bijdrage aan de gemeenschappelijke regeling Dienst Gezondheid en Jeugd als gevolg van loon- en prijsstijgingen en beleidsintensiveringen. De raad is hier eerder over geïnformeerd door middel van het raadsvoorstel Zienswijzen gemeenschappelijke regelingen (4 juli 2024).
TV62 Toegang en eerstelijns-voorzieningen TV682B Jeugdreclassering	1. TV621 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Wmo. 2. TV622 Toegang en eerstelijnsvoorz. jeugd 3. TV623 Toegang en eerstelijnsvoorz. integraal	251 V	700 V	In de PPN 2025 is vanaf 2025 een taakstelling voor het Sociaal Domein opgenomen. Het bedrag van de taakstelling is opgenomen in de begroting 2025. De invulling van de taakstelling wordt verwerkt in de 1e begrotingswijziging 2025. Voor een uitgebreidere toelichting verwijzen u naar deze wijziging.
			85 V	Budgetten voor uitvoering van GALA (Gezond en Actief Leven Akkoord) zijn overgeheveld van TV62 naar TV61. Dit levert voor dit taakveld een voordeel op, maar is per saldo budgettair neutraal. (zie ook TV62 lasten en TV61 baten).
			489 N	Eind 2023 is de opdracht lokaal sociaal team 0-100+ gegund aan de combinatie Stichting Jeugdteams ZHZ/stichting De Sociale Basis voor een periode van maximaal 4 jaar. Door het ontbreken van voldoende middelen in de meerjarenbegroting 2024-2027 is een taakstelling opgelegd. Deze taakstelling is gerealiseerd langs 2 lijnen. Enerzijds door het vinden van ruimte binnen bestaande budgetten (€ 168.000), anderzijds door beschikbare extra inkomsten (€ 321.000) te benutten vanuit het Integraal Zorg Akkoord (IZA).
TV64 Begeleide participatie		1.257 N	1.257 N	Als gevolg van loon- en prijsstijgingen zijn de kosten voor de uitvoering van de WSW en beschut werk aanzienlijk gestegen. Deze stijging wordt gecompenseerd door een hogere bijdragen van het Rijk uit het gemeentefonds.
TV65 Arbeidsparticipatie		377 N	90 N	Hogere gemeentelijke bijdrage aan de gemeenschappelijke regeling Avres als gevolg van loon- en prijsstijgingen. De raad is hier eerder over geïnformeerd door middel van het raadsvoorstel Zienswijzen gemeenschappelijke regelingen (4 juli 2024).
			281 N	De loonkostensubsidies zijn gestegen. Deze stijging wordt gecompenseerd door een hogere bijdrage van het rijk uit het gemeentefonds.
TV66 Maatwerk-voorzieningen (Wmo)	1. TV660 Hulpmiddelen en diensten (Wmo)	1.057 N	101 N	Het gebruik Wmo voorzieningen voor o.a. woon- en vervoersvoorzieningen neemt toe als gevolg van toenemende vergrijzing.

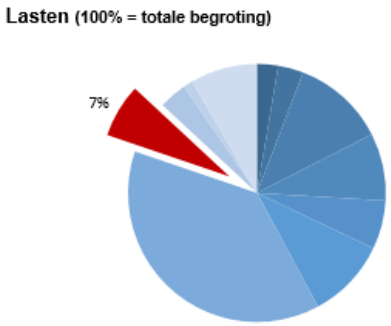
Taakveld (bedrag x € 1.000)	Wordt taakveld	Verschil tussen 2024 en 2025	Verdeling bedrag	Toelichting
	2. TV691 Coördinatie en beleid Wmo (ged.)			
TV671A Huishoudelijke ondersteuning	1. TV660 Hulpmiddelen en diensten (Wmo) 2. TV691 Coördinatie en beleid Wmo (ged.)		143 N	Het aantal Wmo cliënten voor huishoudelijke ondersteuning stijgt jaarlijks. Daarnaast hebben we te maken met prijsstijgingen als gevolg van inflatie en CAO afspraken. Dit leidt tot stijging van de kosten.
TV671B Begeleiding (WMO)	1. TV6791 PGB Wmo 2. TV691 Coördinatie en beleid Wmo (ged.)		653 N	Het aantal Wmo cliënten voor individuele begeleiding stijgt jaarlijks als gevolg van extramuralisering en doordecentralisatie Beschermd Wonen (BW). Daarnaast hebben we te maken met prijsstijgingen als gevolg van inflatie en CAO afspraken.
TV671C Dagbesteding (WMO)	1. TV660 Hulpmiddelen en diensten (Wmo) 2. TV691 Coördinatie en beleid Wmo (ged.)		157 N	Het aantal Wmo cliënten voor dagbesteding stijgt jaarlijks door een toenemende vergrijzing. Daarnaast hebben we te maken met prijsstijgingen als gevolg van inflatie en CAO afspraken.
TV672A tot en met TV 6774 C Gesloten plaatsing en TV 682A	1. TV6752 Jeugdhulp ambulant regionaal 2, TV6753 Jeugdhulp ambulant landelijk 3. TV6761 Jeugdhulp met verblijf lokaal 4. TV6762 Jeugdhulp met verblijf regionaal 5. TV6763 Coördinatie en beleid jeugd 6. TV6792 PGB Jeugd 7. TV692 Coördinatie en beleid jeugd	1.476 N	1.282 N	Hogere gemeentelijke bijdrage aan de gemeenschappelijke regeling Dienst Gezondheid en Jeugd (SOJ) als gevolg van loon- en prijsstijgingen en voor verlaging van de werkdruk in de uitvoering van de jeugdbescherming en jeugdreclassering. De raad is hier eerder over geïnformeerd door middel van het raadsvoorstel Zienswijzen gemeenschappelijke regelingen (4 juli 2024). Een deel van deze kostenstijging (€ 87.000+ € 142.000) wordt gecompenseerd door een hogere bijdrage van het rijk uit het gemeentefonds.
Baten				
TV61 Samenkracht en burgerparticipatie		716 V	530 V	Hogere rijksbijdrage voor Opvang van Vluchtelingen uit Oekraïne (zie lasten TV61). Het e.e.a. is per saldo budgettair neutraal.
			90 V	Hogere bijdrage opvang vluchtelingen.
			85 V	SPUK middelen voor het GALA (Gezond en Actief Leven Akkoord) zijn overgeheveld van TV62 naar TV61. Dit levert voor dit taakveld een nadeel op, maar is per saldo budgettair neutraal (zie ook TV62 lasten en TV61 baten).
TV62 Toegang en eerstelijns-voorzieningen en TV66 Maatwerk-voorzieningen	1. TV621 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Wmo 2. TV622 Toegang en eerstelijnsvoorz.	32 V	321 V	We ontvangen extra middelen vanuit het Integraal Zorg Akkoord (IZA). Deze middelen worden ingezet om de taakstelling op het Sociaal Team op te lossen (zie ook toelichting lasten TV62).

Taakveld (bedrag x € 1.000)	Wordt taakveld	Verschil tussen 2024 en 2025	Verdeling bedrag	Toelichting
	jeugd 3. TV623 Toegang en eerstelijnsvoorz. integraal			
	TV660 Hulpmiddelen en diensten (Wmo)		85 N	SPUK middelen voor het GALA (Gezond en Actief Leven Akkoord) zijn overgeheveld van TV62 naar TV61. Dit levert voor dit taakveld een voordeel op, maar is per saldo budgettair neutraal (zie ook TV62 lasten en TV61 baten).
			203 N	Betreft een correctie van de compensatie van de eigen bijdrage huishoudelijke hulp van het Rijk uit de meicirculaire 2023.
Mutaties reserves				
		3.504 N	3.504 N	In 2024 is ruim € 4 mln. uit de reserve Sociaal Domein gehaald om onder meer investeringen mogelijk te maken. Voor de uitsplitsing van de reserve Sociaal Domein verwijzen wij naar het onderdeel Reserves in deze begroting.

2.7.4 Met welke verbonden partijen doen we dit samen?

- GR Dienst Gezondheid & Jeugd Zuid-Holland Zuid
- GR Avres

2.8 Programma 8 Duurzaamheid

Taakvelden

Nr.	Taakveld	Portefeuillehouder
7.2	Riolering	Mark de Boer
7.3	Afval	Mark de boer
7.4	Milieubeheer	Mark de Boer
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	Fatih Polatli

2.8.1 Wat willen we bereiken?

Doel

Uit het collegeprogramma:
We zetten ons maximaal in voor het realiseren van onze en regionale klimaatambities. Dit is belangrijk voor ons allemaal. We zetten onze schouders eronder en werken zowel aan de energietransitie als aan het verminderen van CO2-uitstoot. We vinden het belangrijk om dat te doen met draagvlak in de samenleving. Daarom willen we de lusten en lasten eerlijk verdelen. De acties die we inzetten zijn breed. We werken aan energiezuinig wonen en duurzame opwek van energie, zoveel mogelijk in lokaal eigendom. We betrekken inwoners en bedrijven om zo samen te werken aan een toekomstbestendige, duurzame stad.

We hebben het nieuwe afval- en grondstoffenbeleid per 1 januari 2024 ingevoerd. Daarmee houden we grip op de lokale lasten en voorkomen we een forse stijging van afvalstoffenheffing. Het betekent dat we allemaal aan de slag moeten om onder de 100 kg restafval per persoon te komen. Ook is er een aanpak om bijplaatsingen naast de afvalcontainers te voorkomen. Samen met bedrijven en inwoners verbeteren we de luchtkwaliteit en werken we aan een schone lucht. Het zorgt voor een fijne woonomgeving.

Maatschappelijke vraagstukken houden zich niet aan grenzen van gemeenten. Ze zijn gemeente overstijgend en vragen daarom om een stevige samenwerking. Daar zetten we vol op in. We versterken onze relaties in de regio en de verschillende overheden. We doen dat niet alleen, maar ook samen met het bedrijfsleven en maatschappelijke partners in onze stad. We werken onze regionale strategie uit, om zichtbaar te maken waar we op welke regionale schaal aan werken.

Maatschappelijke effecten en indicatoren

Hoe meten we dat?

Indicator	B/F	Eenheid	Soort	2020	2021	2022	2023	Streefwaarde 2025
Omvang huishoudelijk restafval	B	De hoeveelheid restafval per bewoner per jaar in kg	PI	238	240	226	186	133
Hernieuwbare elektriciteit (x = onbekend)	B	% Hernieuwbare elektriciteit van totaal verbruikte elektriciteit	PI	5,1	7,1	10,8	x	15

2.8.2 Wat gaan we daarvoor doen?

Concrete voornemens

Actie (planning)	2025	2026	2027	2028
Duurzaamheid				
1. We zetten in op een zo optimaal mogelijk windpark op Gorinchem noord, als alternatief voor Avelingen.	●	●		
2. Uitvoering RES 1.0	●	●	●	●
4. We streven ernaar dat de omgeving (stad en regio) maximaal profiteert van nieuwe energieprojecten. Dat gaan we borgen in beleid.	●	●	●	●
5. We brengen de knelpunten rondom en kansen van de energietransitie in beeld, zoals netcapaciteit, de verhouding tussen verduurzaming en ecologie en de mogelijkheden van energieopslag.	●	●	●	●
6. We helpen bedrijven die aan de slag willen met waterstof. We ondersteunen een werkgroep met koplopers.	●	●	●	●
7. We komen met een lokale aanpak energiebesparing met de nadruk op bewustwording rondom energiegebruik en isolatiemaatregelen. We sluiten ons hiervoor aan bij het landelijke isolatieprogramma.	●	●	●	●
8. We stellen een Warmteprogramma op. Uiterlijk 2026 willen we deze gereed hebben. En werken die nader uit in uitvoeringsplannen per wijk.	●	●	●	●
9. We sluiten het stadhuis aan op het warmtenet.	●			
10. We werken toe naar en uitbreiding van het warmtenet in fase 2, mede ondersteund vanuit het nationaal Groeifonds.	●	●	●	●
11. Samen met de Omgevingsdienst voeren we toezicht en handhaving uit op de verduurzamingsplicht van bedrijven, zoals het voldoen aan energielabel C.	●	●	●	●
Milieu				
2. We zetten extra in op communicatie en voorlichting over het nieuwe afvalsysteem.				

Actie (planning)	2025	2026	2027	2028
3. We zetten extra in op het voorkomen van bijplaatsingen en focussen ons op de hotspots.	●	●	●	●
4. We werken aan een circulaire economie en geven zelf het goede voorbeeld. Door in te zetten op circulair inkopen, een circulair afvalsysteem en meer aandacht voor circulariteit in de bouw.	●	●		
5. We stellen samen met de Omgevingsdienst beleid op voor externe veiligheid.	●	●		
6. In de omgevingsvisie en (later in) het omgevingsplan nemen we afspraken op over een betere luchtkwaliteit.	●	●		

2.8.3 Wat gaat dit kosten?

Exploitatie (bedragen x € 1.000 / - = nadeel)	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
TV72 Riolering	3.396	3.345	3.353	3.437	3.474	3.532
TV73 Afval	6.205	5.604	6.358	6.358	6.358	6.358
TV74 Milieubeheer	2.868	2.543	2.744	2.047	1.937	1.937
TV75 Begraafplaatsen en crematoria	465	480	489	505	511	511
Lasten Duurzaamheid	**12.934**	**11.972**	**12.944**	**12.347**	**12.281**	**12.337**
TV72 Riolering	3.934	3.909	3.965	3.965	3.965	3.965
TV73 Afval	5.839	5.934	6.628	6.628	6.664	6.664
TV74 Milieubeheer	888	698	704	3	3	3
TV75 Begraafplaatsen en crematoria	331	517	517	517	517	517
Baten Duurzaamheid	**10.991**	**11.058**	**11.814**	**11.113**	**11.148**	**11.148**
Totaal saldo van baten en lasten	-1.943	-915	-1.130	-1.234	-1.132	-1.189
Mutaties reserves	639	5	-303	-328	-389	-389
Resultaat	**-1.304**	**-909**	**-1.433**	**-1.562**	**-1.522**	**-1.578**

Taakveld (bedrag x € 1.000)	Verschil tussen 2024 en 2025	Verdeling bedrag	Toelichting
Lasten			
TV73 Afval	754 N	1.000 N	Door de financiële en beleidsinhoudelijke actualisatie van de begroting 2025 Waardlanden nemen de bedrijfsvoeringslasten (inzameling) voor Gorinchem toe, zoals opgenomen in zienswijzestukken die eerder dit jaar aan de raad zijn aangeboden.
		348 V	Het meer gescheiden aanbieden van de diverse afvalstromen, leidt tot lagere verwerkingskosten.
		98 N	De bijdrage aan Waardlanden voor het legen van de prullenbakken in de stad nemen toe, zoals in zienswijzestukken die eerder dit jaar aan de raad zijn aangeboden
TV74 Milieubeheer	201 N	160 N	Dit betreft lasten voor de RES. Deze zijn in 2025 op een andere manier opgenomen in de begroting.
Baten			
TV73 Afval	694 V	694 V	De hogere kosten voor afvalinzameling en afvalverwerking worden via het tarief Afvalstoffenheffing doorberekend aan de burgers van Gorinchem. Dit leidt tot hogere baten.
Mutaties reserves			
	308 N	285 N	Dit betreft de storting van de energiebesparing die is begroot vanuit het verduurzamen van het vastgoed en de openbare verlichting in de reserve duurzaamheid.

Investeringen

In onderstaande tabel staan de investeringen die binnen dit programma vallen. Met deze begroting 2025 worden de investeringen 2025 ook vastgesteld.

Investeringen (bedrag x € 1.000)	2025	2026	2027	2028
GRP				
Lasten	1.045	1.130	1.130	1.130
Baten	-1.045	-1.130	-1.130	-1.130
Beschoeiing begraafplaats Lingewijk	280			
Beschoeiing Vestdijkplein / Du Perronplein	270			
Beschoeiing Van Andel Spruytlaan	389			
Beschoeiingen	109	655	973	960
Totaal investeringen	**1.048**	**655**	**973**	**960**

GRP

Voor de uitvoering van het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) zijn jaarlijkse investeringsbedragen opgenomen. De lasten worden rechtstreeks gedekt uit een bijdrage uit de vervangingsvoorziening Riolering.

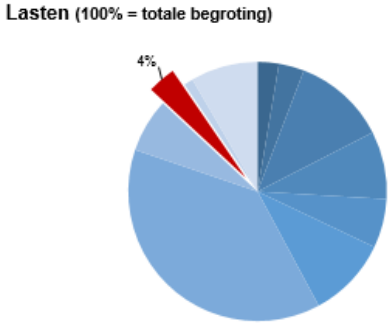
Beschoeiingen

Voor de vervanging van de beschoeiingen die hun technische levensduur hebben bereikt, is in 2025 € 1,1 mln. beschikbaar gesteld. De investeringsbudgetten voor 2026 tot en met 2028 betreffen de vervanging van houten beschoeiingen.

2.8.4 Met welke verbonden partijen doen we dit samen?

- GR Dienst Gezondheid & Jeugd
- GR Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid
- GR Reinigingsdienst Waardlanden

2.9 Programma 9 Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en Stedelijke vernieuwing

Taakvelden

Nr.	Taakveld	Portefeuillehouder
8.1	Ruimtelijke Ordening	Mark de Boer / Attie Mager
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerrein)	Marjo Molengraaf
8.3	Wonen en bouwen	Eva Dansen

2.9.1 Wat willen we bereiken?

Doel

Uit het collegeprogramma:
We ontwikkelen Gorinchem met oog op de toekomst. We doen dat met behulp van onze nieuwe omgevingsvisie. Daarin maken we afspraken hoe we met onze ruimte om gaan. Met de invoering van de Omgevingswet leggen we ook vast hoe we hier met de stad en onze partners in samenwerken. Als we bouwen of de stad onderhouden gebeurt dat klimaatbewust en toekomstgericht. Je ziet dat de stad groener wordt en dat er ruimte is voor biodiversiteit. Maar het betekent ook dat we de aanpak van vandaag zoveel mogelijk rekening houden met de ruimtevraag of ontwikkelingen die we op ons af zien komen. Denk hierbij niet alleen aan ruimte voor groen maar ook ontwikkelingen als nieuwe ruimtevragers: uitbreiding energienetwerk, nieuwe vormen van energie, een warmtenet of elektrisch vervoer

De ruimte in onze stad is schaars. Tegelijkertijd hebben we genoeg ambities om ruimte te ontwikkelen voor wonen en werken in onze stad. We willen en moeten slim met de ruimte om gaan. We realiseren het bedrijventerrein Groote Haar. Hier ontwikkelen we een plaats waar bedrijven zich kunnen vestigen. Om ruimte te krijgen om meer woningen te bouwen, veranderen we het bedrijvengebied aan de Arkelsedijk, het Stationsgebied en de Schelluinsestraat naar een gebied waar ook woningen kunnen worden gerealiseerd. De verschillende projecten zijn afhankelijk van elkaar. Daarom zorgen we voor een goede routekaart: wanneer gaan we wat waar doen. De routekaart biedt een slimme aanpak met een realistische planning. Dit noemen we ook wel stedelijk programmeren. We werken daarin samen met inwoners en ondernemers en met onze regio. We ontwikkelen tenslotte niet alleen voor onze eigen stad, maar doen dat in relatie met onze omgeving.

We werken aan een woning voor iedereen en aan een stad waar het prettig wonen is. Het betekent dat we woningen willen voor al onze inwoners, die allemaal verschillende woonbehoeften hebben. Van betaalbare woningen tot woningen in het duurdere segment. We houden daarbij rekening met de meest kwetsbare inwoners. Om dit te realiseren zetten we stevig in op doorstroming op de woningmarkt, met aandacht voor

doelgroepen als ouderen en jongeren. Daarbij willen we diversiteit in woningen om vitale en krachtige wijken te realiseren. We werken met Poort6, ontwikkelaars en initiatiefnemers samen aan de uitbreidingsopgave, de beschikbaarheid van woningen en de betaalbaarheid van deze huizen. Ook werken we aan het verduurzamen van de woningen.

Ook in de buitenruimte werken we vanuit de doelstellingen van duurzaamheid. We richten ons op de toekomst en daarbij een aanpak die bijdraagt aan ons klimaat. De kwaliteit van de buitenruimte houden we op niveau. Zodat onze stad schoon, heel en veilig is en toegankelijk is, ook voor mensen met een mobiliteitsbeperking. We willen de grootste irritaties van inwoners aanpakken. Hierbij zoeken we ook naar het vernieuwen en verbeteren van de aanpak; wijkgericht, slimmer (digitaal en datagedreven) en duurzamer. We laten de inwoners (weer) trots zijn op onze stad omdat het prettig is om hier te wonen en te verblijven.

Maatschappelijke effecten en indicatoren

Hoe meten we dat?

Indicator	B/F	Eenheid	Soort	2020	2021	2022	2023	Streefwaarde 2025
Gemiddelde WOZ-waarde	B	De gemiddelde WOZ-waarde van woningen (bedragen € 1.000)	PI	225	243	261	312	n.v.t.
Nieuw gebouwde woningen	B	Aantal per 1.000 woningen	PI	7,5	10,3	11,2	8.6	n.v.t.
Demografische druk	B	Het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder per honderd personen van 20 tot 65 jaar	PI	68,5	68,1	67,9	68,4	n.v.t.
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	B	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar	PI	668	696	797	880	n.v.t.
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	B	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar	PI	768	801	905	995	n.v.t.

2.9.2 Wat gaan we daarvoor doen?

Concrete voornemens

Actie (planning)	2025	2026	2027	2028
Ruimtelijke ordening				
1. We maken een ruimtelijke visie voor Gorinchem, een zogeheten omgevingsvisie. Er komt al snel een eerste visie, die we deze periode verder door ontwikkelen.	●	●	●	●
2. We stellen een lokale klimaatadaptatiestrategie op en nemen concrete maatregelen tegen hittestress, droogte en wateroverlast.	●	●	●	●
3. We willen de biodiversiteit versterken en stellen daarom een stadsecoloog aan die ons gaat adviseren.	●	●	●	●
4. We gaan duurzaamheid, klimaatadaptatie, biodiversiteit, circulariteit en waterveiligheid beter borgen in de ruimtelijke ontwikkeling. We starten met een toetsingskader.	●	●	●	●
5. We gaan extra bomen planten. We streven naar een toename van 1% van het aantal bomen per jaar. Dat zijn ongeveer 180 bomen per jaar. Zo leveren we een substantiële bijdrage aan het terugdringen van onze CO2-uitstoot.	●	●	●	●
6. We anticiperen op de toekomstige ruimtevraag voor de energietransitie en komen hiervoor met een plan van aanpak.	CB			

Actie (planning)	2025	2026	2027	2028
	●	●	●	●
7. Participatie is onder de Omgevingswet een verantwoordelijkheid van de bouwer/ontwikkelaar. We verplichten die participatie en verbinden hier heldere voorwaarden aan.	●	●	●	●
Stedelijke ontwikkeling				
1. We gaan stedelijk programmeren: We maken een plan op hoofdlijnen voor de ontwikkeling van onze stad, waarin zichtbaar wordt welke ontwikkeling wanneer en waar plaatsvindt en welke rol de gemeente daar in heeft. Ontwikkelingen zoals de Arkelsedijk, het Stationsgebied, Linge II Zuid en de Schelluinsestraat krijgen hierin een plek, zodat duidelijkheid ontstaat over wanneer wat gaat gebeuren in deze gebieden. Hiervoor maken we eerst een vlekkenplan met wat waar gaat gebeuren. De planning hiervan heeft een relatie met de planning van het opstellen van de omgevingsvisie.	●	●	●	●
10. Samen met de Omgevingsdienst voeren we toezicht en handhaving uit op de verduurzamingsplicht van bedrijven, zoals het voldoen aan energielabel C.	●	●	●	●
2. We realiseren de openbare ruimte en infrastructuur op het nieuwe bedrijventerrein Groote Haar.	●	●	●	●
3. We stellen een actueel ambitiedocument op voor Groote Haar, met aandacht voor economie en duurzaamheid en aandacht voor de ‘schuifruimte’ om op andere plekken in de stad woningen te kunnen (her)ontwikkelen.	●	●	●	●
4. We stellen een nieuw uitgiftebeleid en -protocol op voor de verkoop van grond op Groote Haar.	●	●	●	●
5. We zetten in op (her)ontwikkeling van de Schelluinsestraat om zo bedrijven te laten groeien en in de toekomst in een deel van het gebied wonen mogelijk te maken. Vanuit de ondertekende samenwerkingsovereenkomst met vastgoedeigenaar en ontwikkelaar CTP werken wij naar een masterplan voor dit gebied.	●	●	●	●
Wonen en volkshuisvesting				
1. We zetten de starterslening voort.	●	●	●	●
2. We doen een voorstel voor de inzet van instrumenten op de woningmarkt.	●	●	●	●
3. We zetten in het kader van de Nationale Woon- en bouwagenda en de Regionale Realisatieagenda in op het versnellen van de woningbouw, de betaalbaarheid en beschikbaarheid van woningen en op doorstroming. Onderdeel hiervan wordt om naar verwachting voor 1 januari 2026 (verplicht) een volkshuisvestingprogramma op te stellen.	●	●	●	●
4. We stellen een woon-zorgagvisie op.	●	●	●	●
5. We geven invulling aan de nieuwe taken en bevoegdheden naar aanleiding van de invoering van de Wet Goed Verhuurderschap	●	●	●	●
6. We werken met Poort6 en HP6 aan het uitvoeren van de prestatieafspraken en maken jaarlijks een nieuwe jaarschijf met afspraken voor dat jaar.	●	●	●	●
7. We bieden medewerking aan de meerjarige afspraken ‘woonproducten psychisch kwetsbare doelgroepen’ in de regionale Agenda Huisvesting Kwetsbare Groepen 2023-2030.	●	●	●	●
8. We herzien de urgentieverordening Regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden	●	●	●	●

Actie (planning)	2025	2026	2027	2028
9. We stimuleren inwoners hun woning te verduurzamen, door middel van campagnes, energiebesparingsacties en de inzet van energiecoaches.	●	●	●	●
Leefbaarheid en buitenruimte				
1. We gaan aan de slag met de benodigde onderhoudsinhaalslag voor verhardingen zoals fiets- en voetpaden, zodat onze stad schoon, heel en veilig is.	●	●	●	●
2. We introduceren een stadsconciërge voor een frisse, schone en gastvrije stad, die de grootste irritaties direct kan oppakken.	●	●	●	●
3. We vervangen onze buitenverlichting met LED-lampen, zo verminderen we het energieverbruik met 78% en nemen onderhoudskosten af. Dit doen we gebiedsgewijs.	●	●	●	●
5. We werken met partners aan oplossingen om het plaatsen van oplaadvoorzieningen in de openbare ruimte te versnellen. Daarnaast actualiseren we het laadpalenbeleid, waarbij we kijken naar de gehele opgave op gebied van laadinfrastructuur en onderzoeken we hoe we willen omgaan met voorzieningen voor snel laden en verlengde private aansluitingen.	●	●	●	●
6. We vernieuwen elk jaar een wijk op het gebied van speeltuinen en spelen, in samenwerking met bewoners en met aandacht voor vernieuwing en verduurzaming.	●	●	●	●
7. We gaan, in samenwerking met Waardlanden, alledaagse ergernissen tegen door uitvoering te geven aan de prioriteiten van het Vergunningverlening-, toezicht-, en handhavingsbeleid (VTH-beleid). We herzien het VTH-beleid en stellen een nieuw beleid op.	●	●	●	●
8. We stellen de Woelse Waard open voor onze inwoners en maken met de betrokken Rijkspartners en eigenaren goede beheerafspraken.	●	●	●	●
9. We zorgen in overleg met buurtbewoners de komende jaren voor extra ontmoetings bankjes in de openbare ruimte.	●	●	●	●
10. We stellen een plan van aanpak voor dierenwelzijn op.	CB ●	●	●	●
Raadsagenda				
Starterswoningen	RB ●	●	●	●

2.9.3 Wat gaat dit kosten?

Exploitatie (bedragen x € 1.000 / - = nadeel)	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
TV81 Ruimtelijke Ordening	1.251	1.399	1.411	1.425	1.228	1.228
TV82 Grondexploitatie (niet bedrijventerrein)	2.108	578	205	199	199	199
TV83 Wonen en bouwen	2.959	2.567	3.062	2.539	2.521	2.520
Lasten VROSV	**6.317**	**4.544**	**4.678**	**4.163**	**3.948**	**3.948**
TV81 Ruimtelijke Ordening	163	9	9	9	9	9
TV82 Grondexploitatie (niet bedrijventerrein)	2.555	1.064	437	168	168	168
TV83 Wonen en bouwen	2.391	1.346	4.821	2.516	1.466	1.466
Baten VROSV	**5.109**	**2.418**	**5.267**	**2.693**	**1.643**	**1.643**
Totaal saldo van baten en lasten	-1.208	-2.126	588	-1.471	-2.306	-2.305
Mutaties reserves	-942	-574	-2.026	209	9	9
Resultaat	**-2.151**	**-2.700**	**-1.438**	**-1.262**	**-2.297**	**-2.296**

Taakveld (bedrag x € 1.000)	Verschil tussen 2024 en 2025	Verdeling bedrag	Toelichting
Lasten			
TV82 Grondexploitatie (niet bedrijventerrein)	376 V	231 V	Dit wordt veroorzaakt door het op een ander taakveld administreren van de rentelasten van de grondexploitaties en is per saldo budget neutraal.
		157 V	Dit betreft lagere lasten in 2025 als gevolg van de het bereiken van de eindfase van grondexploitatie Mollenburg.
TV83 Wonen en bouwen	495 N	440 N	De hogere lasten worden met name veroorzaakt door het verlagen van de boekwaarde panden en gronden als gevolg van de geplande verkopen.
Baten			
TV82 Grondexploitatie (niet bedrijventerrein)	627 N	514 N	De verwachting is de opbrengsten van CV Hoog Dalem afnemen in verband met aanpassing van de fasering van het project.
		157 N	Dit is het gevolg van een lagere aanpassing van de boekwaarde als gevolg van de lagere lasten voor grondexploitatie Mollenburg in 2025 ten opzichte van 2024.
TV 83 Wonen en bouwen	3.475 V	3.250 V	Dit betreft de opbrengsten van verkopen van panden en gronden.
		100 V	De bouwleges hebben zich in 2024 hersteld. De verwachte baten zijn verhoogd.
		193 V	Vrijval van een onderhoudsvoorziening van een pand dat wordt verkocht.
Mutaties reserves			
	1.452 N	514 V	Dit betreft de lagere storting in de reserve Infrastructuur als gevolg van de lagere opbrengsten van CV Hoog Dalem
		1.950 N	Dit betreft de vorming van een afschrijvingsreserve voor de nieuwe Lingebrug.

2.9.4 Met welke verbonden partijen doen we dit samen?

• GR Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid
• GR Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid
• Hoog Dalem C.V.

2.10 Algemene dekkingsmiddelen

Nr.	Taakveld	Portefeuillehouder
0.11	Resultaat van de rekening baten & lasten	Marjo Molengraaf
0.5	Treasury	Marjo Molengraaf
0.61	OZB woningen	Marjo Molengraaf
0.62	OZB- niet woningen	Marjo Molengraaf
0.63	Parkeerbelasting	Marjo Molengraaf
0.64	Belasting Overig	Marjo Molengraaf
0.7	Alg. uitkering en uitk. Gemeentefonds	Marjo Molengraaf
0.8	Overige baten en lasten	Marjo Molengraaf

Doel

Uit het collegeprogramma:
We vinden het belangrijk dat onze gemeente financieel gezond is en blijft. We voeren daarom een financieel solide beleid, om onze begroting reëel en structureel sluitend te houden. We houden de lastendruk beperkt, met oog voor de draagkracht van inwoners. We houden vast aan het afgesproken investeringsplafond. Dat doen we niet als doel op zichzelf. Het investeringsplafond zorgt ervoor dat we de lasten van onze gemeente beheersbaar houden. Door het investeringsplafond bouwen we namelijk op termijn onze gemeentelijke schulden af. En daardoor kunnen we de rentelasten die we moeten betalen dragen. We komen met voorstellen hoe we kunnen sparen voor toekomstige investeringen. Daarbij werken we nauw samen met de gemeenteraad en helpen de raad om meer inzicht te krijgen in de gemeentefinanciën.

Concrete voornemens

Actie (planning)	2025	2026	2027	2028
2. We toetsen elk investeringsvoorstel aan de ingezette lijn van schuldenafbouw, in het bijzonder in de Perspectiefnota.	●	●	●	●
3. We gaan met de gemeenteraad in gesprek over de wenselijkheid en de planning van investeringen.	●	●	●	●
4. We gaan op informele wijze in gesprek met de gemeenteraad over welke informatie de raad nodig heeft om zijn kaderstellende en controlerende rol goed in te vullen.	●	●	●	●
Nieuw begroting 2025				
Digitalisering en uitbreiding reclamemasten	●	●		

Exploitatie (bedragen x € 1.000 / - = nadeel)	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
TV011 Resultaat van de rekening baten & lasten	7.923	0	0	0	0	0
TV05 Treasury	-462	-211	-16	416	709	837
TV061 OZB woningen	369	295	643	643	643	897
TV062 OZB- niet woningen	106	104	0	0	0	0
TV063 Parkeerbelasting	227	290	277	281	280	280
TV064 Belasting Overig	231	332	78	76	76	76
TV08 Overige baten en lasten	284	5	139	-58	-56	-55
Lasten Overzicht algemene dekkingsmiddelen	**8.678**	**816**	**1.121**	**1.359**	**1.652**	**2.034**
TV05 Treasury	578	294	260	260	260	255
TV061 OZB woningen	4.802	5.315	5.771	5.771	5.771	5.771
TV062 OZB- niet woningen	5.287	5.739	6.229	6.229	6.229	6.229
TV063 Parkeerbelasting	1.768	1.915	2.704	2.704	2.704	2.704
TV064 Belasting Overig	203	218	218	218	218	218
TV07 Alg. uitkering en uitk. Gemeentefonds	92.661	93.580	100.044	95.215	95.227	95.112
TV08 Overige baten en lasten	168	11	11	11	11	11
Baten Overzicht algemene dekkingsmiddelen	**105.469**	**107.072**	**115.236**	**110.407**	**110.420**	**110.300**
Totaal saldo van baten en lasten	96.791	106.256	114.116	109.048	108.768	108.266
Mutaties reserves	3.195	-4.124	-1.204	-1.477	-503	-148
Resultaat	**99.986**	**102.132**	**112.911**	**107.572**	**108.264**	**108.118**

Taakveld (bedrag x € 1.000)	Verschil tussen 2024 en 2025	Verdeling bedrag	Toelichting
Lasten			
TV05 Treasury	195 N	195 N	De begrote rentelasten zijn hoger dan de lasten in 2024 als gevolg van de toenemende schuldpositie.
TV061 OZB-woningen	348 N	130 V	Voor de extra inzet op het actualiseren van de Basisregistratie Adressen Gebouwen is in 2024 incidenteel beschikbaar gesteld.
		593 N	In de raadsvergadering van 4 juli 2024 is het raadsvoorstel voor de toetreding tot de gemeenschappelijke regeling Belastingsamenwerking Rivierenland (BSR) vastgesteld. De bestaande budgetten zijn opnieuw verdeeld, wat uiteindelijk een voordeel oplevert van € 144.000 in 2025. Dit voordeel is verspreid over verschillende budgetten in de begroting. Op TV061 wordt het budget geraamd voor de reguliere kosten van de BSR.
		67 V	Met de toetreding tot de BSR worden de belastingwerkzaamheden uitbesteed, wat leidt tot lagere salariskosten. Daarom is het budget overgeheveld naar het budget voor de reguliere kosten BSR binnen ditzelfde taakveld.
TV062 OZB-niet woningen	104 V	37 V	De activiteiten van TV062 worden overgedragen aan de BSR, waardoor het bijbehorende budget is overgeheveld naar TV061.

Taakveld (bedrag x € 1.000)	Verschil tussen 2024 en 2025	Verdeling bedrag	Toelichting
		67 V	Met de toetreding tot de BSR worden de belastingwerkzaamheden uitbesteed, wat leidt tot lagere salariskosten. Het budget is daarom overgeheveld naar TV061 voor de kosten van de BSR
TV064 Belasting Overig	254 V	235 V	Zie toelichting hierboven.
Baten			
TV061 OZB-woningen	456 V	456 V	Naast de reguliere indexering worden de OZB-tarieven met 5% extra verhoogd conform de Perspectiefnota 2025.
TV62 OZB- niet woningen	490 V	490 V	Zie toelichting hierboven.
TV063 Parkeerbelasting	789 V	789 V	Dit betreft de hogere baten van straatparkeren en vergunningen met name als gevolg van de hogere tarieven.
TV07 Alg. uitkering en uitk. Gemeentefonds	6.464 V	5.605 V	Via het gemeentefonds krijgt Gorinchem geld van de rijksoverheid. Deze algemene uitkering is incidenteel in 2025 aanzienlijk hoger dan in 2024. De belangrijkste ontwikkelingen van het gemeentefonds worden gepubliceerd in de mei- en septembercirculaire. Wij informeren de raad periodiek over de uitkomsten van deze circulaires.
		819 V	Dit betreft middelen uit het gemeentefonds die zijn bestemd voor uitkeringen. Deze middelen worden doorbetaald aan Avres.
Mutaties reserves			
	2.920 V	4.100 V	Dit verschil wordt veroorzaakt door de afroming van de reserve Sociaal Domein conform de Perspectiefnota 2024.
		1.180 N	Dit betreft de storting in de aflossingsreserve voor het verwerken van het renteresultaat.

2.11 Overhead, vennootschapsbelasting en onvoorzien

Nr.	Taakveld	Portefeuillehouder
0.4	Overhead	Attie Mager/Marjo Molengraaf

Actie (planning)	2025	2026	2027	2028
Efficiency organisatie				

Overhead

Kosten van overhead zijn alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Overheadkosten worden integraal opgenomen in het "overzicht overhead" en niet verdeeld naar de verschillende beleidsterreinen in de programma's. De uitzondering hierop is het deel van overhead dat bij investeringen en grondexploitaties hoort. Dit deel wordt wel toegerekend. Het overheadtarief wordt berekend door de totale overheadlasten van het taakveld overhead te delen door de totale directe personeelskosten. De omvang van de doorbelasting blijkt uit de onderstaande tabel.

Toegerekende overhead (bedragen x € 1.000)	2025	2026	2027	2028
Toegerekend aan investeringen en grondexploitaties	1.248	1.265	1.266	1.266

De baten en de lasten van de overhead zijn in onderstaande tabel meerjarig weergegeven. Hierop zijn de lasten voor investeringen en grondexploitaties in mindering gebracht. De baten betreffen huuropbrengsten van gebouwen, bijdragen van derden en overige inkomsten.

Exploitatie (bedragen x € 1.000 / - = nadeel)	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
TV04 Overhead	14.216	14.843	15.740	14.458	14.477	14.352
Lasten Overzicht overhead	**14.216**	**14.843**	**15.740**	**14.458**	**14.477**	**14.352**
TV04 Overhead	653	408	432	432	432	432
Baten Overzicht overhead	**653**	**408**	**432**	**432**	**432**	**432**
Totaal saldo van baten en lasten	-13.563	-14.435	-15.309	-14.026	-14.045	-13.920
Mutaties reserves	108	15	692	77	77	52
Resultaat	**-13.456**	**-14.420**	**-14.617**	**-13.949**	**-13.969**	**-13.869**

Taakveld (bedrag x € 1.000)	Verschil tussen 2024 en 2025	Verdeling bedrag	Toelichting
Lasten			
TV04 Overhead	897 N	667 N	Dit zijn eenmalige kosten om het stadhuis aan de sluiten op het warmtenet.
		196 N	De kapitaallasten (rente en afschrijving) van de investeringen met betrekking tot informatisering en automatisering.
		1.098 N	Door de indexering van 3,9 % over de totale loonsom (organisatie en B&W).
		329 V	De doorbelasting van salarissen naar de diverse taakvelden.
		400 V	Dit is de taakstelling m.b.t. de efficiency van de organisatie vanuit de PPN 2025.
		325 V	Het algemene budget overhead is opnieuw verdeeld en wordt onder andere deels ingezet voor de Belastingsamenwerking Rivierenland. Dit zorgt voor een voordeel op TV04 en een nadeel op TV061.
Mutaties reserves			
	677 N	677 N	Dit wordt veroorzaakt door de aansluiting op het warmtenet.

Exploitatie (bedragen x € 1.000 / - = nadeel)	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten Overzicht heffing vennootschapsbelasting	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Baten Overzicht heffing vennootschapsbelasting	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Totaal saldo van baten en lasten	0	0	0	0	0	0
Mutaties reserves	0	0	0	0	0	0
Resultaat	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Onvoorzien

De post Onvoorzien in de begroting dient ter dekking van lasten waarvoor geen budget in de begroting is opgenomen. In de begroting wordt ieder jaar een bedrag van € 100.000 voor onvoorziene uitgaven meegenomen. Voor het aanwenden van de post Onvoorzien (algemeen) als dekkingsmiddel gelden drie toetsingscriteria te weten: onvoorzienbaar, onvermijdbaar en onuitstelbaar.

Exploitatie (bedragen x € 1.000 / - = nadeel)	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
TV99 Onvoorzien	0	100	100	100	100	100
Lasten Overzicht onvoorzien	**0**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**
Baten Overzicht onvoorzien	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Totaal saldo van baten en lasten	0	-100	-100	-100	-100	-100
Mutaties reserves	0	0	0	0	0	0
Resultaat	**0**	**-100**	**-100**	**-100**	**-100**	**-100**

Investeringen

In onderstaande tabel staan de investeringen die binnen dit programma vallen en met deze begroting 2025, ook worden vastgesteld.

Investeringen (bedrag x € 1.000)	2025	2026	2027	2028
Vervangingsplan inventaris	150	103	103	106
Hard- en software	397	361	361	371
Totaal investeringen	**547**	**464**	**464**	**477**

Gemeente Gorinchem

Begroting 2025
Beleidsbegroting: Paragrafen

3 Beleidsbegroting: Paragrafen

De begroting bestaat uit een beleidsmatig en een financieel gedeelte. De paragrafen vallen onder het beleidsmatige gedeelte. Zij geven een dwarsdoorsnede van de begroting, bezien vanuit een bepaald beleidsterrein.

3.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

3.1.1 Inleiding

Deze paragraaf gaat in op de vraag in welke mate de financiële positie van gemeente Gorinchem toereikend is om de financiële gevolgen van risico's die zij loopt, op te kunnen vangen.

Het weerstandsvermogen bestaat uit de verhouding tussen de beschikbare en de benodigde weerstandscapaciteit:
1. De beschikbare weerstandscapaciteit: alle middelen en mogelijkheden om onvoorziene gebeurtenissen op te vangen.
2. De benodigde weerstandscapaciteit: De risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen (zoals voorzieningen) die van materiële betekenis kunnen zijn voor de financiële positie van de gemeente.

3.1.2 Beschikbare weerstandscapaciteit

In onderstaande tabel is weergegeven hoe de beschikbare weerstandscapaciteit is opgebouwd.

Beschikbare weerstandscapaciteit (bedragen x € 1 miljoen)	Jaarstukken 2023	Begroting 2025
Algemene reserve	28,4	30,5
Onbenutte belastingcapaciteit	1,8	1,1
Post onvoorzien	0,1	0,1
Meerjarige begrotingssaldi	-1,6	1,3
Totale weerstandscapaciteit	**28,7**	**32,9**

- De algemene reserve is als gevolg van de resultaatbestemming 2023 hoger dan de jaarrekening 2023.
- De onbenutte belastingcapaciteit wordt berekend door een vergelijking te maken tussen de Gorinchemse OZB-tarieven en de "artikel-12-tarieven". Dit zijn de tarieven die een gemeente minimaal moet heffen om in aanmerking te komen voor financiële steun vanuit het Rijk (via het gemeentefonds). De onbenutte capaciteit wordt incidenteel meegenomen in de weerstandscapaciteit, omdat deze in de praktijk niet snel wordt ingezet. Door de extra verhoging van de OZB-tarieven is een deel van de onbenutte belastingcapaciteit benut.
- Ook de post onvoorzien, die ieder jaar in de begroting staat, wordt slechts incidenteel meegenomen in de weerstandscapaciteit. Er zal namelijk in het eerstvolgende jaar weer een nieuwe post voor onvoorziene zaken in de begroting worden opgenomen.
- De meerjarige begrotingsaldo betreft de optelling van de begrotingssaldi 2025 t/m 2028.

3.1.3 Benodigde weerstandscapaciteit

Om de benodigde weerstandscapaciteit te berekenen, zijn allereerst de risico's geïdentificeerd. Vervolgens is gekeken naar de kans van optreden van het risico: zeer onwaarschijnlijk, onwaarschijnlijk, waarschijnlijk of zeer waarschijnlijk. Deze kansen zijn uitgedrukt in procenten en vermenigvuldigd met de financiële grondslag voor de berekening van het risico (kolom bedrag). Als het risico meerjarige financiële effecten heeft, wordt het risico voor maximaal vier jaar meegenomen in de benodigde weerstandscapaciteit. Jaar 1 voor 100%, jaar 2 voor 75%, jaar 3 voor 50% en jaar 4 voor 25%. Dat betekent dat vanaf het jaar van optreden van een risico de gemeente maximaal vier jaar de tijd heeft om het financiële effect voor 100% in de begroting op te vangen.

In deze paragraaf staan eerst de risico's met een incidenteel financieel effect beschreven. Vervolgens vermelden we de risico's met een structureel financieel effect, als laatste duiden we de risico's waarvoor geen rekening wordt gehouden met een financieel effect voor de benodigde weerstandscapaciteit.

Benodigde weerstandscapaciteit (bedragen x € 1 miljoen)	Jaarrekening 2023	Kans	Bedrag	2025	2026	2027	2028	Huidig
Incidenteel financieel effect								
1. Gemeentelijke grondexploitaties	4,00		3,60					3,60
2. Hoog Dalem	0,13		0,13					0,13
3. Waarborgen en garanties	2,88	12,5%	23,00					2,88
4. Uitgegeven geldleningen	0,09	12,5%	0,75					0,09
5. Bouwkostenstijging investeringen	3,85	62,5%	4,40					2,75
6 Co-financiering Regiodeal en WoningBouwImpuls	2,81	62,5%	7,50					4,69
Totaal Incidenteel	*13,76*		*39,38*					*14,14*
Structureel financieel effect								
7. Verbonden Partijen	3,13	62,5%	2,00	1,25	0,94	0,63	0,31	3,13
8. Gemeentefonds	1,47	62,5%	1,00	0,63	0,47	0,31	0,16	1,57
9. Leegstand panden	0,42	62,5%	0,19	0,12	0,09	0,06	0,03	0,30
10. Stijging rentekosten	1,88	62,5%		0,13	0,42	0,77	1,11	2,43
Totaal Structureel	*6,89*		*3,19*	*2,13*	*1,91*	*1,77*	*1,61*	*7,42*
Totaal benodigde weerstandscapaciteit	**20,65**		**42,57**	**2,13**	**1,91**	**1,77**	**1,61**	**21,55**

Risico's met een incidenteel financieel effect

1. Gemeentelijke grondexploitaties
De risico's rondom de gemeentelijke grondexploitaties zijn ingeschat op € 3,6 mln (was € 2,0 mln in de begroting 2023). Deze stijging houdt verband met de stijgende rente en de wijzigingen in de BBV notitie rente en heeft effect op de voorziening van Groote Haar. De risico's van de netcongestie zijn reeds verwerkt in de omvang van de voorziening. Omdat de risico's individueel gewogen zijn (conform de voorgeschreven methodiek), is er geen percentage opgenomen in de tabel.

2. Hoog Dalem
De voortgang van het project Hoog Dalem is in zoverre gevorderd dat risico's waarmee in het weerstandsvermogen rekening wordt gehouden zich slechts nog concentreren op de realisatie van het deelplan Middengebied. De risico's hebben betrekking op de planning, opbrengsten en kosten. Het totale risico voor de gemeente is bepaald op € 130.000. De onderliggende risico's zijn individueel gewogen (conform de voorgeschreven methodiek). Daarom is er geen percentage opgenomen in de tabel.

3. Waarborgen en garanties
De gemeente Gorinchem staat voor circa € 23 mln. garant voor leningen van onder andere deelnemingen onderwijsinstellingen en verenigingen. Deze € 23 mln. is de basis voor de berekening van het risico. Van dit bedrag heeft € 7,2 mln. betrekking op Gevudo/HVC en € 1,8 mln. op CV Hoog Dalem. Een verdere onderverdeling van deze garanties staat in de toelichting op de balans in de jaarrekening bij het onderdeel "Niet uit de balans blijkende verplichtingen". De kans dat de gemeente wordt aangesproken voor leningen van deze instanties is ingeschat als erg onwaarschijnlijk (12,5%).

4. Uitgegeven geldleningen
De gemeente Gorinchem heeft circa € 750.000 aan leningen verstrekt aan bijvoorbeeld stichtingen maar ook de startersleningen vallen onder dit risico. Deze € 750.000 vormt daarmee de financiële grondslag voor de berekening van het risico. Voor een onderverdeling van deze uitgegeven geldleningen verwijzen wij u naar de toelichting op de balans in de jaarrekening bij het onderdeel 'Overige langlopende leningen'. De kans dat één of meerdere van deze leningen niet terugbetaald kunnen worden, wordt ingeschat op erg onwaarschijnlijk (12,5%).

5. Bouwkostenstijging
Doordat de inflatie in een dalende trend zit is de bouwkostenstijging in 2023 beperkt gebleven tot 3,2%. Dit ligt in lijn met de indexering van de investeringen (> € 1 mln.) in de Perspectiefnota 2025. In 2021 en 2022 was de inflatie echter hoger dan de indexering. Daarbij zijn ook niet alle investeringen geïndexeerd. Indien de CBS Bouwkosten wordt vergeleken met de doorgevoerde indexering zijn de investeringen voor zo'n 11% minder geïndexeerd. De komende jaren staan diverse investeringen op de agenda. De investeringen uit hoofde van de nieuwe Lingebrug Arkelsedijk/Spijksedijk bedragen bijvoorbeeld ruim € 22 mln. Het uitgangspunt voor dit risico wordt ingeschat op € 40 mln. Voor de investeringen wordt in het weerstandsvermogen dan ook rekening gehouden met een kostenstijging van 11% van € 40 mln en daarmee bedraagt dit risico € 4,4 mln. Omdat de excessieve inflatie tot het verleden lijkt te behoren is de kans op dit risico verlaagd en wordt nu ingeschat op waarschijnlijk (62,5%).

6. Co-financiering van de Regiodeal en Woningbouwimpuls (WBI 6e tranche)
De nieuw gesloten Regiodeal vraagt ook een eigen bijdrage van de gemeente. Bij de verschillende projecten zijn ook verschillende partners betrokken. Hierdoor is de benodigde co-financiering nog niet vast te stellen. Vooralsnog wordt deze op basis van de projecten en het aantal partners ingeschat op € 0,5 mln. Voor de WBI bedraagt de maximale co-financiering € 7 mln. De totale co-financiering wordt nu ingeschat op € 7,5 mln. De kans op dit risico is verhoogd naar waarschijnlijk (62,5%).

Risico's met een structureel financieel effect
7. Verbonden partijen
Gemeente Gorinchem heeft te maken met diverse verbonden partijen. Het aantal verbonden partijen en het financieel en inhoudelijk belang hiervan neemt de laatste jaren toe. In de paragraaf Verbonden partijen wordt nader ingegaan op deze verbonden partijen met bijvoorbeeld een beschrijving van het publiek belang en de risico's. Niet alle risico's die daar genoemd worden, zijn financieel vertaald. De begrotingen van de meeste verbonden partijen worden in het eerste kwartaal van het jaar daarvoor opgesteld. De snel gestegen inflatie van de afgelopen jaren en de daarop volgende CAO-stijgingen is hierdoor niet altijd afdoende meegenomen

in de begrotingen. De verwachting is dan ook dat een aantal verbonden partijen hiervoor een beroep zal doen op de gemeente. Als financiële grondslag voor de berekening van het risico hanteren wij een bedrag van € 2 mln. en schatten wij de kans in op waarschijnlijk (62,5%).

In het risico zijn de partners in het Sociaal Domein niet meegenomen. Deze zijn meegenomen bij het risico Sociaal Domein.

8. Gemeentefonds
De hoogte van het Gemeentefonds heeft de afgelopen jaren een fluctuerend verloop gekend. Dit werd met name veroorzaakt door de algemene economische omstandigheden, het uitgangspunt van 'Samen de trap op, samen de trap af' en periodieke herijkingen van de maatstaven. Met ingang van 2023 is de verdeling van het gemeentefonds herzien. Het doel van deze herziening is een stabiel verdeelmodel dat zo goed mogelijk aansluit bij de kosten van gemeenten. Fluctuaties in het gemeentefonds zijn toch niet geheel uitgesloten, daarom wordt een risicobedrag opgenomen van € 1 mln. (1% van algemene uitkering) met een kans van 62,5%

9. Leegstand panden
In de begroting is ruim € 3 mln. aan huuropbrengsten geraamd. Bij de meeste verhuurde panden is sprake van een meerjarige verhuurovereenkomst en is het risico op leegstand beperkt. Bij enkele panden is het risico groter. Het bedrag voor de panden waar de gemeente risico loopt is ingeschat op € 190.000. Het risico is verlaagd in verband met het verwerken van de huurderving van Gebouw C in de begroting 2025. Het risico wordt ingeschat op waarschijnlijk (62,5%).

10. Stijging rentelasten
Voor de periode 2025 tot en met 2028 is een berekening gemaakt voor een rentestijging van 0,5%. De effecten per jaarschijf zijn conform de methodiek opgenomen in het weerstandsvermogen voor in totaal € 2,4 mln. Bij deze 0,5% rentestijging zullen de structurele rentelasten vanaf 2028 € 1,1 mln. per jaar hoger zijn dan begroot. In de periode 2029 tot en met 2032 lopen nog leningen af die wellicht geherfinancierd moeten worden. Bij de huidige marktrente kan herfinanciering leiden tot hogere rentekosten. Bij een rente van 3,3% zal volledig herfinanciering op termijn leiden tot € 536.000 hogere rentelasten per jaar.
Voor dit risico is geen bedrag opgenomen in het weerstandsvermogen omdat dit buiten de begrotingsperiode ligt. Daarnaast is er wellicht minder herfinanciering nodig als gevolg van de verkoopopbrengsten van Groote Haar. De kans op dit risico wordt ongewijzigd ingeschat op waarschijnlijk (62,5%)

Risico's zonder financieel effect voor het weerstandsvermogen.

1. Sociaal Domein
Voor de reserve Sociaal Domein is bij de Perspectiefnota 2025 een bandbreedte bepaald van € 4,25 mln. als toereikend om specifieke (incidentele) risico's in het Sociaal Domein af te dekken. Daarom worden de risico's in het Sociaal Domein niet meegenomen in de berekening voor de benodigde weerstandscapaciteit. De financiële ontwikkelingen in het Sociaal Domein zijn niet zonder risico. Het kabinet onderkent dat de rijksmiddelen ontoereikend zijn voor de kosten die in het Sociaal Domein, in het bijzonder in de jeugdzorg, worden gemaakt. De jeugdzorg moet hervormd worden. Op 19 juni 2023 is de Hervormingsagenda Jeugd 2023-2028 definitief vastgesteld. Doel van de maatregelen in de Hervormingsagenda is het stelsel kwalitatief verbeteren en financieel houdbaar maken: betere en tijdige zorg en ondersteuning voor jeugdigen en hun gezin, op de juiste plek en wanneer dit nodig is. Het pakket aan maatregelen moet leiden tot lagere uitgaven (€ 1 miljard structureel vanaf 2027). In november 2023 is het implementatieplan verschenen. Dit implementatieplan Hervormingsagenda geeft op hoofdlijnen weer wat er de komende jaren gaat gebeuren en wie welke rol en verantwoordelijkheid daarin heeft. Meerjarig is afgesproken dat gemeenten in hun begroting rekening houden met een besparingspotentieel van ongeveer € 1 miljard (landelijk). Met het afsluiten van de Hervormingsagenda zijn de aanvullende middelen voor de jaren 2024 en 2025 toegevoegd aan het gemeentefonds. Gemeenten

moeten de bijbehorende baten en lasten op realistische wijze in een structureel sluitende begroting verwerken. De afbouw van middelen is in de gemeente Gorinchem conform Rijksbeleid opgenomen in de begroting en heeft daarmee geresulteerd in een stelpost jeugd. De stelpost jeugd is in de begroting 2025 opgenomen voor € 0,4 mln. en loopt in 2027 op naar € 1,9 mln. De toevoeging aan het gemeentefonds van aanvullende middelen voor jeugdzorg voor 2026 en verder vindt plaats na het advies van een deskundigheidscommissie en de besluitvorming. De commissie wordt in januari 2025 en januari 2028 gevraagd een advies uit te brengen. Het advies in januari 2025 is medebepalend voor de stelpost vanaf 2026. Pas na dit advies en besluitvorming daarover worden aanvullende middelen vanaf 2026 toegevoegd aan het gemeentefonds. Ook wordt met terugwerkende kracht naar 2023 en 2024 gekeken. Daarbij kijkt men vooral naar de geleverde inspanning.

2. Waarborggaranties
De huidige boekwaarde van de totale garanties bedraagt circa € 800 mln. Hiervan bestaat circa € 786 mln. uit de garantstellingen door tussenkomst van waarborgfondsen. Dit zijn stichtingen die garant staan voor leningen die kredietverstrekkers zoals banken hebben uitstaan bij woningbouwcorporaties, welzijnsorganisaties, et cetera. De gemeente fungeert als achtervang voor het waarborgfonds. Het risico dat de gemeente wordt aangesproken als achtervang is nagenoeg nihil.

3. Situatie Oekraïne
Op dit moment is lastig in te schatten wat de impact van opvang van vluchtelingen zal zijn voor Gorinchem.

4. Toenemende projectorganisatie en capaciteitsplanning
Het aantal projecten binnen de organisatie is de afgelopen jaren toegenomen. Dit zorgt voor een spanningsveld tussen het aantrekken van medewerkers en de tijdelijke beschikbaarheid van middelen uit hoofde van de projecten. Voor de korte termijn zijn de risico's beperkt maar zodra de voorraad aan projecten kleiner wordt kan dit negatieve impact hebben op het jaarrekeningresultaat als gevolg van onvoldoende dekking voor de personeelskosten. Het uitgangpunt is dat de organisatie inspeelt op een situatie waarin er minder dekking uit projecten voor personeelskosten komt. Daarom wordt voor dit risico geen bedrag opgenomen. Daarnaast is bij de begroting 2023 ruimte gemaakt voor het uitbreiden van de formatie gedurende een periode van 3 jaar (2023 t/m 2025). Wanneer de formatie niet tijdig of onvoldoende wordt afgebouwd of geen andere dekking van personeelskosten wordt gevonden geeft dit een financieel nadeel. Er wordt van uitgegaan dat de organisatie dit risico beheerst. Daarom wordt voor dit risico geen bedrag opgenomen.

Kans/risico waarvoor geen rekening wordt gehouden met een financieel effect voor het weerstandsvermogen

5. Dividendinkomsten
In de Perspectiefnota 2021-2024 is het dividend voor Stedin op nihil gesteld. Er is een kans dat we nog een beperkte dividenduitkering ontvangen de komende jaren. Over de hoogte van dergelijke uitkeringen kan, met de huidige inzichten (energietransitie), geen uitspraak worden gedaan. De benodigde middelen voor de energietransitie zijn nog niet volledig verkregen door Stedin. De kans bestaat dat Stedin wederom een beroep zal doen op haar aandeelhouders. Het Rijk heeft voor € 500 mln. een aandelenbelang genomen om Stedin te faciliteren bij het verwezenlijken van de energietransitie. Daarnaast lopen overleggen met provincies en gemeenten in het verzorgingsgebied van Stedin die nog geen aandeelhouder zijn. Op dit moment is het niet duidelijk of en voor hoeveel er nog een beroep wordt gedaan op de bestaande aandeelhouders. Voor de dividenduitkering op de preferente aandelen Stedin is afgesproken dat deze worden gebruikt voor afbouw van de schulden via een storting in de aflossingsreserve.

6. IHP

In de Perspectiefnota 2025-2028 is aangegeven dat er onvoldoende ruimte is voor het uitvoeren van IHP. Er wordt gezocht naar oplossingen zoals bijdragen van het Rijk en andere stakeholders. Dit vraagstuk blijft een uitdaging voor de financiële situatie.

7. Cultuurhuis
In de Perspectiefnota 2025-2028 is aangegeven dat de extra kosten van scenario B niet zijn meegenomen. Momenteel wordt een alternatief scenario onderzocht. Het is op dit moment nog niet duidelijk of dit alternatief past binnen de huidige budgetten.

8. Mobiliteit
Voor de Mobiliteitsvisie worden jaarlijkse middelen gereserveerd vanuit de grondexploitaties. De grondexploitaties zitten in hun eindfase. Voor een Mobiliteitsvisie 2.0 zal dan ook een andere manier gevonden moeten worden om middelen te reserveren.

9. Taakstellingen
De afgelopen jaren zijn diverse taakstellingen opgenomen. De nieuwe taakstellingen zijn ook opgenomen in de inleiding. Onderstaand ziet u een overzicht van de realisatie van de bestaande taakstellingen en een overzicht van de nog in te vullen bestaande taakstellingen. Het niet realiseren van deze taakstellingen kan effect hebben op het weerstandsvermogen.

De hogere kosten van het sociaal team worden door gebruik van de IZA-middelen voor 3 jaar gedekt. De beparing op het MJOP Vastgoed wordt voor 2025 opgelost door het inzetten van de SPUK-Sport middelen.

Realisatie bestaande taakstellingen	2025	2026	2027	2028
Jeugdzorg Hervormingsagenda				
Dekking hogere kosten sociaal team	489	489	489	
Besparing MJOP Vastgoed	247			
Efficiency Parkeerketen				
Taakstelling organisatie				

De Hervormingsagenda Jeugdzorg maakt een groot deel uit van de nog te realiseren taakstellingen. De verwachting is echter dat deze taakstelling meebeweegt met de hervormingsagenda van het Rijk en dient uit dien hoofde dan ook in een ander perspectief geplaatst te worden.

Nog te realiseren bestaande taakstellingen	2025	2026	2027	2028
Jeugdzorg Hervormingsagenda	445	1.844	1.945	1.945
Dekking hogere kosten sociaal team				489
Besparing MJOP Vastgoed		247	247	247
Efficiency Parkeerketen	100	100	100	100
Taakstelling organisatie	182	182	182	182
Totaal nog te realiseren bestaande taakstellingen	**727**	**2.373**	**2.474**	**2.963**

Nieuwe taakstellingen	2025	2026	2027	2028
Nog in te vullen taakstelling subsidies	44	143	309	309
Nog in te vullen taakstelling efficiency organisatie		175	200	225
Nog in te vullen taakstelling sociaal domein			178	168
Totaal nog te realiseren nieuwe taakstellingen	**44**	**318**	**687**	**702**

3.1.4 Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen (ook wel weerstandsratio) is de deling van de beschikbare weerstandscapaciteit door de benodigde weerstandscapaciteit.

Weerstandsvermogen	Ruim voldoende	Jaarstukken 2023	Begroting 2025
Weerstandsvermogen	1,4 ≤ x < 2,0	1,39	1,53

De weerstandsratio ligt binnen de door de raad vastgestelde bandbreedte van 1,4 en 2,0. Exclusief het meerjarige begrotingssaldo komt de weerstandsratio op 1,47. Indien de onttrekking aan de algemene reserve van 3,8 mln wordt meegenomen worden deze ratio's 1,34 respectievelijk 1,29.

3.1.5 Financiële kengetallen

Kengetallen drukken de verhouding uit tussen bepaalde onderdelen van de begroting en/of de balans. Deze kengetallen kunnen behulpzaam zijn bij het beoordelen van de financiële positie van de gemeente. Elk kengetal lichten we toe en vergelijken we met signaleringswaarden van de provincie Zuid-Holland. De provincie hanteert de volgende drie categorieën: minst risicovol, neutraal en meest risicovol. Wij benadrukken dat we voorzichtig moeten omgaan met conclusies te trekken uit individuele kengetallen. De kengetallen moeten altijd in samenhang worden bekeken.

Netto schuldquote

	Netto schuldquote (bedragen x € 1.000 ; stand ultimo boekjaar)	Jaarstukken 2023	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
A	Vaste schulden	89.090	149.445	175.159	187.370	186.793
B	Netto vlottende schuld	7.664	10.000	10.000	10.000	10.000
C	Overlopende passiva	22.348	10.287	10.180	10.357	9.030
D	Financiële vaste activa (cf. art. 36 lid d, e en f)	3.391	4.209	4.198	4.198	4.198
E	Uitzettingen < 1 jaar	14.075	7.000	7.000	7.000	7.000
F	Liquide middelen	1.852	0	0	0	0
G	Overlopende activa	6.563	1.000	1.000	1.000	1.000
H	Totale baten (exclusief mutaties reserves)	169.334	182.318	162.894	164.757	159.028
	Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%	**55%**	**86%**	**112%**	**119%**	**122%**
I	Financiële vaste activa (exclusief uitstaande leningen)	2.643	2.643	2.643	2.643	2.643
	Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G-I)/H x 100%	**55%**	**87%**	**113%**	**120%**	**123%**
	Signaleringswaarde provincie: <90% is minst risicovol, 90-130% is neutraal en >130% is meest risicovol					

De netto schuldquote is het totaal van de leningenportefeuille verminderd met de eigen middelen. Hierdoor ontstaat een indicatie van de druk van de rentelasten op de exploitatie. Om inzicht te verkrijgen in hoeverre de gemeente geld doorleent, is ook de netto schuldquote exclusief doorgeleende gelden weergegeven. De netto schuldquote neemt toe in de komende jaren, voornamelijk als gevolg van de geplande nieuwe investeringen. Deze leiden tot een toename van de schulden. De schuldquote gaat fors oplopen richting de categorie meest risicovol. Deze ontwikkeling is in aanloop naar de Perspectiefnota 2021-2024 onderkend. Dit is mede de reden geweest dat er maatregelen zijn getroffen om de schuldpositie niet verder op te laten lopen. Op basis van de huidige keuzes, inzichten en prognoses zal de schuld na 2028 afnemen. De oplopende netto schuldquote zal van minst risicovol in de signaleringswaarde van de provincie verschuiven naar de bovenkant van neutraal.

Solvabiliteitsratio

	Solvabiliteit (in procent)	Jaarstukken 2023	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
A	Eigen vermogen (cf. art. 42 BBV)	107.593	112.021	113.228	112.810	111.687
B	Balanstotaal	249.600	303.448	331.134	343.388	341.641
	Solvabiliteit (A/B) x 100%	**43%**	**37%**	**34%**	**33%**	**33%**
	Signaleringswaarde provincie: >50% is minst risicovol, 20-50% is neutraal en <20% is meest risicovol					

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de verhouding van het eigen vermogen tot het balanstotaal. Dit laat zien dat we op de lange termijn aan onze financiële verplichtingen kunnen voldoen. De dalende solvabiliteitsratio

wordt veroorzaakt door het stijgende balanstotaal als gevolg van de geplande investeringen. Het stijgende balanstotaal neemt risico's met zich mee. Op basis van de signaleringswaarde is de solvabiliteitsratio neutraal.

Structurele exploitatieruimte

	Structurele exploitatieruimte (bedragen x € 1.000)	Jaarstukken 2023	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
A	Totale structurele lasten	160.362	160.324	145.300	149.352	143.585
B	Totale structurele baten	164.420	166.357	148.347	151.063	145.781
C	Totale structurele toevoegingen aan de reserves	0	24	24	24	24
D	Totale structurele onttrekkingen aan de reserves	74	25	75	75	50
E	Totale baten	194.872	197.278	167.967	167.183	160.711
	Structurele exploitatieruimte ((B-A)+(D-C))/E x 100%	**2,1%**	**3,1%**	**1,8%**	**1,1%**	**1,4%**
	Signaleringswaarde provincie: >0% is minst risicovol, = 0% is neutraal en <0% is meest risicovol					

Het kengetal structurele exploitatieruimte laat zien of de structurele baten voldoende zijn om de structurele lasten te dekken. De signaleringswaarde structurele exploitatieruimte komt voor de begroting 2025 uit op het minst risicovol.

Grondexploitatie

	Grondexploitatie (bedragen x € 1.000 ; stand ultimo boekjaar)	Jaarstukken 2023	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
A	Bouwgronden in exploitatie	49.326	63.285	67.995	62.709	61.171
B	Totale baten (exclusief mutaties reserves)	169.334	182.318	162.894	164.757	159.028
	Grondexploitatie (A/B) x 100%	**29%**	**35%**	**42%**	**38%**	**38%**
	Signaleringswaarde provincie: <20% is minst risicovol, 20-35% is neutraal en >35% is meest risicovol					

Het kengetal grondexploitaties geeft de boekwaarde van grondexploitatie weer ten opzichte van de totale baten van de gemeente. Dit kengetal geeft twee zaken weer. Allereerst is er een risico dat de gemeente bij verkoop van de gronden niet de gehele boekwaarde kan realiseren. Als tweede kan een hoge boekwaarde wel betekenen dat bij verkoop de opbrengsten (incidentele baten) gebruikt kunnen worden om bijvoorbeeld de leningenportefeuille af te bouwen. Op basis van de signaleringswaarde komt de signaalwaarde in de categorie meest risicovol. Dit wordt met name veroorzaakt door de grondexploitatie Groote Haar, waarvoor de investeringen eerst moeten worden gedaan, maar de inkomsten pas later (buiten dit meerjarenperspectief) gerealiseerd zullen worden.

Belastingcapaciteit

	Belastingcapaciteit (bedragen in euro's)	Jaarstukken 2023	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
A	OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	319	353	353	353	353
B	Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	203	201	201	201	201
C	Afvalstoffenheffing voor een gezin	372	400	400	400	400
D	Eventuele heffingskorting	0	0	0	0	1
E	Totale woonlasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	894	954	954	954	953
F	Woonlasten landelijk gemiddelde voor gezin (in jaar t -1)	944	994	994	994	994
	Woonlasten t.o.v. landelijk gemiddelde jaar er voor (E/F) x 100%	**95%**	**96%**	**96%**	**96%**	**96%**
	Signaleringswaarde provincie: <95% is minst risicovol, 95-105% is neutraal en >105% is meest risicovol					

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk van de gemeente zich verhoudt ten opzichte van het landelijke gemiddelde van 100%. De komende jaren ligt de belastingdruk rond het landelijk gemiddelde en deze is op basis van de signaleringswaarde van de provincie neutraal.

Financiële kengetallen in perspectief

Kengetallen	Jaarstukken 2023	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Netto schuldquote	55%	86%	112%	119%	122%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	55%	87%	113%	120%	123%
Solvabiliteitsratio	43%	37%	34%	33%	33%
Structurele exploitatieruimte	2,1%	3,1%	1,8%	1,1%	1,4%
Grondexploitatie	29%	35%	42%	38%	38%
Belastingcapaciteit	95%	96%	96%	96%	96%

Signaleringswaarde: groen is minst risicovol, oranje is neutraal en rood is meest risicovol

Kengetallen die op groen staan beoordelen we als een positieve situatie. Kengetallen die op rood staan, geven aanleiding tot zorgen en vragen dus nadere aandacht.

Vanaf 2026 neemt het aantal groene kengetallen af. Er is nog steeds een trend van oplopende schulden, daardoor afnemende solvabiliteit en een hoog geïnvesteerd vermogen in de grondexploitaties. Met de ingezette lijn bij de Perspectiefnota 2021 (op basis van gesprekken met de klankbordgroep Financiën) is ingegrepen om deze financiële trend in de hand te houden en de risico's te beperken. Vanaf 2028 zullen de schulden afnemen.

3.2 Onderhoud kapitaalgoederen

3.2.1 Inleiding

We maken voor de kapitaalgoederen onderscheid tussen vastgoed en niet-vastgoed. Per categorie worden de kapitaalgoederen nader toegelicht, inclusief het daarbij behorende onderhoud.

3.2.2 Vastgoed

De gemeente Gorinchem heeft vastgoed in eigendom. Hiermee kan zij sturen op gewenste maatschappelijke ontwikkelingen en doelstellingen. Het vastgoed is onderverdeeld naar maatschappelijk, commercieel en overig. Beslissingen over de aan- en verkoop van vastgoed worden genomen op basis van strategische overwegingen. Wanneer vastgoed niet langer bijdraagt aan de realisatie van beleidsdoelstellingen, wordt het verkocht.

In de afgelopen jaren is de vastgoedportefeuille al aanzienlijk verkleind. Gezien de huidige financiële situatie van de gemeente is echter opnieuw gekeken of er nog meer vastgoed, zowel panden als percelen, kan worden afgestoten. In 2025 zullen enkele objecten welke niet door een maatschappelijk partij worden gebruik, verkocht worden. De komende periode zal ook aandacht worden besteed aan het efficiënter huisvesten van maatschappelijke partijen, zodat in de komende jaren mogelijk nog meer vastgoed afgestoten kan worden. Daarnaast wordt gewerkt aan een de verdere verduurzaming van de resterende gemeentelijke gebouwen (kernvoorraad).

Het onderhoud van de panden wordt uitgevoerd volgens het meerjarenonderhoudsplan (MOP), dat in 2022 is vastgesteld en verwerkt in de begroting van 2023 en verder. Alle gebouwen hebben een 0-meting ondergaan en zijn opgenomen in het vastgoedsysteem. Het MOP wordt jaarlijks geactualiseerd binnen de beschikbare budgetten, waarbij grote onderhoudswerkzaamheden nauwkeuriger worden ingepland. Dit proces zorgt voor een actueel beeld van de bouwkundige staat, de onderhoudsplanning en de bruikbaarheid van de panden. In 2025 worden voorbereidingen getroffen voor een actualisatie van het MOP in 2026. Waar nodig zullen opnieuw 0-metingen worden uitgevoerd en wordt gekeken of de verwachte kosten nog in lijn zijn met de huidige marktprijzen. Ook wordt er overgestapt naar een nieuw MOP-systeem, omdat het huidige systeem niet langer wordt ondersteund door de leverancier.

Het MOP bevat ook quick wins voor de verduurzaming van de panden, zoals de installatie van dubbel glas of een duurzamere CV-ketel. Waar mogelijk worden CO2-besparende maatregelen gecombineerd met reeds geplande werkzaamheden. In 2023 is het werkprogramma Verduurzaming Maatschappelijk Vastgoed vastgesteld, waarmee negen panden uit de kernportefeuille worden verduurzaamd. In 2024 is de uitvoering van dit programma gestart, en in 2025 wordt dit verder uitgerold, met voortzetting in 2026 en 2027. Waar mogelijk wordt DUMAVA-subsidie aangevraagd om deze verduurzaming te ondersteunen. Hiermee kan de gemeente voldoen aan de afspraken in het kader van de energietransitie 2050.

Tot slot zijn er twee vastgoedprojecten die in het oog springen: de nieuwbouw van het Caribabad en toekomsvisie voor De Nieuwe Doelen. Voor het Caribabad loopt op het moment van schrijven de aanbesteding voor een Design and Build. Voor De Nieuwe Doelen wordt in het najaar van 2024 een besluit verwacht over de toekomstig invulling van dit pand. Welk besluit dit ook wordt, het zal effecten hebben op het pand en de ambtelijke organisatie.

Feitelijke gegevens van het gemeentelijk vastgoed
De gemeente heeft momenteel 84 panden in eigendom. Deze panden zijn naar soort vastgoed onderverdeeld volgens de vastgestelde vastgoedlijst en in onderstaande, geactualiseerde, tabel opgenomen.

Soort vastgoed	Sublabel	Aantal 2023	Aantal 2024
Maatschappelijk vastgoed	Onderwijs	32	32
	Sport	8	8
	Welzijn	5	5
	Cultuur	3	3
	Economie en Toerisme	3	3
	Erfgoed/historie	14	14
	Intern vastgoed (bestuurlijke en ambtelijke huisvesting)	5	5
Commercieel vastgoed	Horeca	1	1
	Kantoor	0	0
	Detailhandel	0	0
	Bedrijfsruimte	3	3
	Kinderdagverblijf/BSO	1	1
Overig vastgoed	Woningen	5	4
	Ontwikkelingsvastgoed	5	5

3.2.3 Niet-vastgoed

In de openbare ruimte verstaan we onder kapitaalgoederen: wegen, wandel- en fietspaden, civiele kunstwerken, groen, bomen, speelvoorzieningen, riolering, oppervlaktewater, straatmeubilair en verlichting. De kwaliteit van de kapitaalgoederen is van directe invloed op hoe trots de inwoners zijn op hun gemeente. Maar ook op de veiligheid van de gebruikers en voor de leefbaarheid, toegankelijkheid, beleving, aanzien en uitstraling van onze gemeente.

Wegen

Het beheer en onderhoud van de wegen wordt gevoerd op basis van het beleids- en beheerplan 2025-2029. Onder het wegbeheer vallen de gemeentelijke wegverhardingen (asfalt, bestrating en halfverhardingen), de wegbermen en de wegmarkering. Het totale areaal aan wegverhardingen bedraagt ongeveer 1,84 miljoen vierkante meter. Het gewenste kwaliteitsniveau is niveau Basis (heel en veilig, comfortabel begaanbaar). Iedere twee jaar wordt een weginspectie uitgevoerd en wordt een jaar- en meerjarenplan opgesteld voor het benodigde onderhoud en de vervangingsopgaven. Dit meerjarenplan geeft voor de eerste twee planjaren de concrete opgave en voor de planjaren 3 tot 5 inzage in de opgave die er waarschijnlijk aankomt. Het meerjarenplan wordt integraal afgestemd met de verschillende disciplines bij Stadsbeheer en Stadsontwikkeling, waaronder de disciplines Mobiliteit en Riolering. Waar nodig worden multidisciplinaire opgaven gedefinieerd en gerealiseerd. Ook wordt door werk-met-werk te maken gestreefd naar het realiseren van kansen op het vlak van verkeersveilig en het klimaatadaptief inrichten van de openbare ruimte. Het huidige onderhoudsniveau varieert per straat/weg zeer sterk. Van een zeer lage kwaliteit tot goed op orde. Hierin wordt over de periode 2025-2029 een inhaalslag gerealiseerd.

Groen

We voelen ons prettiger in een groenere omgeving. Groen is ook een belangrijk middel voor klimaatadaptatie en biodiversiteit. Voor 2025 staat groenbeheer echter voor een aantal uitdagingen door de financiële situatie van de gemeente. Zo wordt ongeveer 10% van onze bodembedekkende heesters omgevormd naar gazon of berm. In het kader van de motie 'A right to challenge!' krijgen bewoners eerst actief de gelegenheid om het onderhoud van perken en groenstroken zelf op te pakken.

Een deel van ons groenareaal wordt momenteel beheerd op beheerniveau A, maar dit wordt teruggebracht naar beheerniveau B. Tot slot wordt het totaal beschikbare budget niet vergroot voor het areaal dat erbij komt. We zullen daarom slim en efficiënt met de beschikbare middelen om moeten gaan.

Riolering

In 2020 is een nieuwe Gemeentelijk Riolerings Plan (GRP) 2020-2025 vastgesteld Dit plan betreft de beleidsmatige, financiële en technische basis voor het onderhoud van het rioolstelsel. Hierin zal onder andere € 200.000 per jaar opgenomen voor klimaatadaptieve werkzaamheden in de stad. In 2025 zal dit budget onder andere worden ingezet om verhardingen te vervangen voor groen, zoals middengeleiders en versteende pleintjes. Een groot deel van de rioleringswerkzaamheden zal in 2025 plaatsvinden in de Gildewijk (Schepenenstraat en omgeving). Naast onze eigen beheer en onderhoudswerkzaamheden onder de grond hebben we ook te maken met de ondergrondse werkzaamheden van onze netwerkpartners Oasen, STEDIN en HVC (warmtenet) en de aanleg van het glasvezelnetwerk. Momenteel wordt er gewerkt aan een programma water en riolering 2026-2030. Vanaf 1 januari 2026 is dit programma van kracht. Het programma water en riolering is de opvolger van het huidige GRP. Tijdens het opstellen van het nieuwe programma riolering zal opnieuw worden onderzocht welke budgetten er nodig zijn en hoe deze kunnen worden gefinancierd.

Water

De gemeente heeft zorg voor oppervlakte-, grond-, hemel – en afvalwater. In 2020 is een nieuw gemeentelijk Riolerings Plan (GRP 2020-2025) vastgesteld. Momenteel wordt gewerkt aan een opvolgend omgevingsprogramma water en riolering 2026-2030. Dit omgevingsprogramma ligt in lijn met de omgevingswet en omgevingsvisie van gemeente Gorinchem.

Klimaatverandering is één van de meest ingrijpende veranderingen waarop ingespeeld gaat worden. Dat doen we partners in de stad zoals het Waterschap, Rijkswaterstaat en Oasen. De plannen worden door ons uitgevoerd. Zowel het huidige GRP als ook het nieuwe omgevingsprogramma water en riolering geeft aan hoe maatregelen kunnen worden gefinancierd en wat de gevolgen zijn voor de ontwikkeling van het tarief rioolheffing.

Veerboten

De Veerdienst beschikt momenteel over zeven veerboten (twee autoveerboten, twee elektrische voet-fiets boten en drie veertaxi's). De onderhoudskosten zitten conform de businesscase in de reguliere begroting.

Havens

Onder de havens vallen:
- De Lingehaven met het havenkantoor, het voorzieningengebouw, de dienstwoning en alle in de haven aanwezige bruggen, sluizen, steigers en remmingswerken;
- De dienstensteiger, een passantensteiger en de steigers van de veerdienst die buiten de waterpoort zijn gelegen en alle overige steigers in de Lingehaven;
- De Handelskade en de loswal.

De Lingehaven omvat de Lingesluis, Visbrug, de Peterbrug, de Korenbrug, de kademuren Het Eind, de kademuren Kriekenmarkt, kademuren Appeldijk, kademuren Havendijk, kademuren Kortendijk, frontmuren Voorhaven, kademuren Buiten de Waterpoort, kademuren Duivelsgracht, de Waterpoort, historische haven, Ondervloed, twee historische sluizen en voorhaven Lingezijde en Merwedezijde.

Het onderhoud aan de havens gebeurt aan de hand van meerjarenonderhoudsplannen. Het onderhoud van de steigers in Sleeuwijk, Woudrichem, Werkendam en Hardinxveld-Giessendam komt voor rekening van de betreffende gemeente met uitzondering van de aluminium laadkleppen die door de gemeente Gorinchem worden onderhouden.

Civiele kunstwerken, bruggen en beschoeiingen

Met civiele kunstwerken bedoelen we civieltechnische constructies zoals bruggen (Gorinchem telt 321 civiele Kunstwerken en bruggen), damwanden, duikers, kade- en keermuren. Ook oeverbescherming rekenen we tot dit areaal (ruim 64 km binnen Gorinchem). En binnen dit areaal worden ook de kunstwerken (Gorinchem heeft 111 beelden-kunstwerken) in de stad gerekend. We onderhouden de (civiele) kunstwerken en bruggen volgens het beheerplan (2020). In 2025 voeren we werkzaamheden uit aan de Station kade, Vervangen we beschoeiingen en daarnaast starten we het met het vervangen van de keerwand en de 2 houten bruggen bij Den Uylstraat/Dr. W. Dreesstraat.

Openbare verlichting

Goede openbare verlichting geeft sfeer, een gevoel van sociale veiligheid en vergroot de verkeersveiligheid. Het is daarom van belang dat we de openbare verlichting goed op orde hebben. Gorinchem telt 8.076 lichtmasten. We hebben de uitvoering van het beheer en onderhoud ondergebracht in de gemeenschappelijke regeling Bureau OVL. Het onderhoudscontract is via Bureau OVL bij een aannemer weggelegd. Met de vervanging naar LED werken we aan het verminderen van energieverbruik. In 2024 zijn we begonnen met het 'verledden' van de openbare verlichting in de stad.

3.2.4 Meerjarenonderhoudsplannen (MOP)

Voor het planmatig onderhoud van de gemeentelijke kapitaalgoederen zijn meerjarenonderhoudsplannen opgesteld. Uitzondering daarop zijn de kapitaalgoederen groen en veerboten. De onderhoudskosten voor groen zijn jaarlijks ongeveer gelijk en daar is geen sprake van groot onderhoud. Hiervoor is een structureel exploitatiebudget geraamd. Voor de onderhoudskosten voor de (elektrische) veerboten zijn exploitatiebudgetten opgenomen, welke conform de samenwerkingsovereenkomst worden doorberekend aan de deelnemende oevergemeenten. Voor het reguliere onderhoud van de riolering zijn jaarlijkse exploitatiebudgetten beschikbaar, welke gedekt worden via de riooltarieven. Voor de vervanging van de riolering worden conform het GRP jaarlijkse budgetten geraamd. Deze worden gedekt uit een vervangingsvoorziening, welke gevoed wordt uit de rioolheffing. Voor wegbeheer wordt er gewerkt met een meerjaren onderhoud- en vervangingsplan.

3.2.5 Kwaliteitsniveau en onderhoudslasten per kapitaalgoed

In onderstaande tabel is per kapitaalgoed het kwaliteitsniveau van onderhoud en de onderhoudslasten weergegeven zoals deze in de meerjarenbegroting 2025-2028 zijn opgenomen. Het onderhoud van het gemeentelijk vastgoed voldoet aan het door de raad vastgestelde kwaliteitsniveau. Indien van toepassing wordt aan de wettelijke normen voldaan. Er zijn momenteel geen onveilige situaties. Op het gebied van wegen is een nieuw onderzoek gedaan waarin is geconstateerd dat er achterstalligheid is of kan gaan ontstaan. Hiervoor zijn structureel middelen beschikbaar gesteld.

Kwaliteitsniveau onderhoud kapitaalgoederen en bijbehorende onderhoudslasten (bedragen x € 1.000)	Kwaliteitsniveau	Jaarlijkse storting in voorziening groot onderhoud	Gepland groot onderhoud jaarschijf 2025	Jaarlijks budget regulier (klein) onderhoud
Gebouwen:				
- woningen en panden	normaal en instandhouding	74	93	33
- onderwijspanden	normaal en instandhouding	481	262	256
- panden SGS	normaal	354	468	22
- panden t.b.v. kunstuitoefening	normaal	107	138	72
- panden maatschappelijke zorg	normaal	14	10	10
- gemeentelijk onroerend goed	normaal	396	297	499
		1.426	*1.268*	*892*
Wegen	zie Buitengewoon Groen[1]	0	0	2.866
Groen	zie Buitengewoon Groen[2]	24	2	1.075
Riolering	Conform GRP[3]	0	0	110
Water	geen kwaliteitsniveau vastgesteld[4]	0	0	21
Veerboten	geen kwaliteitsniveau vastgesteld	0	0	233
Havens	normaal	100	25	0
Bruggen, kunstwerken en duikers	normaal	122	4	0
Monumenten	normaal	167	224	94
Parkeergarages	normaal	143	183	153
Buitensportaccommodaties	normaal	481	13	107
Openbare verlichting	normaal	12	31	75
Kunst	normaal	15	7	40
	Totaal	**2.491**	**1.757**	**5.665**

1. Bij de vaststelling van het beleidskader (Buitengewoon Groen) is ook gekozen voor gebiedsdifferentiatie, waardoor - via maatwerk - verschillende kwaliteitsniveaus zijn vastgesteld. Deze verschillen dus per gebied/woonwijk en variëren van exclusief, bijzonder niveau, plus niveau tot standaard niveau. Zie hiervoor verder het beleidskader. Het ambitieniveau op basis van het beleids- en beheerplan wegen 2025-2029 is niveau basis. Dit wijkt met het oog op de financiële haalbaarheid af van het beleidskader Buitengewoon Groen.
2. Bij de vaststelling van het beleidskader Visie en beleidsplan Openbare ruimte Buitengewoon Groen is ook gekozen voor gebiedsdifferentiatie, waardoor - via maatwerk - verschillende kwaliteitsniveaus zijn vastgesteld. Deze verschillen dus per gebied/ woonwijk en variëren van exclusief, bijzonder niveau, plus niveau tot standaard niveau. Zie hiervoor verder het beleidskader.
3. In (een bijlage van) het GRP worden de doelen, functionele eisen, maatstaven en meetmethoden beschreven. Dit is de kwaliteit die met het GRP wordt beoogd.
4. Het beheer van de watergangen is de verantwoordelijkheid van het Waterschap Rivierenland. Zij voeren hier de regie en stellen het kwaliteitsniveau vast.

3.3 Financiering

3.3.1 Inleiding

Financiering betreft de wijze waarop de gemeente leningen aantrekt en eventueel overtollig geld (tijdelijk) uitzet. Beleidskaders voor financiering zijn nodig om de rentelasten te beperken en de risico's te beheersen.

Bij het instellen van het Investerings- en Schuldenplafond is een streefrichting van € 115 mln. bepaald als bedrag waarbij de schulden en de daarbij horende renterisico's en de risico's met betrekking tot de totale lasten van de investeringen houdbaar blijven. Tijdens de investeringssessie in 2024 is aangegeven dat door het indexeren van het investeringsplafond en de bijstellingen van de grondexploitaties de schuld per 31-12-2040 wordt ingeschat op € 123,4 mln. De absolute schuld en het renterisico zijn dan ook hoger dan de oorspronkelijke streefrichting. De schuldquote is door met name de stijgende algemene uitkering niet substantieel verslechterd. De flexibiliteit van de begroting is door de hogere structurele rentelasten afgenomen. Voor de beheersing van de schulden blijft het dan ook belangrijk om binnen het investeringsplafond te opereren. Het is nu vooral zaak hier goed op te blijven sturen en monitoren. Zo zal de schuldpositie de eerste jaren nog oplopen, maar daarna wordt een substantiële afbouw van de schulden ingezet als gevolg van de verkopen op Groote Haar. De afbouw van de schuldomvang is het belangrijkste instrument om bij rentestijgingen de begroting betaalbaar te houden en een sluitende begroting te kunnen blijven presenteren.

3.3.2 Financieringsportefeuille

In onderstaande tabel wordt de meerjarige ontwikkeling van onze langlopende leningportefeuille, extra (her-) financieringsbehoefte en rente- en aflossingsverplichtingen weergegeven per 1 januari van het betreffende jaar.

Financieringsportefeuille (bedragen x € 1.000)	2025	2026	2027	2028
Stand langlopende leningen per 1-1	109.626	149.445	175.159	187.370
Aflossingsverplichtingen	10.060	11.564	10.069	6.573
Financieringsbehoefte kort	10.000	10.000	10.000	10.000
Rentebetalingsverplichtingen	3.552	4.615	5.298	5.610

Financieringsbehoefte
Om de financieringsbehoefte te bepalen zijn de volgende twee zaken belangrijk: (1) de boekwaarde van de investeringen en de voorraden gronden en (2) de financieringsmiddelen. Allereerst kijken wij naar de verwachte ontwikkeling van de boekwaarde van zowel lopende als nieuwe investeringen en voorraden gronden van 2025 tot en met 2028. Als tweede kijken wij naar de externe en de interne financieringsmiddelen. De externe financieringsmiddelen zijn de langlopende leningen en de kortlopende leningen. De interne financieringsmiddelen zijn de reserves en de voorzieningen. De financieringsbehoefte is vervolgens het saldo van de investeringen en de voorraden gronden minus de beschikbare financieringsmiddelen. Een financieringstekort lost de gemeente op door het aantrekken van nieuwe kortlopende of langlopende leningen. Conform het Treasurybeleid sluit de gemeente Gorinchem kortlopende leningen in principe af totdat de targetrente bereikt is, dan wel de kasgeldlimiet is bereikt. In bovenstaand overzicht zijn de langlopende leningen weergegeven en het bedrag dat kortlopend gefinancierd wordt. De doelstelling van het Treasurybeleid is om het hieruit voortkomende renterisico zoveel mogelijk te beperken. De toename in de langlopende leningen is hoofdzakelijk het gevolg van nieuwe investeringen die (voor)gefinancierd moeten worden.

Leningen
De leningenportefeuille bestaat per 1 januari 2025 uit 16 leningen, waarvan 12 fixe leningen. Hiervan worden er in 2025 twee afgelost, totaal € 8,5 mln. De huidige 10-jaars rente voor nieuwe leningen is circa 3,3%.

Opgenomen geldleningen	Gemiddeld rentepercentage	Restant hoofdsom per 1-1-2025 (bedragen x € 1.000)	Laatste jaar aflossing
Kortlopende schulden	0,37%	8.500	2025
Langlopende schulden	1,72%	69.034	2031*
Totaal		77.534	

* Gemiddelde jaar van aflossing van de leningenportefeuille

3.3.3 Renteontwikkeling

De afgelopen jaren is de rente fors gestegen. Het rentebudget is hiervoor verhoogd in de Perspectiefnota 2024-2027 en de Begroting 2024. Op basis van de huidige uitgangspunten kunnen de rentelasten van de geplande investering worden voldaan. Voor het verloop van de rentelasten verwijzen we naar de tabel bij het onderdeel financieringsportefeuille.

Bij de Perspectiefnota 2025-2028 is de interne rekenrente bepaald op 1,4%, dit is een stijging van 0,1% ten opzichte van vorig jaar. De stijging van de rekenrente volgt op de ontwikkeling van de rente voor het aantrekken van (lang) vreemd vermogen in combinatie met de verwachte toename van de schulden.

Met ingang van de begroting 2025 is de methode van rentetoerekening toe te rekenen aan de grondexploitaties gewijzigd in verband met nieuwe BBV-regels . Deze werd bepaald op de verhouding vreemd vermogen en totaal vermogen en het gemiddelde rentepercentage van de leningenportefeuille. De rente voor grondexploitaties 2024 was 1,04%. Deze wordt nu bepaald op basis van de rekenrente, dus 1,4%, een stijging van 0,36%. Zoals in de jaarrekening aangegeven heeft dit met name een grote impact op de verliesvoorziening van Groote Haar. Hiervoor is in de tussenrapportage 2024 een storting in de voorziening opgenomen.

3.3.4 Renterisico's

Een gemeente moet haar renterisico's beheersen door middel van onder andere de kasgeldlimiet en de renterisiconorm.

Kasgeldlimiet
De overheid stelt grenzen aan het totaal van kort geld, omdat rentefluctuaties grote gevolgen kunnen hebben voor de rentelasten in de (meerjaren)begroting. De kasgeldlimiet bedraagt 8,5% van het begrotingstotaal.

Kasgeldlimiet (bedragen x € 1.000)	2025 kwartaal 1	2025 kwartaal 2	2025 kwartaal 3	2025 kwartaal 4
Toegestane kasgeldlimiet	16.707	16.707	16.707	16.707
Werkelijke kasgeldlimiet	10.000	10.000	10.000	10.000
Ruimte	6.707	6.707	6.707	6.707

Elk kwartaal is er een ruimte van € 6,7 mln. Hiermee voldoen we ruimschoots aan de kasgeldlimiet. In het rentebeleid is vastgelegd dat, binnen de kaders van de kasgeldlimiet, optimaal gebruik gemaakt wordt van kortlopende financieringen.

Renterisiconorm
De renterisiconorm beperkt de omvang van de jaarlijkse aflossingen en de leningen die voor renteherziening in aanmerking komen. De renterisiconorm is vastgesteld op 20% van het begrotingstotaal.

Renterisiconorm (bedragen x € 1.000)	2025	2026	2027	2028
Toegestane renterisico	39.311	33.337	33.253	31.810
Werkelijke renterisico	10.060	11.564	10.069	6.573
Ruimte	29.252	21.773	23.185	25.237

Uit bovenstaande tabel blijkt dat wij binnen de grenzen van de renterisiconorm opereren.

3.3.5 Schatkistbankieren

Gezien de huidige planning van uitgaven en inkomsten zijn er in 2025 geen schatkistgelden beschikbaar en zal het verplichte schatkistbankieren voor onze gemeente in de praktijk niet snel een rol spelen.

3.4 Bedrijfsvoering

3.4.1 Inleiding

Op basis van het BBV is de gemeente verplicht om de stand van zaken en de beleidsvoornemens ten aanzien van de bedrijfsvoering te verstrekken. Onder bedrijfsvoering verstaan we de sturing en beheersing van de ondersteunende processen binnen de organisatie. De paragraaf Bedrijfsvoering schetst op hoofdlijnen de manier waarop onze organisatie haar ambities wil bereiken en welke middelen daarvoor nodig zijn.

3.4.2 Personeels- en organisatiebeleid

Strategisch HRM

In 2025 wordt het project functiehuis/loongebouw afgerond en dit zal in het teken staan van de implementatie van een nieuw systeem: huidige functiebeschrijvingen worden omgezet en medewerkers worden ingedeeld.

Organisatie klaar voor de toekomst: de strategische personeelsplanning wordt geactualiseerd om aan te kunnen blijven sluiten bij toekomstige ontwikkelingen. Daarnaast staat ontwikkeling van medewerkers centraal die inmiddels gebruik kunnen maken van een groot aanbod op de Gorinchem academie.

De projecten arbeidsmarktcommunicatie en onboarding gaan in 2025 over naar de uitvoerende fase.

Het bieden van een veilige werkomgeving aan medewerkers, heeft permanente aandacht. We werken aan bewustwording bij iedereen en zorgen dat medewerkers weten waar ze terecht kunnen indien ze intern of extern geconfronteerd worden met vormen van ongewenst gedrag.

Formatie

Formatie	2025	2026	2027	2028
Fte's	353	332	328	328

De formatie loopt de komende jaren terug, omdat hierin een aantal tijdelijke formatieplaatsen is opgenomen. Het sterkste is dat te zien in de overgang van 2025 naar 2026. Dit komt omdat in de PPN 2023 een aantal formatie-uitbreidingen voor 3 jaar (2023 t/m 2025) is toegekend.

Ziekteverzuim

Verzuimbegeleiding is een doorlopende activiteit. We zien (ook landelijk) dat psychisch verzuim aandacht blijft vragen en niet altijd werkgerelateerd is. Tijdig in gesprek met medewerkers en proactief inzetten op het voorkomen van uitval blijken succesvol. Leidinggevenden, samen met de bedrijfsarts en de bedrijfsverpleegkundige, zetten hierop in.

Het aandachtspunt vitaliteit uit de Cao Gemeenten wordt uitgewerkt.

Organisatie

De Peilstok waarmee we meten hoe het staat met de organisatieontwikkeling, wordt ook in 2025 ingezet. Per peilstok wordt ingezoomd op een onderwerp waarvoor de keuze gemaakt wordt op basis van uitkomsten van eerdere peilstokken of op basis van actualiteiten in de organisatie.

Projectmatig werken heeft de aandacht, niet alleen als het gaat om de toepassing van de methodiek maar ook als het gaan om de ontwikkeling naar een apart projectenbureau binnen de organisatie. Het streven is om van daaruit projecten in de domeinen ruimte, sociaal en bedrijfsvoering te bemensen met projectleiders.

3.4.3 Informatisering en automatisering

Ook in 2025 werken we aan het bij de tijd houden van het gemeentelijke ICT landschap. Een nieuwe financiële applicatie is in gebruik genomen, de gemeentelijke web en telefonievoorzieningen worden vernieuwd, er wordt gekeken naar de realisatie van een E-depot (een voorziening voor het duurzaam bewaren van archiefmateriaal in digitale vorm), et cetera.

Vanzelfsprekend is er daarbij aandacht nodig voor de harde kant van de ICT (applicaties en computerapparatuur). Maar meer en meer verschuift de aandacht naar het document- en gegevenslandschap (samenhang, kwaliteit, vindbaarheid, blijvende beschikbaarheid, de samenhang tussen offline- en online processen en -voorzieningen, samenwerking in ketens met partners en leveranciers, effecten van nieuwe technologie (zoals kunstmatige intelligentie), landelijke ontwikkelingen (zoals Common Ground) en een scala aan wetten (waaronder Woo, Who, AI-act, Eid, Wmebv). We willen daarbij ook meer datagedreven werken, en gegevens ook met onze omgeving delen (denk daarbij aan begrippen zoals ‘smart city’, en ‘open overheid’).

Bij alles wat we doen moeten we scherp sturen op de financiën en op personele capaciteit. In de ICT markt is sprake van forse kostenstijgingen. Technisch en functioneel kan er veel, maar helaas vaak alleen tegen steeds hogere kosten. Ook kan niet alles tegelijk. De personele capaciteit laat dit niet toe. Ook toezien op veiligheid en beveiliging wordt steeds belangrijker en vergt meer tijd.

Leidraad bij afwegingen is dat we moeten voldoen aan wetgeving en dat ontwikkelingen toegevoegde waarde moeten hebben voor de stad en/of de organisatie. Vanzelfsprekend kijken we daar bij ook de aspecten elektronische veiligheid en -robuustheid, IT-control en privacy- en vertrouwelijkheid.

3.4.4 Informatiebeveiliging

Ook in 2025 is de doelstelling om te (blijven) voldoen aan de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO). Er wordt momenteel gewerkt aan de BIO2.0, welke naar verluidt eind 2024 van kracht zal worden. Een aantal overheidsmaatregelen wordt geactualiseerd in lijn met nieuwe dreigingen (zoals ransomware).

Daarnaast dienen we veranderende wetgeving te volgen. In 2024 vinden veranderingen plaats op het gebied van o.a. de DigiD-audit en het invoeren van een Europese richtlijn om cybersecurity af te dwingen (NIS2).

Omdat het aantal cyberaanvallen (zoals phishing, ransomware en malware) wereldwijd schrikbarend toeneemt, heeft het Europees Parlement ingestemd met het verplichtstellen van NIS2. Met de NIS2 wetgeving wil de Europese Unie een inhaalslag maken met beveiliging tegen cybercriminaliteit. Naar verwachting zal de Cyberbeveiligingswet in 2025 in werking treden, nadat deze door het parlement is behandeld. Organisaties die onder de Cyberbeveiligingswet vallen moeten vanaf dat moment aan de plichten voldoen.

Het voldoen aan bestaande kaders voor informatiebeveiliging bij de overheid, waaronder de BIO, vormt de basis om invulling te geven aan de zorgplicht die uit NIS2 volgt. De wetgeving heeft niet alleen gevolgen voor systemen en toepassingen, maar vooral ook voor werkwijzen, gegevens en documenten.

Jaarlijks onderzoekt een onafhankelijke IT-auditor de verplichte DigiD audit. Vanaf 2024 worden gemeenten naast de bekende 'opzet' en 'bestaan' van beheersingsmaatregelen ook voor drie van de zeven

beheersmaatregelen getoetst of deze maatregelen gedurende de gehele waarnemingsperiode hebben gefunctioneerd.

3.4.5 Financiën

De gemeentelijke financiën vormen een belangrijke basis voor het jaarlijks uit te voeren werk. Het adequaat beheren en beheersen van de inkomende en uitgaande geldstromen is essentieel. In de gemeentelijke begroting gaat jaarlijks ca. € 170 mln. om, daarnaast zijn er ook nog investeringen. De financiële huishouding is continu aan verandering onderhevig, nieuwe regelgeving, nieuwe inhoudelijke ontwikkelingen, nieuwe projecten etc. En daar dient de gemeentelijke administratie continu op in te springen. We hebben een nieuw financieel pakket aangeschaft dat vanaf 2025 in gebruik wordt genomen. Het nieuwe pakket biedt ruimte aan de informatiebehoefte van de huidige tijd en ondersteunt veel beter de verschillende processen. De aanschaf van het nieuwe financiële pakket biedt tevens de mogelijkheid om de administratieve processen te optimaliseren, waar mogelijk te digitaliseren en wellicht te automatiseren.

In 2021 is de basis voor de beheersing van de schuldpositie gelegd. Het is nu vooral zaak hier goed op te blijven sturen en monitoren. Zo zal de schuldpositie de eerste jaren nog oplopen, maar daarna wordt een substantiële afbouw van de schulden ingezet. De afbouw van de schuldomvang is het belangrijkste instrument om bij rentestijgingen de begroting betaalbaar te houden en een sluitende begroting te kunnen blijven presenteren .

3.4.6 Inkoop en aanbesteding

Inkoop binnen de gemeente Gorinchem is zich aan het ontwikkelen. Samenwerking met de verschillende teams zorgt voor meer kennisverbreding van inkoop in de organisatie. Ingezet wordt op het uniformeren van aanbestedingsdocumenten en periodieke inkoopoverleggen met de teammanagers. Deze overleggen, samen met de resultaten van de spendanalyse, vormen de basis van de aanbestedingskalender.

3.4.7 Regionale samenwerking

Om lokale ambities te realiseren, is het in sommige gevallen noodzakelijk om samen te werken. Dat doen we met gemeenten die op ons lijken qua grootte, centrumpositie en gemeenten om ons heen in de regio. Samenwerken doen we onder meer via gemeenschappelijke regelingen. Meer informatie daarover is te vinden in de paragraaf verbonden partijen.

Tijdens een I&O op 20 juni 2024 hebben college en gemeenteraad stilgestaan bij het onderwerp regionale samenwerking. Er vinden diverse ontwikkelingen rondom regionale samenwerking plaats. Zo heeft in 2023/2024 een onderzoek plaatsgevonden naar de samenwerking in de regio Alblasserwaard - Vijfheerenlanden (AV). Naar aanleiding daarvan heeft de raad besloten om op een andere manier samen te gaan werken in de regio AV, via een nieuw regioplatform. Eind 2024 zal de gemeenteraad verder worden geïnformeerd over dit regioplatform. Ontwikkelingen vinden ook plaats op de regionale schaal Zuid-Holland Zuid. Op deze schaal werkt onze gemeente steeds vaker samen met Smart Delta Drechtsteden, bijvoorbeeld door middel van de twee Regio Deals Drechtsteden-Gorinchem. Verdere doorontwikkeling van deze samenwerking biedt mogelijkheden voor de versterking van de strategische positie van onze gemeente.

In de eerder genoemde I&O heeft het college toegelicht welke regionale samenwerkingsstrategie de komende periode gevoerd wordt. Dat doen we vanuit het besef dat samenwerking nodig is om ook de doelstellingen van onze stad te bereiken. Samenwerken doen we zelfbewust als veelzijdige centrumstad, waarbij we veel te bieden hebben aan onze regio. We willen daarbij weg blijven van structuurdiscussies die veel tijd in beslag nemen en weinig opleveren.

Per opgave kijken we naar de ideale schaal en daarbij behorende samenwerkingspartners. Dat past ook bij onze geografische positie op het scharnierpunt van regio's.

Dit betekent concreet dat we de komende periode enerzijds inzetten op het behoud van onze samenwerking in de AV-regio op opgaven als zorg, duurzaamheid, arbeidsmarkt, wonen, klimaatadaptatie, onderwijs en recreatie en toerisme. Op opgaven als economie, mobiliteit, jeugd, volksgezondheid, beschermd wonen, lobby en uitwisseling van personele capaciteit zien we juist mogelijkheden om meer samen te werken met Smart Delta. En daarnaast blijven we inzetten op het behoud van relaties in de functionele regio Gorinchem en het gesprek over de centrumvoorzieningen van onze stad. In 2025 willen we verdere stappen zetten om deze opgavegerichte regionale samenwerking concreet te maken. Hierover zal de gemeenteraad in 2025 dan ook verder geïnformeerd worden.

3.4.8 Bestuurlijke planning en control

Rekenkameronderzoeken

Onderzoek Doorstromingsbeleid woningvoorraad
De rekenkamer Gorinchem heeft besloten zich te richten op het onderwerp Doorstromingsbeleid woningvoorraad. De doorstroming vormt een belangrijke factor om tot een evenwichtige verdeling van de woningvoorraad te komen. Daarbij is doorstroming geen doel op zich, maar moet leiden tot een evenwichtig gebruik van de woningvoorraad. De rekenkamer zal de conclusies en aanbevelingen in het vierde kwartaal 2024 aan de raad presenteren.

DoeMee-onderzoek NVRR energiebesparingsplicht.
De Nederlandse Vereniging van Rekenkamers en Rekenkamercommissies (NVRR) organiseert jaarlijks een zogenaamd DoeMee-onderzoek waarin lokale rekenkamers gezamenlijk een onderwerp tegen het licht houden. In 2024 staat het DoeMee-onderzoek in het teken van het decentrale toezicht op en handhaving van de energiebesparingsplicht en informatieplicht. De rekenkamer Gorinchem heeft besloten aan dit onderzoek mee te doen. De verwachting is dat de openbaarmaking van het onderzoek plaatsvindt in het vierde kwartaal 2024.

Gevolgen Wet versterking decentrale rekenkamers
De gewijzigde verordening gemeentelijke rekenkamer is ingegaan op 1 oktober 2023. In het vierde kwartaal 2025 zal er een evaluatie van het rekenkamerbudget plaatsvinden.

Collegeonderzoeken

Burgerpeiling 2023
De burgerpeiling 2023 heeft 13 aandachtspunten en acties op hoofdlijnen opgeleverd die aan de raad op 5 oktober 2023 zijn gepresenteerd. Aangegeven is dat de aandachtspunten nauwe raakvlakken hebben met de uitvoering van tal van lopende activiteiten binnen de gemeente. In de raadsinformatiebrief Z/22/740138 D-884240 is een overzicht opgenomen van acties. In 2025 zal verder uitvoering worden gegeven aan de acties die zijn opgenomen in de uitvoeringsprogramma's. De acties richten zich op activiteiten van wijkbeheer zoals Kijk op de wijk, wijkbezoeken en Bliek in actie. Ook noemen we het optimaliseren van het proces meldingen via Fixi. De uitkomsten van de burgerpeiling gebruiken we ook ter onderbouwing van de indicatoren in de begroting en de monitor Integraal sociaal beleid.

Uitvoering subsidieverstrekking 2024
Het college heeft een onderzoek laten uitvoeren naar de uitvoering van de subsidieverstrekking. U bent in

raadsinformatiebrief Z/24/766222 D-901714 geïnformeerd over de uitkomsten en de aanbevelingen van dit onderzoek. In 2025 zal verder uitvoering gegeven worden aan de aanbevelingen.

Burgerpeiling 2025
In het voorjaar van 2025 wordt de burgerpeiling herhaald. Daarbij wordt onderzoek gedaan naar de tevredenheid van de Gorcumse inwoners inzake wonen, leven, veiligheid en welzijn. De burgerpeiling zal zowel op wijkniveau als stadsniveau plaatsvinden waarbij een vergelijking met de uitkomsten uit 2023 wordt getrokken. De raad wordt in het najaar van 2025 geïnformeerd over de uitkomsten en daaraan gekoppelde acties. De uitkomsten leiden tot aandachtspunten en acties die zoals gebruikelijk betrokken worden bij uitvoering van het collegeprogramma en de bestaande plannen en activiteiten. De monitoring van de aandachtspunten en acties vindt plaats via de planning- en controlcyclus en overige bestuurlijke documenten.

3.4.9 Administratieve organisatie en interne controle

De inrichting van de administratieve organisatie en interne controle is erop gericht om de juistheid, de doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van ons handelen te waarborgen en de risico's te beheersen.

Interne controle
Ieder jaar worden de interne controles uitgevoerd op basis van het meerjarige interne controleplan en het daarbij behorende jaarlijkse uitvoeringsprogramma. Het programma wordt afgestemd met de externe accountant, zodat de uitkomsten van de interne controles ook gebruikt kunnen worden als basis voor de jaarrekeningcontrole. Op basis van de belangrijkste geldstromen, risico's en ontwikkelingen wordt beoordeeld welke processen en onderwerpen gecontroleerd worden. Er wordt steeds meer gewerkt op basis van data-analyses, een ontwikkeling die de komende jaren in samenwerking met de accountant wordt geïntensiveerd.

Uit de interne controles vloeien aanbevelingen voort op het gebied van de bedrijfsvoering. Deze worden intern besproken en de opvolging wordt intern gemonitord.

Fraude-risico-analyse
De eerste stap van de fraude-risico-analyse is in 2024 afgerond. De fraude-risico's zijn geïnventariseerd, en op basis van kans en impact is duidelijk welke beheersmaatregelen nodig zijn om passend met deze risico's om te gaan. Op basis hiervan wordt in 2024 en 2025 beoordeeld in hoeverre deze maatregelen in de praktijk al zijn geïmplementeerd en of de nog ontbrekende maatregelen kunnen worden geïmplementeerd. Daarbij zal waar mogelijk gebruik worden gemaakt van de mogelijkheden die het nieuwe financiële pakket vanaf 2025 moet gaan bieden.

Accountantscontrole
De accountantscontrole vindt plaats overeenkomstig de verordening accountantscontrole gemeente Gorinchem 2021 (artikel 213 Gemeentewet). De komende jaren zal steeds meer invulling worden gegeven aan de integratie van de interne controlefunctie en de accountantscontrole, en steeds meer gebruik worden gemaakt van data-analyses en IT-controles. De traditionele interim-controle zal daarbij steeds meer worden vervangen door controles verspreid over het hele jaar.

De raad zal op hoofdlijnen worden geïnformeerd over de uitkomsten van de interim-controle en de reactie van het college daar op. De accountant geeft in het proces van de vaststelling van de jaarstukken de raad een toelichting op de uitkomsten van de accountantscontrole op de jaarrekening. Het college geeft in een raadsinformatiebrief een reactie op de bevindingen van de accountant. Voorafgaand aan de jaarrekeningcontrole heeft de raad de mogelijkheid om speerpunten voor de controle te benoemen. Dit gebeurt bij de jaarlijkse vaststelling van het normenkader, een belangrijk uitgangspunt voor de accountantscontrole en de rechtmatigheidsverantwoording.

3.4.10 Rechtmatigheid

Vanaf 2023 wordt er een rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening opgenomen.

In de paragraaf Bedrijfsvoering van de jaarrekening 2023 is een aantal beheersmaatregelen opgenomen waarmee de onrechtmatigheid kan worden verkleind. Mogelijk leidt de rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening 2024 nog tot nieuwe beheersmaatregelen.

Deze beheersmaatregelen zijn of worden opgepakt met het uiteindelijke doel de baten en lasten alsmede de balansmutaties rechtmatig tot stand te laten komen binnen de daarvoor door de raad vastgestelde verantwoordingsgrens in de Financiële verordening gemeente Gorinchem 2023.

3.4.11 Interbestuurlijk toezicht

De provincie beoordeelt op basis van een bestuursovereenkomst of gemeenten bepaalde taken volgens de wet uitvoeren waarover u jaarlijks een raadsinformatiebrief ontvangt. Het gaat hierbij om de taken Ruimtelijke ordening, Omgevingsrecht, Monumentenzorg & archeologie, Archief- & Informatiebeheer en Huisvesting vergunninghouders.

De provincie is bezig om de bestaande toezichtindicatoren ten aanzien van Monumenten en Archeologie te actualiseren. De planning is erop gericht dat in 2025 een nieuwe set indicatoren beschikbaar is voor gebruik voor Gorinchem. De raad wordt hierover in het voorjaar van 2025 geïnformeerd via een raadsinformatiebrief.

3.5 Openbaarheid

De helft van de invoeringstermijn van vijf jaar van de Wet open overheid is verstreken. Inmiddels voldoen we aan de vereisten van fase 1 van de landelijke invoeringsstrategie, hebben we anonimiseringsoftware in gebruik en hebben we een eerste toevoeging gedaan aan de website van de gemeente (open.gorinchem.nl). We werken inmiddels aan het kunnen publiceren van alle documenten zoals benoemd in fasen 2 en 3 van de landelijke strategie. Open.gorinchem.nl wordt daarbij verder uitgebouwd.

We besteden veel aandacht aan het zo makkelijk mogelijk maken van het publicatieproces, het goed vindbaar maken van de betreffende informatie op onze eigen website en landelijke portalen, én tegelijk het voldoen aan andere (nieuwe of vernieuwde) wetgeving, zoals archiefwet, wet hergebruik overheidsinformatie, Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer, de digitoegankelijkheidsvereisten, Algemene verordening gegevensbescherming (AVG), etc.

Het opvangen van alleen al de directe operationele gevolgen van alle gelijktijdig veranderende wetgeving is lastig. Om de benodigde aanpassingen beheersbaar te houden dienen we scherp op de samenhang te sturen. Tegelijk moeten we er voor waken dat eigen voornemens en prioriteiten niet buiten beeld verdwijnen en middelen en capaciteit geheel worden opgeslokt door via wetgeving opgelegde veranderingen.

3.6 Grondbeleid

3.6.1 Inleiding

Deze paragraaf behandelt de gemeentelijke grondexploitaties.

3.6.2 Visie, beleid en uitvoering

MPG
In het Meerjaren Programma Grondexploitaties (MPG) staan de financiële stand van zaken en de bijbehorende risico's van de gemeentelijke grondexploitaties in één overzicht. Het MPG maakt het de gemeenteraad mogelijk beter te sturen op de ruimtelijke projecten (kwalitatief en kwantitatief). Bovendien legt het college er verantwoording mee af over de bereikte resultaten binnen de grondexploitaties.

Grondbeleid
Grondbeleid biedt het kader voor ruimtelijke beleid en ruimtelijke doelstellingen. Het is een middel om de ruimtelijke doelstellingen en de ruimtelijke projecten die uit de programma's voortvloeien zo economisch verantwoord mogelijk te realiseren.

De kaders van het grondbeleid zijn vastgelegd in de Nota Grondbeleid 2020-2023, vastgesteld door de raad op 23 januari 2020. Hierin zijn de beleidskaders vastgelegd rondom het gemeentelijk grondbeleid van waaruit de projecten worden vormgegeven. De nota grondbeleid wordt geactualiseerd, en toegespitst op de Omgevingswet naar een Programma grondbeleid en kostenverhaal.

De gemeente hanteert een situationeel grondbeleid en maakt een integrale afweging voor het te hanteren grondbeleid op basis van de volgende gronden: mate van gewenste sturing, het aanwezig zijn van marktwerking, de bereidheid financiële middelen en organisatiecapaciteit in te zetten en een acceptabel risicoprofiel.

De woonlocaties in de stedelijke vernieuwing en uitleggebieden zijn onderdeel van programma 9 (Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en Stedelijke vernieuwing). De ontwikkeling van bedrijventerreinen is terug te vinden in programma 4 (Economie).

In het MPG wordt jaarlijks financieel en beleidsmatig over de grondexploitaties gerapporteerd.

Het grondbeleid is op basis van de doorvertaling van de ambities uit het Gorcums Akkoord en de groeiambitie van Gorinchem (uitgewerkt in gemeentelijke Woon- en Transformatievisie uit 2020 en de regionale Bedrijventerreinvisie Zuid-Holland Zuid uit 2023). De groeiambitie naar 40.000 inwoners uit de Visie van de Stad moet, ondersteund door onder andere het Grondbeleid Gorinchem 2020-2023, worden gefaciliteerd en uiteindelijk gerealiseerd.

3.6.3

In onderstaande tabel is het volgende opgenomen over de gemeentelijke grondexploitaties:
- De actuele boekwaarde per grondexploitatie op 31 december 2023;
- Een prognose van de boekwaarde per grondexploitatie op 31 december 2024 (op basis van het MPG 2024, boekingen van 2024 en een prognose van de nog te maken kosten t/m december 2024);
- Een actuele prognose van het resultaat per grondexploitatie (EW = eindwaarde) per 1-1-2024;
- De stand van de voorzieningen voor de verliesgevende grondexploitaties is conform gemeentelijk beleid gebaseerd op de netto contante waarde.

De prognose voor de grondexploitatie is gebaseerd op de laatst vastgestelde herziening bij de jaarrekening 2023.

Afgesloten grondexploitaties maken geen onderdeel uit van dit overzicht.

Grondexploitaties (bedragen x € 1.000)	Boekwaarde per 31-12-2023	Boekwaarde per 31-12-2024	Exploitatie-resultaat (EW) ultimo eindjaar	Eindjaar	Voorziening per 1-1-2024	Reservering weerstands-vermogen 2024
Verliesgevende grondexploitaties						
Mollenburg	-10.957	-11.733	-11.733	2024	-11.503	38
Groote Haar	-53.105	-61.816	-11.134	2040	-7.951	3.626
Subtotaal	**-64.062**	**-73.549**	**-22.867**		**-19.454**	**3.664**
Winstgevende grondexploitaties						
Lingewijk Noord	481	194	194	2024	N.v.t	0
Oost II	-4.654	-3.115	1.108	2026	N.v.t	0
Subtotaal	**-4.173**	**-2.921**	**1.302**			**0**
Totaal	**-68.235**	**-76.470**	**-21.565**		**-19.454**	**3.664**

Hieronder worden per grondexploitatie de meest actuele ontwikkelingen geschetst.

Mollenburg
De uitvoering van Mollenburg verloopt conform planning. Alle opbrengsten zijn gerealiseerd, de laatste werkzaamheden worden uitgevoerd. Het plan zal eind dit jaar worden afgesloten waarbij een restplan zal worden geopend voor de nog te maken kosten met betrekking tot onderhoudskosten van nieuw aangelegd groenvoorzieningen en eventuele overige uitvoeringskosten.

Groote Haar
Zoals bekend hangt de realisatie van het bedrijventerrein Groote Haar samen met de realisatie van de capaciteitsvergroting van de A27. Met Rijkswaterstaat (RWS) zijn afspraken gemaakt dat RWS zich inspant om eind 2026 de aansluiting Scheiwijk voor Groote Haar op te leveren. Er wordt naar gestreefd dan ook het bedrijventerrein bouwrijp te hebben, zodat de uitgifte al eerder kan starten en bedrijven per 1-1-2027 kunnen starten met bouwen in het gebied. De fasering van de grondexploitatie is reeds hierop aangepast.

In 2024 wordt een aanvang gemaakt met voorbelasten van delen van de nieuwe infrastructuur, hiervoor wordt gebruik gemaakt van specifiek hiervoor aangelegde tijdelijke bouwaansluitingen op de A27.

De voorwaarden voor de uitgifte van het bedrijventerrein aan bedrijven worden verder vastgelegd in uitgiftebeleid en protocol en in overeenstemming gebracht met de meest recente jurisprudentie op het gebied van grondverkoop door gemeenten.

Lingewijk Noord
De uitvoering van Lingewijk Noord verloopt conform planning. Alle opbrengsten zijn gerealiseerd, de laatste werkzaamheden worden uitgevoerd. Het plan zal eind dit jaar worden afgesloten waarbij een restplan zal worden geopend voor de nog te maken kosten met betrekking tot onderhoudskosten van nieuw aangelegd groenvoorzieningen en eventuele overige uitvoeringskosten.

Oost II
Er zijn nog enkele percelen te koop waarvan verwacht wordt dat die in 2025 worden verkocht. Dit zijn de laatste bedrijfskavels die de gemeente uit kan geven totdat Groote Haar start met uitgifte (verwachting 2026). Gelet op de schaarste van de bedrijfskavels hanteert de gemeente een strikt uitgiftebeleid. Er zijn nog een aantal werkzaamheden die in de periode 2024-2026 gerealiseerd worden.

Hoog Dalem
De ontwikkelingen van Hoog Dalem staan in de paragraaf Verbonden Partijen beschreven in de paragraaf Hoog Dalem C.V.

Prognose winstneming
In deze paragraaf wordt de prognose van de winstnemingen onderbouwd.

Er zijn twee winstgevende grondexploitaties, waarvan er in 2025 nog 1 actief zal zijn: Oost II (Lingewijk Noord wordt immers eind 2024 afgesloten). Op basis van de aanname dat alle resterende kavels in 2025 worden verkocht, zal een aanzienlijk deel van de resterende tussentijdse winstneming in dat boekjaar gedaan worden. De verwachting is dat € 0,6 mln. tussentijdse winst genomen kan worden in 2025.

In onderstaande tabel wordt voor de winstgevende grondexploitaties de volledige prognose weergegeven van de winstnemingen:

Winstgevende grondexploitaties (bedragen x € 1.000)	Exploitatie-resultaat (EW)	Winstneming t/m 2023	Prognose 2024	2025	2026 e.v.
Lingewijk Noord	4.438	4.243	194	0	0
Oost II	6.534	5.426	473	611	24
Totaal	**10.972**	**9.669**	**667**	**611**	**24**

3.6.4

Risico's grondexploitaties
De risico’s waarvan de kans van optreden het hoogste (nagenoeg zeker) is, zijn in de prognoses van de resultaten van de grondexploitaties verwerkt en worden afgedekt binnen de voorziening. Overige risico’s zijn per plan benoemd, financieel vertaald en gekoppeld aan een kans van optreden. Voor die risico’s wordt een bedrag in het weerstandsvermogen aangehouden.

In de gemeentelijke grondexploitaties heeft Groote Haar het grootste aandeel in de geraamde risico’s in het weerstandsvermogen. De reden daarvoor is de lange looptijd. De grondexploitatie Groote Haar is daarmee zeer gevoelig voor rentefluctuaties en prijsstijgingen. Daarnaast kan netcongestie op het elektriciteitsnet zorgen voor vertraging in gronduitgifte en/of de noodzaak om extra kosten te maken.

De totale projectspecifieke gewogen risico’s van alle grondexploitaties zijn begroot op circa € 3,7 mln. en zijn opgenomen in het weerstandsvermogen.

Gewogen projectrisico's	Risicobedrag x € 1.000
Mollenburg	38
Groote Haar	3.626
Oost II	-
Lingewijk Noord	-
Totaal	**3.664**

3.7 Lokale heffingen

3.7.1 Inleiding

Lokale heffingen worden onderscheiden in heffingen waarvan de besteding gebonden dan wel ongebonden is. Bij de gebonden heffingen is de besteding daarvan gerelateerd aan een direct aanwijsbare tegenprestatie, zoals de afvalstoffenheffing, rioolbelasting, leges, begraafrechten en marktgelden. Deze heffingen worden daarom niet tot de algemene dekkingsmiddelen gerekend. Ongebonden lokale heffingen, zoals de onroerendezaakbelasting (OZB), roerendezaakbelasting (RZB), parkeerbelasting en precariobelasting worden tot de algemene dekkingsmiddelen gerekend. De besteding van die heffingen is niet gebonden aan een bepaalde taak.

3.7.2 Kwijtscheldingsbeleid

Als een belastingplichtige als gevolg van financiële omstandigheden niet in staat is een belastingaanslag geheel of gedeeltelijk te betalen, dan kan kwijtschelding worden verleend. De gemeentelijke kwijtscheldingsnormen mogen niet meer dan 100% van de bijstandsnormen bedragen, wel minder. In Gorinchem gelden de maximale normbedragen, wat er op neer komt dat een belastingplichtige met een inkomen op bijstandsniveau in beginsel voor kwijtschelding in aanmerking komt.
De volgende belastingen komen voor kwijtschelding in aanmerking: de afvalstoffenheffing en de rioolbelasting. Met de kwijtschelding is in de begroting een bedrag gemoeid van zo'n € 736.000. De gederfde inkomsten wegens het verlenen van kwijtschelding van de afvalstoffenheffing en rioolbelasting worden verrekend via de desbetreffende tarieven.

3.7.3 Overzicht lokale heffingen

De drie belangrijkste lokale heffingen zijn de OZB, de afvalstoffenheffing en de rioolbelasting. Hieronder wordt ingegaan op de achtergronden en uitgangspunten voor deze heffingen in 2025. Daarnaast wordt kort ingegaan op de achtergronden en uitgangspunten van de overige belastingen, heffingen en rechten. De verordeningen waarin de tarieven worden vastgelegd, zullen in december aan de gemeenteraad worden voorgelegd. Dit is eerder met u gecommuniceerd via een raadsinformatiebrief.

Baten
In de komende jaren worden de volgende baten uit lokale heffingen geraamd:

Heffingssoort (bedragen x € 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028
Algemene dekkingsmiddelen:					
Onroerende zaakbelasting (OZB)	11.054	12.000	12.000	12.000	12.000
Roerende zaakbelasting (RZB)	16	16	16	16	16
Toeristenbelasting	175	337	380	430	430
Parkeerbelastingen	1.973	2.699	2.699	2.699	2.699
Precariobelasting	150	150	150	150	150
Subtotaal algemene dekkingsmiddelen	**13.368**	**15.202**	**15.245**	**15.295**	**15.295**
Gebonden heffingen:					
Afvalstoffenheffing	5.934	6.628	6.628	6.663	6.663
Rioolbelasting	3.906	3.962	3.962	3.962	3.962
Leges	1.746	1.913	1.978	2.003	2.003
Begraafrechten	517	517	517	517	517
Marktgelden	25	25	25	25	25
Subtotaal gebonden heffingen	**12.128**	**13.045**	**13.110**	**13.171**	**13.171**
Totaal geraamde inkomsten lokale heffingen	**25.496**	**28.247**	**28.355**	**28.466**	**28.466**

Algemene dekkingsmiddelen
Deze opbrengsten mogen vrij worden besteed. Er gelden geen wettelijke beperkingen voor de mate waarin de tarieven mogen worden verhoogd. Per opbrengstsoort volgt een toelichting op de ontwikkelingen in 2025.

Onroerende zaakbelasting
De OZB is de gemeentelijke belasting met de hoogste opbrengst. De OZB-tarieven worden uitgedrukt in een vast percentage van de economische waarde van de onroerende zaken. Overeenkomstig de Perspectiefnota 2025-2028 zijn de OZB-opbrengsten met 8,4% verhoogd. De waarde wordt getaxeerd conform de WOZ en elk jaar opnieuw vastgesteld. In onderstaande tabel worden de concepttarieven getoond. Deze tarieven zijn gebaseerd op de begrote opbrengsten en het nu bekende heffingsareaal. Voor 2025 wordt voor de woningen rekening gehouden met een gemiddelde waardestijging van 10%. Na de nieuwe taxatie zullen de definitieve tarieven worden berekend en door de raad worden vastgelegd bij de vaststelling van de verordeningen 2025.

Onroerende zaakbelasting	Heffingsareaal (bedragen x € 1.000.000)	Tarief 2024	Concepttarief 2025	Opbrengst (bedragen x € 1.000)
Woningen				
- Eigenaar	6.217	0,0943%	0,0927%	5.764
Niet woningen				
- Eigenaar	1.022	0,3364%	0,3538%	3.618
- Gebruiker	954	0,2711%	0,2739%	2.611

Roerende zaakbelasting
De RZB is qua heffing te vergelijken met de OZB, met dit verschil dat de RZB wordt geheven voor roerende woon- en verblijfsruimten. De tarieven zijn wettelijk gekoppeld aan de OZB-tarieven. Het heffingsareaal van de RZB is beperkt van omvang en omvat alleen de woonarken.

Toeristenbelasting
De toeristenbelasting is per 1 juni 2024 ingevoerd om bezoekers mee te laten betalen aan onze voorzieningen. Stapsgewijs wordt het tarief voor de toeristenbelasting verhoogd zodat deze beter is afgestemd op het landelijke gemiddelde. De toeristenbelasting zal overeenkomstig de uitgangspunten van de Perspectiefnota 2025-2028 vanaf 2025 tot 2028 jaarlijks met 15% worden verhoogd. Dit zorgt voor de volgende tarieven: 2025 € 2,30, 2026 € 2,65, 2027 € 3,05 en 2028 € 3,05.

Parkeeropbrengsten
De gemeente heft parkeerbelasting voor het parkeren van een voertuig op een aangewezen plaats en tijdstip, of voor verleende parkeervergunningen. Met de heffing van parkeerbelasting worden algemene inkomsten verkregen. Daarnaast heeft de gemeente parkeergarages waar ook tegen betaling kan worden geparkeerd. De parkeertarieven zijn overeenkomstig de uitgangspunten van de Perspectiefnota 2025-2028, naast de reguliere verhoging van 10%, met 30% verhoogd om deze beter af te stemmen op de regio. Dit betekent voor het parkeren in de parkeergarages een verhoging van € 0,55 per uur en voor het parkeren bij het Stadhuisplein een verhoging van € 0,46 per uur. Daarnaast zal betaald parkeren worden uitgebreid naar de zondag.

Precariobelasting
De gemeente heft precariobelasting voor het hebben van voorwerpen op, onder of boven voor de openbare dienst bestemde gemeentegrond. Voor reclame-uitingen en uitstallingen bij winkels wordt momenteel geen precario geheven.

Gebonden heffingen
De opbrengst van deze zogeheten gebonden heffingen dient ter dekking van de kosten die de gemeente voor deze dienstverlening maakt.

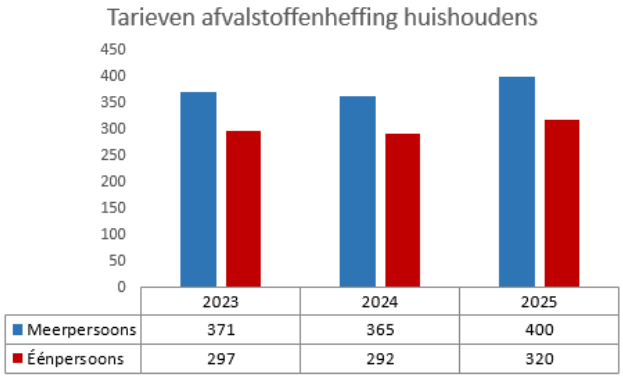
Per heffingssoort wordt de opbouw van de lasten weergegeven, waarbij we een onderscheid maken in de volgende twee categorieën:

- Directe lasten op basis van de taakvelden (alle direct toe te rekenen lasten, exclusief overhead);
- Indirecte lasten bestaande uit overhead en BTW.

Voor het bepalen van het dekkingspercentage worden de lasten inzake overhead en BTW toegerekend. Dit zijn de indirecte lasten. De overhead wordt toegerekend op basis van een overheadtarief en het aantal begrote uren per heffing.

Afvalstoffenheffing

De afvalstoffenheffing is een heffing ter dekking van kosten van beheer van huishoudelijke afvalstoffen. De heffing komt ten laste van gebruikers van percelen waarvoor de gemeente een inzamelverplichting voor huishoudelijk afval heeft. De heffing is afhankelijk van de omvang van het huishouden. Hierbij hanteren we twee tarieven, namelijk voor één- en meerpersoonshuishoudens. Bij éénpersoonshuishoudens wordt een korting verleend van 20% op het meerpersoonstarief. Het gemeentelijke uitgangspunt is dat de tarieven 100% kostendekkend zijn. Ten opzichte van 2024 is het tarief in 2025 gestegen. Dit komt voornamelijk door de verhoging van de bijdrage aan de GR Reinigingsdienst Waardlanden. De verhoogde bijdrage wordt doorberekend in het tarief van de afvalstoffenheffing. Met ingang van 1-1-2024 is Diftar ingevoerd. Zie verdere toelichting bij lokale lastendruk.

	2023	2024	2025
Meerpersoons	371	365	400
Éénpersoons	297	292	320

Opbouw tarieven

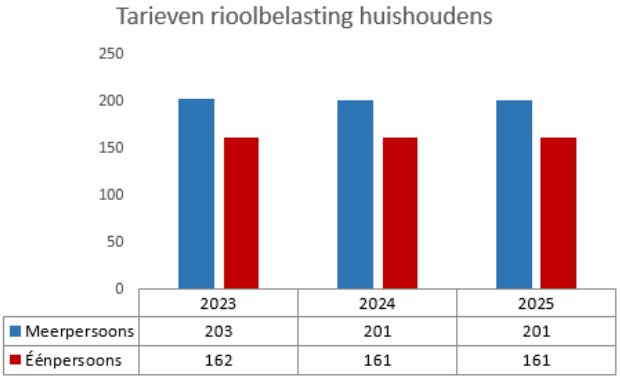
De begrote kwijtschelding afvalstoffenheffing en 15% van de perceptiekosten voor diverse belastingen worden toegerekend aan de afvalstoffenheffing. Het percentage van 15% is bepaald op basis van ervaringscijfers. Onderstaand overzicht geeft inzicht in de kostendekkendheid van het tarief.

Afvalstoffenheffing	Bedragen x € 1.000
Lasten taakvelden	6.519
Inkomsten taakvelden, exclusief heffingen	-
Netto lasten taakvelden	**6.519**
Toe te rekenen lasten (overhead en BTW)	109
Totale lasten	**6.628**
Opbrengst heffingen	**6.628**
Dekkingspercentage	**100%**

Rioolbelasting

Op grond van de Wet verankering en bekostiging gemeentelijke watertaken hebben de gemeenten de zorgplicht voor stedelijk afvalwater, hemelwater en grondwater. Om deze zorgplicht te bekostigen kan de gemeente op grond van artikel 228a van de Gemeentewet rioolbelasting heffen. Evenals bij de afvalstoffenheffing wordt bij woningen een onderscheid gemaakt tussen één- en meerpersoonshuishoudens. Bedrijven betalen per 150 m^3 waterverbruik een vast tarief dat gelijk is aan het meerpersoonstarief. Uitgangspunt voor de vaststelling van de tarieven is 100% kostendekkendheid. Tot de kosten die gedekt worden uit de rioolbelasting worden naast de kosten voor rioolbeheer en onderhoud ook 50% van de kosten van straatreiniging en 20% van de kosten van waterbeheersing gerekend. Er is voor gekozen om de tarieven van de rioolbelasting over een periode van 25 jaar te bezien omdat dit een realistischer beeld geeft van de tarief ontwikkelingen. In deze systematiek wordt de egalisatievoorziening ingezet om de kostenschommelingen te vereffenen die zich gedurende deze periode

kunnen voordoen. De toekomstige financiële effecten zijn opgenomen in het vastgestelde gemeentelijk rioleringsplan 2021 - 2025.

	2023	2024	2025
Meerpersoons	203	201	201
Éénpersoons	162	161	161

Opbouw tarieven

De begrote kwijtschelding rioolbelasting en 15% van de perceptiekosten voor diverse belastingen worden toegerekend aan de rioolbelasting. Het percentage van 15% is bepaald op basis van ervaringscijfers. De lasten van straatvegen worden voor 50% meegenomen in het tarief. Onderstaand overzicht geeft inzicht in de kostendekkendheid van het tarief.

Rioolbelasting	Bedragen x € 1.000
Lasten taakvelden	3.535
Inkomsten taakvelden, exclusief heffingen	-
Netto lasten taakvelden	**3.535**
Toe te rekenen lasten (overhead en BTW)	427
Totale lasten	**3.962**
Opbrengst heffingen	**3.962**
Dekkingspercentage	**100%**

Leges

Leges betreffen het recht op grond van het genot van, door of vanwege het gemeentebestuur verstrekte diensten. Het betreft dan bijvoorbeeld het behandelen van verzoeken om verlening van een vergunning en het verstrekken van een paspoort of rijbewijs. Sommige legestarieven, zoals die van paspoorten en rijbewijzen, zijn gebonden aan wettelijke maxima en kunnen dus alleen worden verhoogd in de mate waarin het Rijk het toestaat. Om de tarieven voor horecagerelateerde vergunningen beter te laten aansluiten op buurgemeenten zullen deze overeenkomstig de uitgangspunten van de Perspectiefnota 2025-2028 worden verhoogd. Dit zorgt jaarlijks voor € 28.000 aan extra opbrengsten. In de begroting 2024 is al aangegeven dat de komende jaren verschillende tarieven zullen worden aangepast wat op termijn zal leiden tot € 10.000 aan extra opbrengsten per jaar. De overige tarieven, voor zover niet aan een maximum gebonden, zullen overeenkomstig de uitgangspunten van de Perspectiefnota 2025-2028 worden geïndexeerd met 3,4%.

In de onderstaande tabel zijn de omvang en het dekkingspercentage van de onderdelen weergegeven.

Leges (bedragen x € 1.000)	Omgevingsvergunningen	Publiekszaken	Overige leges	Totaal leges
Lasten taakvelden	**1.236**	**1.422**	**61**	**2.719**
Toe te rekenen lasten (overhead)	696	692	0	1.388
Totale lasten	**1.932**	**2.114**	**61**	**4.107**
Opbrengst heffingen	**1.163**	**689**	**61**	**1.913**
Dekkingspercentage	**60%**	**33%**	**100%**	**47%**

Lijkbezorgingsrechten

Onderzoeksbureau Senze heeft in 2020 een onderzoek uitgevoerd naar de kostendekkendheid van de gemeentelijke heffingen en rechten. Om kostendekkendheid op termijn te bereiken zijn de tarieven voor de lijkbezorgingsrechten conform de PPN 2022 met 10% verhoogd in 2022 en 2023. Het vergt enige tijd voordat deze verhogingen doorwerken als gevolg van het afkopen van rechten voor bepaalde tijd. Voor 2025 zullen de tarieven overeenkomstig de uitgangspunten van de Perspectiefnota 2025-2028 worden geïndexeerd met 3,4%. Uitgangspunt blijft het streven naar kostendekkendheid.

Lijkbezorgingsrechten	Bedragen x € 1.000
Lasten taakvelden	**472**
Toe te rekenen lasten (overhead)	199
Totale lasten	**671**
Opbrengst heffingen	**517**
Dekkingspercentage	**77%**

Marktgelden

Voor 2025 zullen de tarieven overeenkomstig de uitgangspunten van de Perspectiefnota 2025-2028 worden geïndexeerd met 3,4%.

Marktgelden	Bedragen x € 1.000
Lasten taakvelden	**29**
Toe te rekenen lasten (overhead)	16
Totale lasten	**45**
Opbrengst heffingen	**25**
Dekkingspercentage	**56%**

3.7.4 Lokale lastendruk

In de onderstaande overzichten wordt duidelijk hoe de woonlasten van één- en meerpersoonshuishoudens in Gorinchem zich volgend jaar ontwikkelen. Daarnaast wordt inzicht gegeven in de ontwikkeling van de OZB voor eigenaren van een woning met een WOZ-waarde van € 300.000 en van een woning van € 400.000.

Per 1-1-2024 is Diftar ingevoerd. Het variabele deel van het tarief is vastgesteld op € 40. Het vaste deel in 2025 is voor een meerpersoonshuishouden € 360 en voor een éénpersoonshuishouden € 288. In de verordening zal het tarief per lediging voor 2025 worden vastgesteld. Voor 2024 was het hoogbouwtarief (binnenstadstarief) € 0,50 per lediging en het laagbouwtarief € 1,50 per lediging. De mogelijkheden voor kwijtschelding worden ook opgenomen in de verordening.

Meerpersoonshuishouden	2024	2025	Verschil
Woonlasten WOZ € 300.000			
Afvalstoffenheffing	€ 365	€ 400	9,6%
Rioolbelasting	€ 201	€ 201	0,0%
OZB woning € 300.000	€ 283	€ 307	8,4%
	€ 849	**€ 908**	**6,9%**
Woonlasten WOZ € 400.000			
Afvalstoffenheffing	€ 365	€ 400	9,6%
Rioolbelasting	€ 201	€ 201	0,0%
OZB woning € 400.000	€ 377	€ 409	8,4%
	€ 943	**€ 1.010**	**7,1%**

Eenpersoonshuishouden	2024	2025	Verschil
Woonlasten WOZ € 300.000			
Afvalstoffenheffing	€ 292	€ 320	9,6%
Rioolbelasting	€ 161	€ 161	0,0%
OZB woning € 300.000	€ 283	€ 307	8,4%
	€ 736	**€ 788**	**7,0%**
Woonlasten WOZ € 400.000			
Afvalstoffenheffing	€ 292	€ 320	9,6%
Rioolbelasting	€ 161	€ 161	0,0%
OZB woning € 400.000	€ 377	€ 409	8,4%
	€ 830	**€ 890**	**7,2%**

3.8 Verbonden partijen

3.8.1 Inleiding

De gemeente werkt samen met diverse partijen waarin zij zowel een bestuurlijk als een financieel belang heeft, de zogeheten verbonden partijen. Het aangaan van overeenkomsten met verbonden partijen komt voort uit maatschappelijke relevantie en bestuurlijke motieven. Een bestuurlijk belang houdt in dat de gemeente zeggenschap heeft in de betreffende partij; als een lid van het college zitting heeft in het bestuur of namens de gemeente stemt. Een financieel belang houdt in dat de gemeente door deelname in een verbonden partij risico kan lopen. Het BBV (art. 15) geeft het wettelijk kader weer en de vereisten voor deze paragraaf.

3.8.2 Lijst van verbonden partijen

De gemeente Gorinchem heeft te maken met diverse verbonden partijen. Deze verbonden partijen zijn in te delen in de volgende categorieën:
A. Gemeenschappelijke Regelingen (GR)
B. Vennootschappen en coöperaties
C. Stichtingen

In onderstaand overzicht wordt per categorie aangegeven welke verbonden partijen hiertoe behoren. Per verbonden partij wordt een nadere detaillering gegeven.

A. Gemeenschappelijke Regelingen
- GR Dienst Gezondheid & Jeugd
- GR Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid
- GR Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid
- GR GEVUDO
- GR AVRES
- GR Reinigingsdienst Waardlanden
- GR Bureau Openbare Verlichting
- GR Natuur- en Recreatieschap
- GR Belastingsamenwerking Rivierenland

B. Vennootschappen en coöperaties
- Hoog Dalem C.V.
- N.V. Bank Nederlandse Gemeenten
- Oasen N.V.
- Stedin Holding N.V.
- Merwede LingeLijn Beheer B.V.
- Gemeente Gorinchem Deelneming B.V.
- Huisvuil Verbranding Centrale (HVC) N.V.
- Coöperatie i_lab

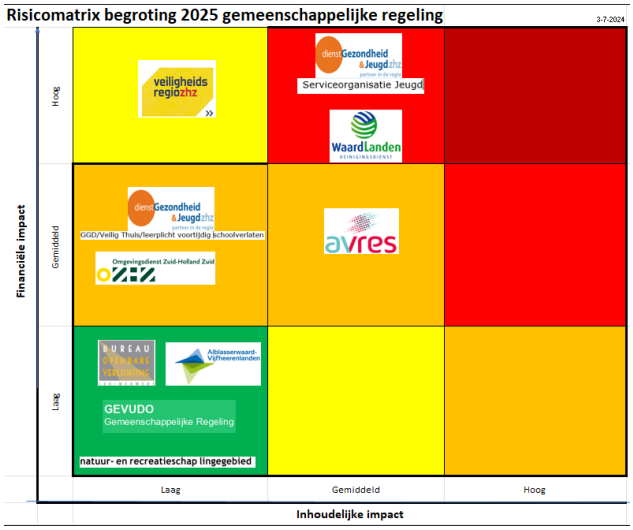
C. Stichtingen
- Stichting Binnenstadsmanagement Gorinchem
- Stichting Vesting3hoek

3.8.3 Risicoprofiel

Het risicoprofiel van de gemeenschappelijke regelingen is op 13 juni 2024 tijdens een I&O met de raad besproken. Dit heeft geleid tot enkele aanpassingen in de onderstaande matrix. Het betreffen aanpassingen ten opzichte van de begroting 2024. Zoals afgesproken wordt het profiel jaarlijks geactualiseerd en opgenomen in deze paragraaf.

De risicomatrix kent een financiële impact en een bestuurlijke impact. Het totaaloverzicht van de financiële en bestuurlijke impacts is hieronder te vinden. De financiële impacts gaan met name over het weerstandsvermogen en de financiële exploitatie van een regeling. De bestuurlijke, inhoudelijke impacts geven inzicht in de bestuurlijke vertegenwoordiging, de stemverhouding, de mate waarin de doelen van de regelingen en de beleidsdoelen van de gemeente op elkaar zijn afgestemd en het eventuele imagorisico dat zich kan voordoen als gevolg van werkzaamheden van een regeling. In de paragraaf Verbonden partijen en de paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing is een inhoudelijke toelichting hierop gegeven.

Hoe hoger de score op financiële en inhoudelijke impact (van groen via oranje naar rood), hoe gedetailleerder de sturingsinformatie via de planning en controlcyclus en overige bestuurlijke documenten. Dit betekent uitgebreidere informatie over DGJ, Veiligheidsregio, Waardlanden, Avres en Omgevingsdienst. Dit komt tot uitdrukking bijvoorbeeld raadsvoorstellen met zienswijzenbrieven dan wel bestuursrapportages c.q. begrotingswijzigingen van gemeenschappelijke regelingen. Daarnaast is er een informatiestroom vanuit de gemeenschappelijke regeling rechtstreeks richting de raad via de lijst van ingekomen stukken.

3.8.4 A. Gemeenschappelijke Regelingen

GR Dienst Gezondheid & Jeugd

Vestigingsplaats	Dordrecht.
Korte omschrijving	De GR Dienst Gezondheid & Jeugd bestaat uit een viertal organisatieonderdelen. Onderdeel van de Dienst Gezondheid & Jeugd zijn; de GGD Zuid-Holland Zuid, Bureau Leerplicht en Voortijdig Schoolverlaten (BLVS), Veilig Thuis (VT) en de Service Organisatie Jeugd (SOJ). Het organisatie onderdeel SOJ kent haar eigen begroting. De DG&J helpt inwoners mee te doen aan een gezonde en sociaal veilige samenleving. De interventies en acties van de DG&J zijn daarop gericht, waarbij (veer)kracht, eigen regie en het welbevinden van mensen centraal staat. De DG&J kijkt met een integrale blik naar haar taken, maakt verbinding tussen verschillende beleidsterreinen en bevordert samenwerking tussen verschillende organisaties aan gezamenlijke doelen. De Dienst Gezondheid & Jeugd verzorgt namens de 10 gemeenten in Zuid-Holland Zuid de uitvoering van diverse taken op het gebied van publieke gezondheid, maatschappelijke zorg en leerplicht. Daarnaast is de Dienst verantwoordelijk voor de aansturing van de uitvoering van de integrale jeugdgezondheidszorg. Ook bij rampen en crises, waarin de publieke gezondheid wordt bedreigd, treedt de Dienst Gezondheid & Jeugd op.
Publiek belang	De Dienst Gezondheid & Jeugd bewaakt, beschermt en bevordert activiteiten die gericht zijn op het verkleinen van sociaaleconomische gezondheidsverschillen en het vergroten van ontwikkelingskansen ten behoeve van de inwoners van Zuid-Holland Zuid.
Bestuurlijk belang	Een lid van het B&W-college maakt deel uit van het algemeen bestuur en dagelijks bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling. Het aantal stemmen dat een lid kan uitbrengen in het algemeen bestuur wordt bepaald door het aantal inwoners van de gemeente. De gemeente Gorinchem heeft twee stemmen. Elk lid van het dagelijks bestuur heeft in de vergadering één stem.
Financieel belang	De totale primaire begroting voor de Dienst Gezondheid & Jeugd 2025 bedraagt € 188 mln., waarvan € 155 mln. voor de Serviceorganisatie Jeugd. De in deze primaire begroting opgenomen bijdragen voor Gorinchem zijn €12,6 mln. (So-jeugd) en € 2,8 mln. overig. Deze bijdragen worden/zijn bijgesteld op basis van de bijstellingsdocumenten.
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2024: € 2.676.000 Verwachte stand 1 januari 2025: € 2.676.000 Verwachte stand 31 december 2025: € 2.676.000
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2024: € 34.370.000 Verwachte stand 1 januari 2025: € 34.288.000 Verwachte stand 31 december 2025: € 34.207.000
Resultaat	Het verwachte resultaat over 2025 bedraagt: € 0
Risico's	De verschillende risico’s staan beschreven in de jaarstukken (verplichte paragraaf) van de GR Dienst Gezondheid & Jeugd. We achten het zeer onwaarschijnlijk dat alle risico's zich in hetzelfde jaar zullen voordoen. Om risico’s op te kunnen vangen wordt ook eerst gezocht naar dekking in de lopende begroting. Als dat niet langer houdbaar is, zal de Dienst gebruik maken van een reserve die gemaximeerd is op € 500.000. Wij achten dit afdoende om de meest voorkomende risico’s af te dekken.

GR Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid

Vestigingsplaats	Omgevingsdienst Zuid-Holland-Zuid (OZHZ) is gevestigd te Dordrecht.
Korte omschrijving	OZHZ voert de wettelijke milieutaken uit voor de tien gemeenten in Zuid-Holland Zuid en de provincie Zuid-Holland. Voor een aantal deelnemers voert de OZHZ ook bouwtaken uit. Voor Gorinchem voert OZHZ op vier onderdelen milieutaken uit: 1. Algemene taken: De OZHZ adviseert voor wettelijke milieutaken voor vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH). Ook begeleidt OZHZ het hoger beroep en bezwaarprocedures op het gebied van milieu. 2. Vergunnen & melden: De OZHZ neemt de taken waar voor het toetsen en vergunnen van de omgevingsvergunning (milieu). Daarnaast ontvangt en controleert de OZHZ ook alle milieumeldingen. 3. Toezicht & handhaving: De OZHZ controleert de huidige situatie van het milieu en zorgt dat deze niet verslechtert. Dit doet OZHZ door inspecties uit te voeren bij werkzaamheden of bestaande bedrijven. Waar nodig worden wettelijke stappen ondernomen. 4. Expertise & advies: De OZHZ heeft specifieke expertise op het gebied van bijvoorbeeld bodem, geluid, lucht,omgevingsveiligheid en duurzaamheid. Hierover geeft de OZHZ advies bij ruimtelijke ontwikkelingen.
Publiek belang	OZHZ draagt bij aan een veilige, gezonde, duurzame en leefbare omgeving.
Bestuurlijk belang	Een lid van het B&W-college maakt deel uit van het algemeen bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling. In het bestuur heeft Gorinchem 3 van de 100 stemmen. Dit sluit aan bij de financiële inbreng in de regeling.
Financieel belang	De totale omzet van de OZHZ bedraagt ca. € 28 mln. De bijdrage van Gorinchem bedraagt afgerond € 0,8 mln. Deze bijdrage bestaat uit een inwonerbijdrage en een bijdrage voor de milieutaken.
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2024: € 654.962 Verwachte stand 1 januari 2025: 539.962 Verwachte stand 31 december 2025: € 654.962
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2024: € 0 Verwachte stand 1 januari 2025: € 0 Verwachte stand 31 december 2025: € 0
Resultaat	Het verwachte resultaat over 2025 bedraagt: € 155.000
Risico's	De Omgevingswet is en blijft ook in 2025 een leerproces. Mogelijke extra uren kunnen naar verwachting opgevangen worden in het Jaarprogramma 2025 van de OZHZ voor Gorinchem. Nota VTH: In 2024 implementeert de OZHZ de nieuwe Nota Veiligheid, Toezicht en Handhaving (VTH) in haar eigen organisatie, waarna het in 2025 voor de hele regio uitgevoerd wordt. De financiële impact hiervan is nog onbekend voor het Jaarprogramma 2025 van de gemeente. Voor 2025 vroeg de OZHZ extra gelden voor energiecontroles bij bedrijven, actualiseren van het zonebeheer en integrale advisering. Door het ravijnjaar zijn alleen de extra gelden voor de energiecontroles bij bedrijven toegekend. Die financiële ruimte is gevonden binnen het Jaarprogramma 2025. Voor het zonebeheer blijft een budget om door te gaan met de huidige actualisatie. Van integrale advisering van de OZHZ maakt Gorinchem zeer beperkt gebruik.

GR Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid

Vestigingsplaats	Dordrecht.
Korte omschrijving	Om de risico's op het gebied van de openbare orde en veiligheid te beheersen is de Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid (VRZHZ) opgericht (2009) ter uitvoering van de Wet Veiligheidsregio's (2010). In de VRZHZ werken gemeenten, regionale brandweer, regionale ambulancevoorziening en de geneeskundige hulpverlening (GHOR) bij ongevallen en rampen nauw samen met politie en waterschappen. Daarnaast wordt er samengewerkt met overheidsdiensten en private partners. De VRZHZ wil behalve optimaal voorbereid zijn op een ramp of crisis, ook een belangrijke rol spelen met het voorkomen daarvan. Door de bundeling van krachten zorgt de VRZHZ voor de fysieke veiligheid, rampenbestrijding en crisisbeheersing.
Publiek belang	De VRZHZ wil incidenten en rampen voorkomen door risico's te achterhalen en hierover te adviseren om deze zoveel mogelijk te beperken. De VRZHZ organiseert een daadkrachtige respons voor de bestrijding in acute situaties en de VRZHZ zorgt ervoor dat na een incident er zo snel mogelijk kan worden teruggekeerd naar de normale situatie zodat de maatschappelijk continuïteit gewaarborgd blijft.
Bestuurlijk belang	De burgemeester maakt deel uit van het dagelijks en het algemeen bestuur van de GR. In beide besturen is zij tevens vicevoorzitter. Bij het nemen van besluiten in het algemeen bestuur brengen de leden voor de gemeente die zij vertegenwoordigen elk één stem uit. Het algemeen bestuur beslist bij een meerderheid van stemmen. Indien de stemmen staken, geeft de stem van de voorzitter de doorslag.
Financieel belang	Bijdrage van Gorinchem over 2025 bedraagt € 3.851.201
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2024: € 10.356.000 Verwachte stand 1 januari 2024: € 8.409.000 Verwachte stand 31 december 2024: € 7.532.000
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2024: € 84.739.000 Verwachte stand 1 januari 2025: € 86.034.000 Verwachte stand 31 december 2025: € 90.378.000
Resultaat	Het verwachte resultaat over 2025 bedraagt: € 0
Risico's	De ontwikkelingen van de CAO 2024 waren bij het opstellen van de begroting 2025 niet bekend. Wanneer deze negatief uitvallen kan een extra bijdrage van de gemeenten gevraagd worden. De verwachting is dat compensatie vanuit het Rijk onvoldoende zal zijn om deze (eventuele) kosten te compenseren.

GR Gevudo

Vestigingsplaats	Dordrecht.
Korte omschrijving	Gevudo beheert het aandelenpakket van twaalf gemeenten in de regio ZHZ in de N.V. Huisvuil Verbranding Centrale (HVC). Het aandelenpakket bestaat uit 529 aandelen. Voor al deze gemeenten verwerkt HVC het huisafval en voor een aantal ook de afvalinzameling. Daarnaast ontwikkelt HVC zich steeds meer als een duurzaam energiebedrijf.
Publiek belang	Gevudo behartigt de belangen van de deelnemende gemeenten in de aandeelhoudersvergadering van de HVC N.V.
Bestuurlijk belang	Een lid van het college maakt deel uit van het algemeen bestuur en heeft zitting in het dagelijks bestuur. Via de GR is er invloed op het beleid van de HVC. De GR levert een lid in de raad van commissarissen van HVC in de vorm van een onafhankelijk externe. De GR levert ook een lid in de aandeelhoudersvergadering van HVC.
Financieel belang	Tegen maatschappelijk verantwoorde kosten verwerken van het afval. Gorinchem is deelnemer in de GR Gevudo welke de aandelen beheert van de NV HVC. Het betreft hier een belang van ruim 18%. Gevudo staat naar rato van haar deelname in HVC garant voor het nakomen van de financiële verplichtingen die HVC aangaat in het kader van de financiering van verbrandingsinstallaties en andere bedrijfsactiviteiten. Hiervoor wordt een garantstellingsprovisie ontvangen. De garantstellingsprovisie wordt aan de deelnemende gemeenten uitgekeerd o.b.v. de inwoneraantallen x tarief. Daarnaast wordt dividend aan de deelnemende gemeenten uitgekeerd.
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2024: € 30.000 Verwachte stand 1 januari 2025: € 30.000 Verwachte stand 31 december 2025: € 30.000
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2024: € 0 Verwachte stand 1 januari 2025: € 0 Verwachte stand 31 december 2025: € 0
Resultaat	Het verwachte resultaat over 2025 bedraagt: € 0
Risico's	De risico's worden als 'beperkt' beoordeeld.

GR AVRES

Vestigingsplaats	Gorinchem / Meerkerk
Korte omschrijving	De uitvoeringsorganisatie Avres voert voor de aangesloten gemeenten de Participatiewet uit. Dit betekent dat zij bijstandsuitkeringen verstrekt, inwoners begeleidt naar werk en de werkgeversrol van de sociale werkvoorziening voert. Ook voert Avres het gemeentelijk minimabeleid uit en is schulddienstverlening bij Avres belegd. Daarnaast voeren zij ook nog extra taken uit, zoals de Leefgeldregeling voor Oekraïense vluchtelingen, herstelregelingen kinderopvangtoeslagaffaire, en uitkering van de Energietoeslag.
Publiek belang	Avres bedient inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt en inwoners met schulden. Een goede en laagdrempelige dienstverlening is voor hen erg belangrijk. Hiervoor werkt Avres samen met andere partners binnen het Sociaal Domein.
Bestuurlijk belang	Twee leden van het college maken deel uit van het algemeen bestuur van de GR. Elk lid van het algemeen bestuur heeft in de vergadering een stem. De besluiten van het algemeen bestuur worden genomen bij meerderheid van stemmen.
Financieel belang	De financiële middelen voor participatie en schulddienstverlening worden doeltreffend ingezet en komen ten goede aan de inwoners van Gorinchem. Daarnaast hebben we er als gemeente belang bij dat Avres financieel gezond blijft. Bijdrage van Gorinchem bedraagt over 2025: € 33.005.758
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2024: € 15.109.000 Verwachte stand 1 januari 2025: € 15.109.000 Verwachte stand 31 december 2025: € 15.226.000
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2024: € 10.217.000 Verwachte stand 1 januari 2025: € 10.217.000 Verwachte stand 31 december 2025: € 10.217.000
Resultaat	Het verwachte resultaat over 2025 bedraagt: € 500.000
Risico's	**Begrotingsresultaat** Het ontwerp resultaat van de begroting 2025 van Avres is een uitkomst met een aantal onzekerheden. De gehanteerde uitkomsten zijn overeenkomstig de septembercirculaire 2023. In de praktijk, bijvoorbeeld door een nieuwe CAO voor ambtenaren, kan blijken dat de indexering veel hoger uitvalt ten opzichte van de septembercirculaire 2023. Dit kan leiden tot een hogere gemeentelijke bijdrage. We gaan er van uit dat een hogere gemeentelijke bijdrage als gevolg van loon- en prijsstijgingen via het gemeentefonds worden gecompenseerd. .

GR Reinigingsdienst Waardlanden

Vestigingsplaats	Gorinchem.
Korte omschrijving	Het op milieuverantwoorde wijze ophalen van ons afval en zorg dragen voor verwerking. Daarnaast heeft Waardlanden via dienstverleningsovereenkomsten (DVO's) taken toegewezen gekregen voor het onderhoud van het openbare gebied.
Publiek belang	Het uitvoeren van gemeentelijke taken op het gebied van de afvalinzameling.
Bestuurlijk belang	Een lid van het college maakt deel uit van het bestuur van de GR. Bij stemming wordt 75% vereist van het aantal (gewogen) stemmen. Ter bepaling van het totaal aantal stemmen en het aantal stemmen per deelnemende gemeente in het bestuur wordt uitgegaan van 1) het totaal aantal huisaansluitingen van de deelnemende gemeenten, en 2) het aantal huisaansluitingen per deelnemende gemeente. De stemverhoudingen worden voor een periode van vier jaar vastgesteld. Voor het in het bestuur tot stand brengen van een beslissing bij stemming wordt de volstrekte meerderheid vereist van hen die een stem hebben uitgebracht.
Financieel belang	Iedere deelnemende gemeente betaalt jaarlijks een gemeentelijke bijdrage. Deze gemeentelijke bijdrage wordt berekend op basis van de door het bestuur vast te stellen verdeelsleutel. De begroting, inclusief het te voeren beleid, wordt door het bestuur vastgesteld. De Reinigingsdienst Waardlanden beschikt over een beperkte algemene reserve en een reserve grondwaardering om eventuele financiële tegenvallers op te vangen. De bijdrage van Gorinchem bedraagt conform de begroting 2023 Waardlanden: € 3.661.000 voor inzameling en € 1.131.000 (volgens de primaire begroting) voor verwerking. Dit is inclusief het uitstel van Diftar.
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2024: € 1.655.000 Verwachte stand 1 januari 2025: € 1.357.000 Verwachte stand 31 december 2025: € 1.508.000
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2024: € 33.800.000 Verwachte stand 1 januari 2025: € 29.622.000 Verwachte stand 31 december 2025: € 29.527.000
Resultaat	Het verwachte resultaat over 2025 bedraagt: € * rekening houdend met de standaard toevoeging aan de reserve grondwaardering ad € 140.000. Deze laatste is opgenomen in de exploitatie lasten, maar is bedoeld om de reserve grondwaardering te vullen.
Risico's	Dalende opbrengsten voor de grondstoffen kunnen de exploitatie onder druk zetten. Deze kunnen worden veroorzaakt door marktontwikkelingen maar ook door de kwaliteit van het scheiden van afval. Na de afsluiting van de ondergrondse containers, wordt per 1 januari 2024 Diftar ingevoerd en wordt er voor restafval betaald per lediging. Naar verwachting zal dit een positief effect hebben op het aantal kilo's restafval en daarmee ook op de kosten voor inzameling en verwerking. De invoering Diftar is complex waardoor de risico's hoger zijn dan gemiddeld.

GR Bureau Openbare Verlichting

Vestigingsplaats	Hardinxveld-Giessendam.
Korte omschrijving	De GR Bureau Openbare Verlichting heeft ten doel een bijdrage te leveren aan het beheer van de Openbare Verlichting in de bij de GR aangesloten gemeenten.
Publiek belang	Onderhoud van openbare verlichting.
Bestuurlijk belang	Een lid van het college maakt deel uit van het algemeen bestuur van de GR. Elk lid van het algemeen bestuur heeft in de vergadering een stem. De besluiten van het algemeen bestuur worden genomen bij meerderheid van stemmen.
Financieel belang	Het financieel aandeel van Gorinchem in deze regeling is op basis van het aantal lichtobjecten. Het voorschot per lichtmast is gelijk aan 2024, namelijk € 12,10. De bijdrage van Gorinchem bedraagt over 2025: € 97.501,80
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2024: € 210.202 Verwachte stand 1 januari 2025: € 213.198 Verwachte stand 31 december 2025: € 215.798
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2024: € 319.146 Verwachte stand 1 januari 2025: N.N.B. Verwachte stand 31 december 2025: N.N.B.
Resultaat	Het verwachte resultaat over 2025 bedraagt: € 2.600
Risico's	Als deelnemers uitstappen kan dit consequenties hebben voor de continuïteit en/of de gemeenschappelijke bijdrage. De risico's worden als beperkt beoordeeld.

GR Natuur- en Recreatieschap Lingebied

Vestigingsplaats	Kerk-Avezaath
Korte omschrijving	Het Algemeen Bestuur van het Natuur- en Recreatieschap Lingegebied heeft in december 1998 besloten om samen met een ander recreatieschap per 1 juli 1999 de BV Recreatieschap Rivierengebied op te richten. De maatschappij voert met haar overige vennootschappen een organisatie die gericht is op één kernactiviteit gericht op het in stand houden, verbeteren en uitbreiden van de openbare recreatieve toeristische voorzieningen. De GR'en Natuur- en Recreatieschappen sturen de BV recreatiemaatschappij Rivierengebied aan.
Publiek belang	Het in stand houden, verbeteren en uitbreiden van de openbare recreatieve toeristische infrastructuur. De infrastructuur kan in twee typen voorzieningen worden onderscheiden: de land- en routegebonden voorzieningen zoals paden, routes, veerpontjes en dagrecreatiegebieden.
Bestuurlijk belang	Een afgevaardigde van het college neemt zitting in het Algemeen Bestuur van het Natuur- en Recreatieschap Lingebied.
Financieel belang	De bijdrage van Gorinchem bedraagt over 2025: € 0, de bijdrage is afgekocht.
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2024: € 0 Verwachte stand 1 januari 2025: N.N.B. Verwachte stand 31 december 2025: N.N.B.
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2024: € 6.850 Verwachte stand 1 januari 2025: N.N.B Verwachte stand 31 december 2025: N.N.B.
Resultaat	Het verwachte resultaat over 2025 bedraagt: N.N.B.
Risico's	Geen risico's

GR Belastingsamenwerking Rivierenland

Vestigingsplaats	Tiel
Korte omschrijving	Belastingsamenwerking Rivierenland (BSR) is een samenwerkingsverband op het gebied van lokale belastingen. De BSR zorgt voor het heffen en invorderen van gemeentelijke- en waterschapsbelastingen. Hiernaast voert de BSR ook de wet WOZ en BAG uit. Per 1 januari 2025 is de gemeente Gorinchem deelnemer van de BSR.
Publiek belang	Het uitvoeren van de werkzaamheden op het gebied van heffen en invorderen van gemeentelijke belastingen. De BSR streeft ernaar om zoveel mogelijk belastingsoorten op één aanslag te zetten, zodat de inwoners van Gorinchem weten hoeveel belasting zij per jaar moeten betalen.
Bestuurlijk belang	Eén afgevaardigde van het college neemt zitting in het Algemeen Bestuur van de BSR.
Financieel belang	De reguliere bijdrage van Gorinchem bedraagt over 2025: € 627.000. Voor de eerste drie jaar biedt de BSR een korting aan van € 810.000 totaal (€ 270.000 per jaar). In de reguliere bijdrage over 2025 is de korting al verwerkt.
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2024: € 325.000 Verwachte stand 1 januari 2025: € 155.000 Verwachte stand 31 december 2025: € 100.000
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2024: € 9.905.000 Verwachte stand 1 januari 2025: € 9.680.000 Verwachte stand 31 december 2025: € 9.512.000
Resultaat	Het verwachte resultaat over 2025 bedraagt: € 0 * Gemeente Gorinchem is als deelnemer nog niet opgenomen in de begroting 2025 van de BSR.
Risico's	De verschillende risico’s zijn beschreven in de begroting 2025 (verplichte paragraaf) van de BSR. Het is zeer onwaarschijnlijk dat alle risico's zich in hetzelfde jaar zullen voordoen. Voor de incidentele weerstandscapaciteit is een post onvoorzien opgenomen in de begroting van de BSR. Wanneer er kosten ontstaan uit risico's die niet in de begroting van de BSR zijn opgenomen en niet kunnen worden gedekt uit de post onvoorzien, wordt een beroep gedaan op de deelnemers van de BSR. De risico's worden als beperkt beoordeeld.

3.8.5 B. Vennootschappen en coöperaties

Hoog Dalem C.V.

Vestigingsplaats	Gorinchem
Korte omschrijving	Voor eigen rekening en risico voeren van een grondexploitatie Hoog Dalem samen met de partners verenigd in de C.V. Realiseren van woningen en voorzieningen op het gewenste kwaliteits- en kwantiteitsniveau in Gorinchem Oost conform de vastgestelde ruimtelijke en financiële kaders (grondexploitatie).
Publiek belang	Realiseren woningbouw en voorzieningen in Hoog Dalem.
Bestuurlijk belang	Twee leden van het college treden op als aandeelhouders van Hoog Dalem C.V. Het voorzitterschap in de vergadering van aandeelhouders rouleert per jaar. Besluitvorming van de directie vindt plaats op basis van unanimiteit. In de statuten (artikel 15 lid 7) is geregeld welke directiebesluiten de instemming van de aandeelhouders vragen. Die besluiten vragen een twee derde meerderheid, alle overige besluiten vragen om unanimiteit. De burgemeester treedt op als (stille) vennoot in Hoog Dalem C.V.
Financieel belang	De gemeente staat garant voor de leningen die de CV aangaat. Deze garantstelling bedraagt € 15 mln. De gemeente voert samen met Heijmans en AM de grondexploitatie Hoog Dalem. De gemeente neemt voor ongeveer 50% (€ 100.000) deel in het kapitaal van Hoog Dalem C.V. De gemeente is ook voor 50% beherend vennoot in de C.V.
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2024: € 1.587.890 Verwachte stand 1 januari 2025: N.N.B. Verwachte stand 31 december 2025: N.N.B.
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2024: € 13.324.723 Verwachte stand 1 januari 2025: N.N.B. Verwachte stand 31 december 2025: N.N.B.
Resultaat	Het verwachte resultaat over 2025 bedraagt: N.N.B.
Risico's	De ontwikkeling van Hoog Dalem is vergevorderd. Hierdoor nemen de risico's steeds meer af. Marktrisico's zoals de rente kunnen effect hebben op de hoogte van de verkoopprijzen en productiekosten.

N.V. Bank Nederlandse Gemeenten

Vestigingsplaats	Den Haag.
Korte omschrijving	De BNG fungeert als intermediair tussen de kapitaalmarkt en decentrale overheden. De BNG kan gezien worden als een inkoopcombinatie van geld namens decentrale overheden. De BNG is een naamloze structuurvennootschap waarvan 50% van de aandelen in handen zijn van de Staat en de overige 50% in handen van decentrale overheden.
Publiek belang	De gunstige prijzen van financieringsmiddelen worden doorgegeven aan decentrale overheden, waaronder gemeente Gorinchem. Hierdoor wordt de kredietwaardigheid van gemeenten versterkt en kunnen zij relatief goedkoop lenen.
Bestuurlijk belang	De wethouder financiën heeft gemandateerde stemrecht in de AVA. Het bestuurlijke belang (stemrecht) wordt bepaald naar rato van het ingebrachte kapitaal.
Financieel belang	De gemeente Gorinchem heeft een belang van 0,173% in het aandelenkapitaal. De boekwaarde van de aandelen is € 218.000. Van de nettowinst is in 2023 50% uitgekeerd aan de aandeelhouders conform het dividendbeleid.
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2024: € 4.700.000.000 Verwachte stand 1 januari 2025: N.N.B. Verwachte stand 31 december 2025: N.N.B.
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2024: € 110.800.000.000 Verwachte stand 1 januari 2025: N.N.B. Verwachte stand 31 december 2025: N.N.B.
Resultaat	Het verwachte resultaat over 2025 bedraagt: N.N.B.
Risico's	De BNG heeft een lage solvabiliteitsratio. De BNG is echter een financiële instelling waardoor gegeven de aard van de activiteiten zij verhoudingsgewijs veel vreemd vermogen heeft en een relatief laag eigen vermogen. BNG wordt desondanks als een van de veiligste banken ter wereld wordt beschouwd. Oplopende rente kan invloed hebben op de leningenportefeuille van BNG en daarmee de stabiliteit van BNG maar voor nu wordt dit risico beoordeeld als beperkt.

Oasen N.V.

Vestigingsplaats	Gouda
Korte omschrijving	Kernactiviteiten zijn het winnen, zuiveren, distribueren en verkopen van drinkwater. Oasen N.V. maakt drinkwater voor 750.000 mensen en 7.200 bedrijven in het oosten van Zuid-Holland.
Publiek belang	Op duurzame wijze zorgdragen voor drinkwater.
Bestuurlijk belang	Een lid van het College heeft stemrecht in de AVA. Het daadwerkelijk bestuurlijk belang (stemrecht) in de AVA wordt bepaald naar rato van het ingebrachte kapitaal.
Financieel belang	De gemeente Gorinchem heeft een belang van 4,55% in het aandelenkapitaal van Oasen.
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2024: € 128.149.000 Verwachte stand 1 januari 2025: N.N.B. Verwachte stand 31 december 2025: N.N.B.
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2024: € 244.640.000 Verwachte stand 1 januari 2025: N.N.B. Verwachte stand 31 december 2025: N.N.B.
Resultaat	Het verwachte resultaat over 2025 bedraagt: N.N.B.
Risico's	Oasen N.V. is een solvabel bedrijf met een beperkt dividendregime. Door het droogtevraagstuk en vervuiling neemt de investeringsopgave voor Oasen toe om de toekomstige drinkwatervoorziening te kunnen verzekeren. Om deze investeringen op een financieel verantwoorde manier te kunnen realiseren, worden de tarieven verhoogd. De risico's nemen wel toe, maar worden nog steeds als beperkt ingeschat.

Stedin Holding N.V.

Vestigingsplaats	Rotterdam.
Korte omschrijving	Stedin bestaat uit verschillende bedrijfsonderdelen: netbeheerder, infrabedrijf en een netwerkbedrijf. Met elkaar zorgen zij ervoor dat klanten kunnen beschikken over (duurzame) energie om te leven, werken en ondernemen. Daarnaast verduurzaamt Stedin het energiesysteem en houdt zij het robuust en betaalbaar.
Publiek belang	Stedin draagt zorg voor het aanleggen, beheren en onderhouden van de gas- en elektriciteitsnetten. Onderdeel van het beheer is dat uitval of onderbreking van de gas en elektriciteitstoevoer wordt geminimaliseerd.
Bestuurlijk belang	Een lid van het College heeft stemrecht in de AVA. Het bestuurlijk belang (stemrecht) in de AVA wordt bepaald naar rato van het ingebrachte kapitaal.
Financieel belang	De gemeente Gorinchem heeft een belang van 0,6% in het aandelenkapitaal van Stedin. Daarnaast heeft de gemeente in 2021 een cumulent preferente aandelenpakket verworven ad € 1,36 mln.
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2024: € 3.221.000.000 Verwachte stand 1 januari 2025: N.N.B. Verwachte stand 31 december 2025: N.N.B.
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2024: € 5.063.000.000 Verwachte stand 1 januari 2025: N.N.B. Verwachte stand 31 december 2025: N.N.B.
Resultaat	Het verwachte resultaat over 2025 bedraagt: N.N.B.
Risico's	De energietransitie is een grote opgave waardoor de resultaten onder druk kunnen komen te staan. In 2021 zijn hiervoor cumulatief preferente aandelen uitgegeven. De gemeente Gorinchem heeft ook deelgenomen aan deze uitgifte. Het Rijk heeft € 500 miljoen ter beschikking gesteld in de Miljoenennota 2023. In het traject voor extra middelen zijn in 2024 twee provincies en 21 gemeenten aangesloten als nieuwe aandeelhouders. Het is niet uit te sluiten dat Stedin opnieuw een beroep zal moeten doen op haar aandeelhouders indien er nog meer kapitaal nodig is.

Merwede LingeLijn Beheer B.V.

Vestigingsplaats	Gorinchem.
Korte omschrijving	De BV MLL is opgericht voor de aanleg van de MLL tussen Dordrecht en Geldermalsen om onder andere de bereikbaarheid en de verkeersveiligheid van de deelnemende gemeenten te vergroten. De BV is nu verantwoordelijk voor het beheer van deze lijn.
Publiek belang	Openbaar vervoer.
Bestuurlijk belang	Een lid van het college treedt op als vertegenwoordiger van de gemeente in de AVA. In deze AVA is elke gemeente vertegenwoordigd door één persoon/één stem. Besluiten in de AVA worden genomen bij volstrekte meerderheid van de uitgebrachte stemmen.
Financieel belang	De investering in de Merwede LingeLijn heeft een totale omvang van circa € 55 mln. Hiervan komt circa € 10 mln. voor rekening van Gorinchem.
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2024: € 250.000 Verwachte stand 1 januari 2025: N.N.B. Verwachte stand 31 december 2025: N.N.B
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2024: € 0 Verwachte stand 1 januari 2025: N.N.B Verwachte stand 31 december 2025: N.N.B.
Resultaat	Het verwachte resultaat over 2025 bedraagt: N.N.B.
Risico's	Als gevolg van het schrappen van station Gorinchem Noord heeft deze BV geen expliciete functie meer en wordt bekeken wat de alternatieven zijn in samenwerking met andere gemeenten. De risico's zijn beperkt.

Gemeente Gorinchem Deelneming B.V.

Vestigingsplaats	Gorinchem.
Korte omschrijving	De vennootschap heeft ten doel het oprichten van, het deelnemen in, het besturen van en het toezicht houden op ondernemingen en vennootschappen, waaronder mede wordt begrepen het deelnemen als commanditaire vennoot in ROM-S C.V.
Publiek belang	Door de deelneming in ROM-S C.V. wordt bijgedragen aan de ontwikkeling van het Bedrijventerrein Schelluinen-West.
Bestuurlijk belang	De vennootschap is eind 2006 opgericht als onderdeel van de juridische structuur van ROM-S C.V. Het bestuurlijk belang loopt dan ook parallel aan ROM-S C.V. (zie hetgeen bij die verbonden partij is vermeld).
Financieel belang	In het verleden nam de B.V. voor 17,3% deel in ROM-S C.V. Per 1 januari 2024 is ROM-S C.V. ontbonden.
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2024: € 44.173 Verwachte stand 1 januari 2025: N.N.B. Verwachte stand 31 december 2025: N.N.B.
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2024: € 1.516.565 Verwachte stand 1 januari 2025: N.N.B. Verwachte stand 31 december 2025: N.N.B.
Resultaat	Het verwachte resultaat over 2025 bedraagt: N.N.B.
Risico's	De risico's worden als beperkt ingeschat.

Huisvuil Verbranding Centrale (HVC) N.V.

Vestigingsplaats	Alkmaar
Korte omschrijving	HVC N.V. verwerkt ons huishoudelijk afval en ontwikkelt zich als een producent van duurzame energie voor haar aandeelhouders. Binnen GEVUDO verband wordt een aandelenpakket HVC van de twaalf deelnemende gemeenten in de regio Zuid-Holland Zuid beheerd. Het gaat om ruim 18% van de gemeentelijke aandelen HVC, waarvoor de GEVUDO gemeenten garant staan. HVC keert hiervoor een jaarlijkse vergoeding uit en zo mogelijk een winstuitkering. Dat laatste is in de afgelopen jaren niet gebeurd, omdat de aandeelhouders er voor gekozen hebben het aandeel vreemd kapitaal in HVC te reduceren.
Publiek belang	De verwerking van onze huishoudelijke afvalstromen en de productie van duurzame energie.
Bestuurlijk belang	De realisatie van een circulaire economie en ondersteuning bij de energietransitie.
Financieel belang	De gemeente Gorinchem staat garant voor € 9,8 mln. van het bedrijfskapitaal van HVC N.V. De jaarlijkse risicogarantie uitkering bedraagt € 850.000 overall, inhoudende € 70.000 voor Gorinchem.
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2024: € 233.501.000 Verwachte stand 1 januari 2025: N.N.B. Verwachte stand 31 december 2025: N.N.B.
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2024: € 928.387.000 Verwachte stand 1 januari 2025: N.N.B. Verwachte stand 31 december 2025: N.N.B.
Resultaat	Het verwachte resultaat over 2025 bedraagt: N.N.B.
Risico's	Omdat HVC steeds meer afhankelijk wordt van de opbrengsten van de geproduceerde duurzame energie, hebben de energieprijzen grote invloed op het bedrijfsresultaat. De vermogenspositie van HVC is nog niet voldoende om zonder garanties van gemeenten te opereren maar is wel aan het verbeteren. Het risico voor HVC wordt beoordeeld als beperkt.

Coöperatie i_lab

Vestigingsplaats	Gorinchem
Korte omschrijving	i_lab is een coöperatief platform voor Gorinchem en de regio waar leren, werken en innoveren samenkomen en technologische ontwikkelingen in de verschillende branches uitgangspunt zijn. i_lab is een fysiek centrum op de campus in Gorinchem. Het is bovendien een knooppunt in het netwerk van samenwerking tussen onderwijs, bedrijfsleven en overheid in de regio Gorinchem, hét netwerk voor onderlinge verbinding en kennisuitwisseling.
Publiek belang	Het i_lab is een plek en een netwerk waar door samenwerking tussen scholen en bedrijven een krachtig innovatief (beroeps)onderwijs (po, vo, mbo, hbo en wo) wordt gerealiseerd en een Leven Lang Ontwikkelen wordt gestimuleerd; voor een groter vernieuwings- en aanpassingsvermogen van stad en regio.
Bestuurlijk belang	Het rapport Samen voor elkaar van Berenschot geeft in haar conclusies aan dat als Gorinchem haar regiofunctie wil behouden en of versterken, ze blijvend moet investeren om een aantrekkelijke onderwijsstad voor de regio te blijven. Het i_lab en de verdere ontwikkeling van de campus zijn complementair. Namens de gemeente zitten twee leden van het college in het algemeen bestuur van het i-lab. Het onderwijsveld en het bedrijfsleven hebben ook elk twee personen die zitting hebben in het algemeen bestuur.
Financieel belang	De gemeente heeft een budget beschikbaar gesteld van € 6,65 mln. voor de uitwerking en realisatie van het i_lab, waarvan € 1,9 mln. gedekt uit de Regiodeal.
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2024: € 0 Verwachte stand 1 januari 2025: N.N.B. Verwachte stand 31 december 2025: N.N.B.
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2024: € 312.336 Verwachte stand 1 januari 2025: N.N.B. Verwachte stand 31 december 2025: N.N.B.
Resultaat	Het verwachte resultaat over 2025 bedraagt: N.N.B.
Risico's	De ontwikkeling van het i_lab is een taakstellend budget. Het i_lab heeft zich tijdelijk gevestigd in het Da Vinci College in Gorinchem. Medio 2024 is gestart met de verbouwing van de definitieve locatie. Begin 2025 is de verbouwing afgerond en verhuist i_lab naar haar definitieve locatie. De risico’s zijn beperkt.

3.8.6 C. Stichtingen

Stichting Binnenstadsmanagement Gorinchem

Vestigingsplaats	Gorinchem.
Korte omschrijving	De stichting heeft tot doel de verbetering van: a. de economische positie en uitstraling van de Gorinchemse binnenstad; b. de samenwerking tussen partijen die hierop invloed uitoefenen.
Publiek belang	Een economisch en maatschappelijk goed functionerende en voor bewoners en bezoekers aantrekkelijke binnenstad met voldoende faciliteiten
Bestuurlijk belang	Een afgevaardigde van het college (portefeuille Economie en Toerisme) heeft zitting in het bestuur
Financieel belang	Bijdrage van Gorinchem bedraagt over 2025: € 76.155
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2024: € 25.111 Verwachte stand 1 januari 2025: N.N.B. Verwachte stand 31 december 2025: N.N.B
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2024: 5.768 Verwachte stand 1 januari 2025: N.N.B. Verwachte stand 31 december 2025: N.N.B.
Resultaat	Het verwachte resultaat over 2025 bedraagt: N.N.B.
Risico's	Geen bijzonderheden.

Stichting Vesting3hoek

Vestigingsplaats	Gorinchem
Korte omschrijving	De Vestingdriehoek is een toeristisch samenwerkingsverband tussen Gorinchem, Woudrichem, Zaltbommel, Slot Loevestein en Fort Vuren met als verbindende factor de veerdienst van Riveer die de bezoeker van de ene naar de andere locatie vervoert.
Publiek belang	Grensoverschrijdende samenwerking tussen partijen om economische spin-off en strategische doelen te realiseren die de locaties afzonderlijk van elkaar niet kunnen bereiken.
Bestuurlijk belang	Een afgevaardigde van het college (portefeuille Toerisme) neemt zitting in het bestuur en treedt hierbij op als voorzitter.
Financieel belang	De deelnemende gemeenten Gorinchem, Altena, Zaltbommel en West Betuwe investeren naar belang in de samenwerking. Gorinchem draagt jaarlijks € 12.500 bij aan de Stichting.
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2024: € 60.672 Verwachte stand 1 januari 2025: N.N.B. Verwachte stand 31 december 2025: N.N.B.
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2024: € 0 Verwachte stand 1 januari 2025: N.N.B. Verwachte stand 31 december 2025: N.N.B.
Resultaat	Het verwachte resultaat over 2025 bedraagt: N.N.B.
Risico's	Geen bijzonderheden.

Gemeente Gorinchem

Begroting 2025
Financiële begroting

4 Financiële begroting

4.1 Grondslagen begroting en meerjarenraming

De begroting 2025 inclusief de meerjarenraming 2026-2028 is opgemaakt met inachtneming van de voorschriften die het BBV hiervoor aan de gemeente stelt. Dit houdt onder andere in dat:
1. Voor de begroting en de meerjarenraming een stelsel van baten en lasten wordt gehanteerd;
2. De baten en lasten worden geraamd tot hun bruto bedrag;
3. De begroting en de meerjarenraming, volgens normen die voor gemeenten als aanvaardbaar worden beschouwd, een zodanig inzicht geeft dat een verantwoord oordeel kan worden gevormd over de financiële positie en over de baten en lasten.
4. De begroting en de meerjarenraming duidelijk en stelselmatig de omvang van alle geraamde baten en lasten, alsmede het saldo ervan, weergeven.

In dit hoofdstuk worden de grondslagen waarop de begroting is gebaseerd nader toegelicht, wordt een toelichting gegeven op totale lasten en baten en daarbij in hoeverre deze incidenteel of structureel van aard zijn en tot slot een verschillenanalyse op hoofdlijnen gegeven van de verschillen tussen de cijfers van 2025 en de begroting 2024 na wijziging (tot en met juli 2024).

De grondslagen voor de begroting
In de perspectiefnota 2025-2028 zijn de volgende uitgangspunten door de raad vastgesteld:
1. CAO-loonstijging: CAO aanhouden, vooralsnog wordt gerekend met een stijging van de loonkosten van 3,9%;
2. Prijsstijging: 0% (raming CPB minus correctie);
3. Gesubsidieerde instellingen: een loonindex van 3,9% en een prijsindex van 0% toepassen;
4. Tarieven voor onroerende- en roerende zaakbelasting, precariobelasting, leges (voor zover niet aan een maximum gebonden), begrafenisrechten en marktgelden verhogen met het gemiddeld indexcijfer 3,4%;
5. Tarieven voor leges (dienstverlening) ten aanzien van:
- drank- en horecavergunningen in 2025 verhogen naar een marktconform tarief;
- evenementenvergunning: het tarief structureel bepalen op 15% (= € 532) van de kostprijs bij evenementen met een commercieel karakter;
- evenementenvergunning met een maatschappelijk karakter: geen kosten in rekening brengen;
6. Tarieven rioolbelasting en afvalstoffenheffing: tariefsontwikkeling op basis van kostendekkendheid;
7. Tarieven voor parkeren: voor 2025 uitgaan van tariefstijgingen van 10%. Daarnaast zullen de parkertarieven voor straatparkeren en parkeergareages nog worden verhoogd met 30%;
8. Tarieven veerdienst: de tarieven jaarlijks verhogen met het prijsindexcijfer voor gezinsconsumptie van het CPB;
9. Tarieven Lingehaven: het tarief jaarlijks verhogen met het prijsindexcijfer voor gezinsconsumptie van het CPB, Daarnaast zal het tarief voor de Lingehaven vanaf april 2025 nog worden verhoogd met 10%;
10. Tarieven riviercruisevaart: het tarief voor de ligggelden e.a. verhogen met 10%;
11. Tarieven toeristenbelasting: het tarief stapsgewijs naar het landelijke gemiddelde brengen door het jaarlijks met 15% te verhogen in de periode 2025 tot en met 2028;
12. Tarief naheffingsaanslag parkeerbelasting: het wettelijk maximumtarief aanhouden;
13. Huren niet-woningen: de bepalingen terzake uit de gesloten huurovereenkomsten volgen (wat in de regel neerkomt op een tariefsontwikkeling op basis van de CPI-index alle huishoudens);
14. De rekenrente is bepaald op 1,4%;
15. De rente voor de grondexploitatie is bepaald op 1,4%;
16. Raming aantal inwoners per 1 januari 2025: 39.187;
17. Raming aantal woonruimten per 1 januari 2025: 18.180;

18. Indexatie van investeringen groter dan € 1 mln. met 2,9%;
19. Meerjarenonderhoudsplannen wordt niet geïndexeerd;
20. Reserve Infrastructuur: positieve jaarrekeningsaldi (50% indien weerstandsratio groter is dan 2), positieve saldi op grondexploitaties en onderuitputting op de kapitaallasten toevoegen aan de reserve Infrastructuur;
21. Reserve Onderwijshuisvesting: jaarlijks € 1 mln. reserveren voor investeringen. Daarnaast toevoegen van de gerealiseerde onderuitputting van de kapitaallasten en de netto-opbrengsten van herontwikkellocaties van voormalige schoolgebouwen aan de reserve. Ook 50% van de positieve jaarrekeningsaldi toevoegen aan de reserve Onderwijshuisvesting (indien weerstandsratio groter is dan 2);
22. Reserve Duurzaamheid: besparingen die worden gerealiseerd na realisatie van verduurzamingsprojecten worden jaarlijks toegevoegd aan de reserve Duurzaamheid;
23. Reserve Sociaal Domein: eventuele saldi op het (programma) sociaal domein worden aan het einde van ieder jaar verrekend met deze reserve. Voor de reserve wordt een bandbreedte ingeschat van € 3,5 mln. tot € 5 mln. Voor de afroming in 2024 is als uitgangspunt het gemiddelde van deze bandbreedte genomen (€ 4,25 mln.).

4.2 Overzicht van baten en lasten

In de beleidsbegroting zijn per programma, onder het kopje 'Wat gaat dit kosten', overzichten opgenomen van de raming van baten en lasten inclusief de beoogde toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves. Daarnaast worden de investeringen per programma uiteengezet. Tevens is hier een overzicht van de geraamde algemene dekkingsmiddelen en een overzicht van overhead, vennootschapsbelasting en onvoorzien opgenomen.

Het BBV schrijft echter voor dat deze overzichten per programma in de financiële begroting worden opgenomen in totaaloverzichten. Reden voor het voorschrijven van totaaloverzichten waarin alleen de financiële gegevens van alle programma's inclusief de algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien zijn opgenomen, is dat het programmaplan veel beleid bevat, waardoor het zicht op de baten en lasten van de totale begroting veelal niet voldoende zal zijn.

Naast het 'totaaloverzicht van baten en lasten' treft u tevens de volgende totaaloverzichten aan:
1. Incidentele baten en lasten;
2. Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves;
3. Recapitulatie van het structurele begrotingsevenwicht;
4. Verschillenanalyse van de begroting 2025 ten opzichte van de begroting 2024 na wijziging.

In deze overzichten worden de cijfers gepresenteerd van de jaren 2025 tot en met 2028, zijn de jaarschijven waarover de begroting en de meerjarenraming gaat.

Conform artikel 19 van het BBV dient de toelichting op het overzicht van baten en lasten ook de berekening van het EMU-saldo te bevatten. Dit onderdeel hebben wij meegenomen bij de uiteenzetting van de financiële positie.

4.2.1 Totaaloverzicht van baten en lasten

In onderstaand overzicht treft u voor het begrotingsjaar 2025 de raming van baten en lasten en de beoogde toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves per programma aan. Het overzicht is inclusief de algemene dekkingsmiddelen en overhead, vennootschapsbelasting en onvoorzien.

Overzicht van baten en lasten (bedragen x € 1.000)	Lasten	Baten	Saldo	Toevoeging aan reserves	Onttrekking aan reserves	Geraamd resultaat
Programma Bestuur en ondersteuning	5.227	1.416	-3.811	-	-	-3.811
Programma Veiligheid	6.299	210	-6.089	-	4	-6.085
Programma Verkeer en vervoer	13.486	4.267	-9.219	9.484	6.899	-11.804
Programma Economie	16.680	15.477	-1.203	-	65	-1.138
Programma Onderwijs	11.005	2.772	-8.233	1.049	1.607	-7.675
Programma Sport, cultuur en recreatie	13.872	2.954	-10.917	6.050	4.291	-12.676
Programma Sociaal domein	75.044	22.472	-52.572	35	1.194	-51.413
Programma Duurzaamheid	12.944	11.814	-1.130	303	-	-1.433
Programma Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	4.678	5.267	588	2.235	209	-1.438
Totaal programma's	**159.236**	**66.649**	**-92.586**	**19.155**	**14.268**	**-97.473**
Overzicht Algemene dekkingsmiddelen	1.121	115.236	114.116	1.204	-	112.911
Overzicht Overhead	15.740	432	-15.309	-	692	-14.617
Bedrag Onvoorzien	100		-100	-	-	-100
Totaal	**176.197**	**182.318**	**6.121**	**20.359**	**14.960**	**722**

Hieronder volgt een meerjarenoverzicht van de lasten en baten, inclusief de realisatie uit de jaarrekening 2023. Dit overzicht geeft een integraal beeld van alle incidentele en structurele baten en lasten die zijn opgenomen in het programmaplan.

Toelichting op overzicht van baten en lasten (bedragen x € 1.000)	Rekening 2023			Begroting 2024 na wijziging			Begroting 2025		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
BATEN EN LASTEN									
Programma Bestuur en ondersteuning	6.968	1.617	-5.351	5.205	1.321	-3.884	5.227	1.416	-3.811
Programma Veiligheid	5.498	203	-5.295	5.838	256	-5.582	6.299	210	-6.089
Programma Verkeer en vervoer	14.239	5.271	-8.967	10.705	3.831	-6.875	13.486	4.267	-9.219
Programma Economie	6.784	3.331	-3.454	14.818	13.143	-1.675	16.680	15.477	-1.203
Programma Onderwijs	13.578	5.598	-7.981	11.554	2.992	-8.562	11.005	2.772	-8.233
Programma Sport, cultuur en recreatie	15.823	4.838	-10.985	14.875	2.676	-12.199	13.872	2.954	-10.917
Programma Sociaal domein	72.025	26.254	-45.771	73.423	23.265	-50.158	75.044	22.472	-52.572
Programma Duurzaamheid	12.934	10.991	-1.943	12.803	11.098	-1.705	12.944	11.814	-1.130
Programma Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	6.317	5.109	-1.208	6.302	5.793	-510	4.678	5.267	588
Totaal programma's	**154.167**	**63.213**	**-90.954**	**155.523**	**64.374**	**-91.149**	**159.236**	**66.649**	**-92.586**
Overzicht Algemene dekkingsmiddelen	8.678	105.469	96.791	1.556	112.141	110.585	1.121	115.236	114.116
Overzicht Overhead	14.216	653	-13.563	15.157	432	-14.725	15.740	432	-15.309
Bedrag heffing Vennootschapsbelasting	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bedrag Onvoorzien	-	-	-	-	-	-	100	-	-100
Saldo van baten en lasten voor mutaties in de reserves	**177.061**	**169.334**	**-7.727**	**172.236**	**176.946**	**4.710**	**176.197**	**182.318**	**6.121**
Mutaties in de reserves	17.811	25.538	7.727	34.654	31.473	-3.181	20.359	14.960	-5.399
Totaal saldo van baten en lasten	**194.872**	**194.872**	**0**	**206.890**	**208.420**	**1.529**	**196.556**	**197.278**	**722**

Toelichting op overzicht van baten en lasten (bedragen x € 1.000)	2026			2027			2028		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
BATEN EN LASTEN									
Programma Bestuur en ondersteuning	5.084	1.482	-3.602	5.184	1.506	-3.677	5.008	1.506	-3.501
Programma Veiligheid	6.170	215	-5.955	5.859	215	-5.645	5.862	215	-5.647
Programma Verkeer en vervoer	13.640	4.470	-9.170	14.135	4.543	-9.592	14.627	4.540	-10.086
Programma Economie	11.624	10.556	-1.068	15.291	14.271	-1.020	9.994	8.981	-1.013
Programma Onderwijs	10.951	2.753	-8.198	10.992	2.757	-8.235	10.949	2.757	-8.192
Programma Sport, cultuur en recreatie	13.728	2.693	-11.035	13.509	2.095	-11.414	13.645	2.095	-11.550
Programma Sociaal domein	66.783	16.082	-50.701	66.829	15.727	-51.102	65.635	15.410	-50.225
Programma Duurzaamheid	12.347	11.113	-1.234	12.281	11.148	-1.132	12.337	11.148	-1.189
Programma Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	4.163	2.693	-1.471	3.948	1.643	-2.306	3.948	1.643	-2.305
Totaal programma's	**144.489**	**52.055**	**-92.434**	**148.030**	**53.906**	**-94.124**	**142.005**	**48.296**	**-93.709**
Overzicht Algemene dekkingsmiddelen	1.359	110.407	109.048	1.652	110.420	108.768	2.034	110.300	108.266
Overzicht Overhead	14.458	432	-14.026	14.477	432	-14.045	14.352	432	-13.920
Bedrag heffing Vennootschapsbelasting	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bedrag Onvoorzien	100	-	-100	100	-	-100	100	-	-100
Saldo van baten en lasten voor mutaties in de reserves	**160.405**	**162.894**	**2.489**	**164.258**	**164.757**	**499**	**158.491**	**159.028**	**537**
Mutaties in de reserves	6.280	5.073	-1.207	2.007	2.426	418	561	1.684	1.123
Totaal saldo van baten en lasten	**166.685**	**167.967**	**1.282**	**166.266**	**167.183**	**917**	**159.052**	**160.711**	**1.660**

4.2.2 Totaaloverzicht incidentele baten en lasten

Om vast te kunnen stellen of er sprake is van een structureel evenwicht is het belangrijk dat er inzicht is in welke baten en lasten incidenteel zijn en welke baten en lasten structureel. Het grootste gedeelte van de begroting bestaat uit structurele lasten en baten. Dit zijn de zaken/budgetten die jaarlijks terugkomen in de begroting. Bij incidentele lasten en baten gaat het primair om bijzondere, significante en eenmalige zaken. Om een post als incidenteel te kunnen aanmerken moeten de volgende uitgangspunten van toepassing zijn: 1. De aard van de raming, 2. Onvoorwaardelijke einddatum en 3. Materiële beïnvloeding. Daarbij worden toevoegingen aan reserves en onttrekkingen aan reserves in beginsel als incidenteel aangemerkt. De uitzondering hierop vormen afschrijvingsreserves. Deze onttrekkingen dienen ter dekking van structurele kapitaallasten en worden daarmee als ook als structureel aangemerkt.

In het hieronder opgenomen overzicht worden de incidentele baten en lasten gepresenteerd.

Incidentele baten en lasten (bedragen x € 1.000)	2025		2026		2027		2028		Nr.
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	
Programma Economie									
Grondexploitaties bedrijventerreinen	10.311	4.665	10.311	4.665	10.311	4.665	10.311	4.665	1
Mutatie balans/winstneming grondexploitaties	4.665	10.311	4.665	10.311	4.665	10.311	4.665	10.311	1
Totaal programma VROSV	**14.976**	**14.976**	**14.976**	**14.976**	**14.976**	**14.976**	**14.976**	**14.976**	
Programma Onderwijs									
Realisatie I_Lab	100	0	0	0	0	0	0	0	2
Totaal programma Onderwijs	**100**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	
Programma Sport, cultuur en recreatie									
Verkoop gronden en gebouwen	0	150	0	350	0	0	0	0	3
Totaal programma Onderwijs	**0**	**150**	**0**	**350**	**0**	**0**	**0**	**0**	
Programma VROSV									
Grondexploitaties woningen	-47	0	-47	0	-47	0	-47	0	4
Mutatie balans/winstneming grondexploitaties woningen	0	-47	0	-47	0	-47	0	-47	4
Grondexploitatie CV Hoog Dalem	0	269	0	0	0	0	0	0	5
Verkoop panden en gronden	0	1.205	0	350	0	0	0	0	6
Voorbereidingskosten div. stedelijke ontwikkelingen	200	0	200	0	0	0	0	0	7
Totaal programma VROSV	**153**	**1.428**	**153**	**303**	**-47**	**-47**	**-47**	**-47**	
Overzicht Overhead									
Stadhuisplein	667	0	0	0	0	0	0	0	8
Totaal overzicht Overhead	**667**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	
	Lasten	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	
Mutaties reserves:[1]									

Incidentele baten en lasten (bedragen x € 1.000)	2025		2026		2027		2028		Nr.
Onttrekking algemene reserve i.v.m. vorming afschrijvingsreserve verkeerd en vervoer	0	522	0	0	0	0	0	0	
Storting reserve infrastructuur	809	0	654	0	308	0	11	0	
Onttrekking reserve infrastructuur i.v.m. vorming afschrijvingsreserve mobiliteit	0	3.534	0	3.250	0	0	0	0	
Storting afschrijvingsreserve mobiliteit	3.534	0	3.250	0	0	0	0	0	
Onttrekking afschrijvingsreserve mobiliteit	0	2.453	0	0	0	0	0	0	
Afschrijvingsreserve verduurzamen OVL	522	0	0	0	0	0	0	0	
Afschrijvingsreserve Lingebrug	219	0	0	0	0	0	0	0	
Onttrekking afschrijvingsreserve SGS	0	0	0	420	0	420	0	0	
Storting afschrijvingsreserve Caribabad	3.075	0	0	0	0	0	0	0	
Storting afschrijvingsreserve vervanging wegen	1.326	0	0	0	0	0	0	0	
Onttrekking reserve Gorcums warenhuis	0	15	0	0	0	0	0	0	
Onttrekking reserve gymcapaciteit	0	58	0	0	0	0	0	0	
Afschrijvingsreserve gymcapaciteit	58	0	0	0	0	0	0	0	
Onttrekking sloopkosten Lange Slagenstraat	0	226	0	0	0	0	0	0	
Dekkingsreserve I_Lab	0	100	0	71	0	0	0	0	
Afschrijvingsreserve verduurzamen Schuttersplein	428	0	0	0	0	0	0	0	
Afschrijvingsreserve Hiemstralaan	0	145	0	0	0	0	0	0	
Reserve onderwijshuisvesting	563	0	139	0	0	0	0	0	9
Onttrekking reserve onderwijshuisvesting	0	625	0	0	0	0	0	0	
Onttrekking reserve duurzaamheid	0	428	0	0	0	0	0	0	
Reserve energielasten SGS	0	0	420	0	420	0	0	0	10
Onttrekking energielasten SGS	0	840	0	0	0	0	0	0	
Onttrekkingen algemene reserve i.v.m. vorming afschrijvingsreserves sport, cultuur en recreatie	0	3.220	0	0	0	0	0	0	
Perspectief jeugd en jongeren	0	10	0	0	0	0	0	0	
Onttrekking reserve duurzaamheid	0	130	0	0	0	375	0	0	
Afschrijvingsreserve Caribabad	2.700	0	0	0	0	0	0	0	
Afschrijvingsreserve verduurzamen Oosterbliek	130	0	0	0	0	0	0	0	
Afschrijvingsreserve verduurzamen oude stadhuis	0	0	0	0	375	0	0	0	
Afschrijvingsreserve keerwand	2.220	0	0	0	0	0	0	0	
Afschrijvingsreserve Nieuwe Doelen	1.000	0	0	0	0	0	0	0	
Storting reserve sociaal domein	35	0	0	0	0	0	0	0	
Onttrekking reserve sociaal domein	0	1.175	0	50	0	400	0	0	
Onttrekking reserve duurzaamheid	0	19	0	0	0	0	0	0	
Storting egalisatiereserve	18	0	18	0	16	0	16	0	
Storting reserve duurzaamheid	285	0	322	0	386	0	386	0	
Reserve infrastructuurfonds	269	0	0	0	0	0	0	0	11
Storting reserve onderwijshuisvesting	16	0	0	0	0	0	0	0	
Afschrijvingsreserve Lingebrug	1.950	0	0	0	0	0	0	0	
Onttrekking reserve stedelijke ontwikkeling	0	200	0	200	0	0	0	0	

Incidentele baten en lasten (bedragen x € 1.000)	2025		2026		2027		2028		Nr.
Onttrekking reserve duurzaamheid Stadhuisplein	0	667	0	0	0	0	0	0	
Vorming aflossingsreserves	1.180	0	1.453	0	479	0	124	0	12
Totaal mutaties reserves	**20.335**	**14.367**	**6.256**	**3.991**	**1.983**	**1.195**	**537**	**0**	
Totaal incidentele baten en lasten	**36.232**	**30.921**	**21.385**	**19.620**	**16.913**	**16.124**	**15.466**	**14.930**	

1. Voor een toelichting op de mutaties reserves jaarschijf 2025 wordt verwezen naar de bijlage Reserves.

Hieronder worden de incidentele baten en lasten kort toegelicht.

1. Grondexploitaties bedrijventerreinen
Op het programma Economie worden baten en lasten geraamd die verband houden met de ontwikkeling van de diverse grondposities. Deze baten en lasten worden conform de richtlijnen verwerkt in de balansposities van de diverse grondposities, deze zijn incidenteel.

2. i_lab
Dit betreft het exploitatiebudget voor de aanloop- en implementatiekosten voor het realiseren van het i_lab zoals 10 juni 2021 in de raad is besloten. Deze incidentele lasten worden gedekt uit de hiervoor gevormde dekkingsreserve i_lab.

3. Verkoop gronden en gebouwen
De incidentele baten in 2025 en 2026 worden veroorzaakt door de beoogde verkoop van het Dalemse kerkje en het pand Gasthuisstraat 25 (Dit is in Bethlehem). Diverse gronden en gebouwen worden verkocht.

4. Grondexploitaties woningen
Op het programma VROSV zijn de ontwikkelingen van diverse woonprojecten geraamd. Deze baten en lasten worden conform de richtlijnen verwerkt in de balansposities van de diverse posities.

5. Grondexploitatie CV Hoog Dalem
Dit betreft baten die worden ontvangen van CV Hoog Dalem die zijn bedoeld voor de bovenwijkse voorzieningen. Deze incidentele baten worden aan de reserve Infrastructuur toegevoegd.

6. Verkoop panden en gronden
De baten en eventuele lasten van verkochte panden en gronden zijn incidenteel.

7. Voorbereidingskosten div. stedelijke ontwikkelingen
Voor de verschillende transformatielocaties (vleugels van de stad, schoollocaties etc.) zijn voorinvesteringen nodig om de businesscase en raadskaders te kunnen uitwerken. Denk aan kosten voor stedenbouwkundig raamwerk, milieuonderzoeken (bodem, geluid, lucht, stikstof, flora en fauna), inhuur projectleider, planeconoom, participatiebijeenkomsten, aanbesteding en juristen. De kosten moeten beschouwd worden als voorinvestering en kunnen later verhaald worden op ontwikkelende partijen. Om dit voortraject te versnellen is uit de Reserve Stedelijk Ontwikkeling de komende jaren een bedrag van € 200.000 per jaar incidenteel ter beschikking gesteld.

8. Stadhuisplein
Dit betreft de lasten die worden verwacht voor het aansluiten van het stadhuis op het warmtenet. Deze worden gedekt uit de reserve duurzaamheid warmtenet. Dit betreft eenmalige aansluitkosten.

9. Reserve Onderwijs
Als gevolg van het doorschuiven van diverse onderwijshuisvestingsinvesteringen zijn er voordelen op de kapitaallasten. Deze voegen we toe aan de reserve Onderwijshuisvesting. Ook is het investeringsbudget Hiemstralaan 24/24a verlaagd en toegevoegd aan de reserve Onderwijshuisvesting.

10. Reserve energielasten SGS
In verband met de aanbesteding van het nieuwe zwembad was het nodig het investeringsbudget meerjarig te indexeren. Hiervan is een deel uit de reserve gehaald en zal in 2 jaar terug worden gestort.

11. Reserve Sociaal Domein
In 2025 wordt er € 1,1 mln. onttrokken en ingezet voor investeringen, Voor het project centrale toegang WMO binnen het programma Sociaal domein wordt voor € 75.000 een beroep gedaan op de reserve.

12. Vorming afschrijvingsreserve
Om de investeringsplannen te realiseren is afgesproken dat voor de dekking van de kapitaallasten van deze investeringen een afschrijvingsreserve wordt gevormd. Deze stortingen worden onder andere onttrokken uit de reserve Infrastructuur en de reserve Duurzaamheid.

4.2.3 Totaaloverzicht structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

Om vast te kunnen stellen of er sprake is van een structureel evenwicht, is het tevens van belang om aan te geven welke mutaties in de reserves structureel van aard zijn. In de begroting 2025 en meerjarenraming 2026-2028 is er sprake van enkele structurele onttrekkingen en een structurele storting. Deze treft u in onderstaand overzicht aan. Het betreft hier onttrekkingen ter dekking van kapitaallasten, die - conform de notitie van het BBV over incidentele en structurele baten en lasten - als structureel worden aangemerkt. De storting in de aflossingsreserve betreft het rendement van de aandelen Stedin.

Structurele mutaties reserves (bedragen x € 1.000)	Begroting 2025		2026		2027		2028	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Programma Veiligheid								
Onttrekking afschrijvingsreserve 360 graden camera's		4		4		4		4
Programma Verkeer en vervoer								
Onttrekking afschrijvingsreserve Banneweg fase 2		-		-		31		31
Onttrekking afschrijvingsreserve herinrichting Banneweg		-		45		45		45
Onttrekking afschrijvingsreserve Trace Oost II		16		16		16		16
Onttrekking afschrijvingsreserve herinrichting Haarsekades		-		59		59		59
Onttrekking afschrijvingsreserve herininrichting openbare ruimte tbv i_lab		-		13		13		13
Onttrekking afschrijvingsreserve stadsafsluitingen		7		7		7		7
Onttrekking afschrijvingsreserve verduurzamen havendienst		4		4		4		4
Onttrekking afschrijvingsreserve brug Haagje		-		6		6		6
Onttrekking afschrijvingsreserve verduurzamen openbare verlichting 2024		13		13		13		13
Onttrekking afschrijvingsreserve verduurzamen openbare verlichting 2025		-		13		13		13
Onttrekking afschrijvingsreserve Top 10 fietsknelpunten		-		9		16		16
Onttrekking afschrijvingsreserve herinrichting Mollenburgseweg		-		-		6		6
Onttrekking afschrijvingsreserve fietsvoorziening Nieuwe Hoven		-		-		-		25
Onttrekking afschrijvingsreserve nieuwe Lingebrug		-		-		-		242
Onttrekking afschrijvingsreserve vervanging wegen 2025		-		33		33		33
Programma Economie								
Onttrekking afschrijvingsreserve revitalisering Avelingen		50		50		50		50
Programma Onderwijs								
Onttrekking afschrijvingsreserve verbouwing Hoefslag 6 tbv i_lab		-		41		41		41

Structurele mutaties reserves (bedragen x € 1.000)	Begroting 2025	2026	2027	2028
Onttrekking afschrijvingsreserve Inrichting Hoefslag 6 tbv i_lab	-	10	10	10
Onttrekking afschrijvingsreserve 't Gilde aanvulling PPN22	-	59	59	59
Onttrekking afschrijvingsreserve gymzaal J. van Egmondstraat	25	25	25	25
Onttrekking afschrijvingsreserve aanpassing Hiemstralaan 24/24a / de Burcht	-	78	78	78
Onttrekking afschrijvingsreserve Yulius Lingewaal en Uilenhof	-	40	40	40
Onttrekking afschrijvingsreserve herhuisvesting JP Waaleschool	-	50	50	50
Onttrekking afschrijvingsreserve verduurzamen Gildenplein	-	93	93	93
Onttrekking afschrijvingsresere verduurzamen Schuttersplein	-	29	29	29
Onttrekking afschrijvingreserve uitbreiding Retranchement	-	-	67	67
Onttrekking afschrijvingsreserve gymcapaciteit t Gilde	-	-	37	37
Onttrekking afschrijvingsreserve huisvesting ISK	-	65	65	65
Programma Sport, Cultuur en Recreatie				
Onttrekking afschrijvingsreserve herinrichting park10e Penninglaan	4	4	4	4
Onttrekking afschrijvingsreserve bruggen en kunstwerken 2022	8	8	8	8
Onttrekking afschrijvingsreserve meekoppelkans Ravelijn	8	8	8	8
Onttrekking afschrijvingsreserve meekoppelkans Woelse Waard	2	3	3	3
Onttrekking afschrijvingsreserve VW transporter 2023	4	4	4	4
Onttrekking afschrijvingsreserve vervangen kade Paardewater 21	14	14	14	14
Onttrekking afschrijvingsreserve vervangen volkstuinbrug	2	2	2	2
Onttrekking afschrijvingsreserve Gorcumse martelaren	-	17	17	17
Onttrekking afschrijvingsreserve nieuwbouw Caribabad	-	-	-	161
Onttrekking afschrijvingsreserve kades Stationsweg	-	16	16	16
Onttrekking afschrijvingsreserve kades Mollenburgseweg / Valkeniersweg	-	16	16	16
Onttrekking afschrijvingsreserve verduurzamen Oosterbliek	-	9	9	9
Onttrekking afschrijvingsreserve verduurzamen oude Stadhuis	-	-	-	25
Onttrekking afschrijvingsreserve keerwand Den Uijlstraat	-	113	113	113

Structurele mutaties reserves (bedragen x € 1.000)	Begroting 2025		2026		2027		2028	
Onttrekking afschrijvingsreserve Nieuwe Doelen		-		-		-		25
Onttrekking afschrijvingsreserve kwaliteitsimpuls Buiten de Waterpoort		-		2		2		2
Onttrekking afschrijvingsreserve faciliteren cultuur in museum		-		8		8		8
Programma Sociaal Domein								
Onttrekking afschrijvingsreserve uitbreiding en verbouwing Elzenhof		-		3		3		3
Programma Duurzaamheid								
Onttrekking afschrijvingsreserve beschoeiing de Wetering		-		12		12		12
Programma Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en Stedelijke vernieuwing								
Onttrekking afschrijvingreserve inrichting Bullekeslaan 5		9		9		9		9
Algemene dekkingsmiddelen								
Storting aflossingsreserve rendement Stedin	24		24		24		24	
Programma Overhead								
Onttrekking vervangingsplan inventaris stadhuis		-		2		2		2
Onttrekking afschrijvingsreserve ICT		25		25		25		-
Onttrekking afschrijvingsreserve warmtenet stadhuis		-		50		50		50
Totaal structurele mutaties reserves	**24**	**194**	**24**	**1.082**	**24**	**1.231**	**24**	**1.684**

Structurele reservemutaties met afschrijvingsverloop investeringen

Omschrijving	Reserve 1-1-25	Reserve 31-12-28	Boekwaarde 1-1-25	Boekwaarde 31-12-28	levensduur	afschrijvingslasten	dekking	dekking vanaf
Volledig gedekt								
Verbouwing Hoefslag 6 tbv I_lab	811	689	500	575	20	34	41	2026
Inrichting Hoefslag 6 tbv I_lab	150	120	100	100	15	8	10	2026
Openbare ruimte tbv I_lab	540	499	400	416	40	11	13	2026
Gymzaal J. van Egmond	500	400	500	400	20	25	25	2025
Bruggen, kunstwerken 2022	242	209	242	209	30	8	8	2025
Twee 360 graden camera's	30	13	30	13	10	4	4	2022
Meekoppelkans Ravelijn	311	280	311	280	40	8	8	2025
Meekoppelkans Woelse Waard	104	95	68	95	40	3	3	2025
Stadsafsluitingen	65	36	65	36	10	7	7	2024
Vervanging kade Paardenwater 21	355	298	355	298	25	14	14	2025
Vervangen volkstuinbrug	47	41	47	41	30	2	2	2025
Openbare ruimte Gorcumse martelaren	220	119	0	119	10	17	17	2026
Verbouwing Elzenhof	50	43	0	43	20	3	3	2026
Verduurzamen Gildenplein	1.397	1.118	16	1.118	15	93	93	2026
Verduurzamen Schuttersplein	0	342	0	342	15	29	29	2026
Verduurzamen Havendienst	54	40	54	40	15	4	4	2026
Verduurzamen Oosterbliek	0	104	0	104	15	9	9	2025
Verduurzamen Oude Stadhuis	0	350	0	350	15	25	25	2028
Kades Stationsweg	389	342	0	342	25	15	15	2026
Beschoeiing de Wetering	243	207	122	207	20	12	12	2026
Kades Molburgseweg / Valkeniersweg	392	345	196	345	25	16	16	2026
Vervangen brug Haagje	140	123	0	123	25	6	6	2026
Verduurzamen openbare verlichting 2024	522	470	522	470	40	13	13	2025

Omschrijving	Reserve 1-1-25	Reserve 31-12-28	Boekwaarde 1-1-25	Boekwaarde 31-12-28	levensduur	afschrijvingslasten	dekking	dekking vanaf
Verduurzamen openbare verlichting 2025	0	483	0	483	40	13	13	2026
Top tien fietsknelpunten 2024	400	46	50	46	40	1	1	2026
Top tien fietsknelpunten 2025	300	278	0	278	40	8	8	2026
Top tien fietsknelpunten 2026	300	285	0	285	40	8	8	2027
Herinrichting Mollenburgseweg	250	238	0	238	40	6	6	2027
Huisvesting ISK	1.300	1.105	0	1.105	20	65	65	2026
Faciliteren cultuur in museum	150	128	0	128	20	8	8	2026
Gedeeltelijk gedekt								
Avelingen	743	545	932	684	20	62	50	2020
Tracé Oost II	571	506	2.744	2.431	40	78	16	2020
Herinrichting Banneweg	1.795	1.660	1.620	1.699	40	46	45	2026
Herinrichting Banneweg fase 2	1.256	1.193	0	11.353	40	299	31	2027
Herinrichting Park 10e Penninglaan	92	76	421	347	25	18	4	2023
Herinrichting Haarsekades	2.350	2.174	1.949	2.264	40	61	59	2026
Inrichting terrein Bullekeslaan 5	88	53	286	229	10	14	9	2025
Fietsvoorziening Nieuwe Hoven	1.000	975	0	1.003	40	26	25	2028
Keerwand Den Uijlstraat	605	2.486	605	2.558	25	116	113	2026
Nieuwbouw Caribad[1]	4.470	9.244	0	20.411	40	varieren	varieren	2028
Nieuwe Lingebrug	7.501	9.428	928	16.204	40	415	242	2028
Kwaliteitsimpuls buiten de Waterpoorrt	40	34	14	123	25	6	2	2025
Vervangen wegen 2025	0	1.227	90	1.592	40	43	33	2026
VW transporter 2023	36	22	55	33	10	6	4	2025
Warmtenet Stadhuis	997	847	263	971	20	57	50	2026
Vervangende nieuwbouw Gilde	2.970	2.792	17.687	17.493	50	372	60	2026
Mobiliteit	0	4.330	0	4.912	40	123	108	2029
De Nieuwe Doelen	0	975	107	6.618	40	170	25	2028

Omschrijving	Reserve 1-1-25	Reserve 31-12-28	Boekwaarde 1-1-25	Boekwaarde 31-12-28	levensduur	afschrijvingslasten	dekking	dekking vanaf
IHP VO Yulius Lingewaal	809	688	867	1.310	20	77	40	2026
Huisvesting JP Waale	1.000	850	431	1.424	20	84	50	2026
Gymcapaciteit t Gilde	1.789	1.773	339	5.381	50	112	37	2027
Vervangingsplan inventaris 2023	25	20	0	144	15	12	2	2026
Aanpassing Hiemstralaan de Burcht	1.700	1.322	1.570	1.334	20	79	78	2026
Uiitreiding Retranchement	3.332	3.199	10	6.605	50	138	67	2027
ICT 2023	75	0	370	0	4	123	25	2024
Totaal	**42.507**	**55.263**	**34.865**	**115.750**		**3.012**	**1.661**	

1. Annuitaire investering, dekking en afschrijving zijn dus ieder jaar verschillend

4.3 Recapitulatie structureel begrotingsevenwicht

In het onderdeel 'Overzicht van baten en lasten' zijn diverse overzichten gepresenteerd van de baten en lasten per programma inclusief de algemene dekkingsmiddelen en van overhead, vennootschapsbelasting en onvoorzien. Hierin zijn de totale baten en lasten, de incidentele baten en lasten en de structurele mutaties van de reserves weergegeven. Deze gegevens geven een beeld over het structureel begrotingsevenwicht. Op basis van het overzicht op de volgende pagina kan worden geconcludeerd dat de begroting structureel in evenwicht is.

Baten en lasten (bedragen x € 1.000; - = meer lasten dan baten)	Begroting 2025	2026			2027			2028			
	Totaal	Incidenteel	Structureel	Totaal	Incidenteel	Structureel	Totaal	Incidenteel	Structureel	Totaal	Incidenteel	Structureel
Programma Bestuur en ondersteuning	-3.811	-	-3.811	-3.602	-	-3.602	-3.677	-	-3.677	-3.501	-	-3.501
Programma Veiligheid	-6.089	-	-6.089	-5.955	-	-5.955	-5.645	-	-5.645	-5.647	-	-5.647
Programma Verkeer en vervoer	-9.219	-	-9.219	-9.170	-	-9.170	-9.592	-	-9.592	-10.086	-	-10.086
Programma Economie	-1.203	-	-1.203	-1.068	-	-1.068	-1.020	-	-1.020	-1.013	-	-1.013
Programma Onderwijs	-8.233	-100	-8.133	-8.198	-	-8.198	-8.235	-	-8.235	-8.192	-	-8.192
Programma Sport, cultuur en recreatie	-10.917	150	-11.067	-11.035	350	-11.385	-11.414	-	-11.414	-11.550	-	-11.550
Programma Sociaal domein	-52.572	-	-52.572	-50.701	-	-50.701	-51.102	-	-51.102	-50.225	-	-50.225
Programma Duurzaamheid	-1.130	-	-1.130	-1.234	-	-1.234	-1.132	-	-1.132	-1.189	-	-1.189
Programma VROSV	588	1.274	-686	-1.471	150	-1.621	-2.306	-	-2.306	-2.305	-	-2.305
Totaal programma's	**-92.586**	**1.324**	**-93.911**	**-92.434**	**500**	**-92.934**	**-94.124**	**-**	**-94.124**	**-93.709**	**-**	**-93.709**
Overzicht Algemene dekkingsmiddelen	114.116	-	114.116	109.048	-	109.048	108.768	-	108.768	108.266	-	108.266
Overzicht Overhead	-15.309	-667	-14.642	-14.026	-	-14.026	-14.045	-	-14.045	-13.920	-	-13.920
Bedrag Onvoorzien	-100	-	-100	-100	-	-100	-100	-	-100	-100	-	-100
Mutaties reserves	-5.399	-5.969	570	-1.207	-2.265	1.058	418	-789	1.207	1.123	-537	1.660
Totaal	**722**	**-5.311**	**6.033**	**1.282**	**-1.765**	**3.047**	**917**	**-789**	**1.706**	**1.660**	**-537**	**2.196**

4.4 Verschillenanalyse

In onderstaand overzicht is aangegeven hoe de resultaten van de begroting 2025 zich verhouden tot de resultaten zoals deze zijn opgenomen in de begroting 2024 na wijziging (tot en met augustus 2024).

Resultaat (bedragen x € 1.000; - = meer lasten dan baten)	Begroting 2024 na wijziging	Begroting 2025	Verschil
Programma Bestuur en ondersteuning	-3.884	-3.811	-72
Programma Veiligheid	-5.582	-6.089	508
Programma Verkeer en vervoer	-6.875	-9.219	2.345
Programma Economie	-1.675	-1.203	-472
Programma Onderwijs	-8.562	-8.233	-329
Programma Sport, cultuur en recreatie	-12.199	-10.917	-1.281
Programma Sociaal domein	-50.158	-52.572	2.414
Programma Duurzaamheid	-1.705	-1.130	-575
Programma Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	-510	588	-1.098
Totaal programma's	**-91.149**	**-92.586**	**1.437**
Overzicht Algemene dekkingsmiddelen	110.585	114.116	-3.531
Overzicht Overhead	-14.725	-15.309	584
Bedrag heffing Vennootschapsbelasting	-	-	-
Bedrag Onvoorzien	-	-100	100
Totaal resultaat	**4.710**	**6.121**	**-1.410**

Hieronder worden de verschillen boven de € 100.000 van enkele programma's nader toegelicht. Het gaat hier vooral om de incidentele bijstellingen voor 2025 die een verschil opleveren ten opzichte van 2024. Structurele bijstellingen zijn in het programmaplan nader toegelicht.

Programma(bedrag x € 1.000)	Verschil tussen 2024 en 2025	Verdeling bedrag	Toelichting
Programma Veiligheid	508 N	508 N	Het verschil wordt vooral veroorzaakt door een hogere bijdrage aan de Veiligheidsregio (VRZHZ) als gevolg van de nieuwe kostenverdeelsystematiek, structurele meerkosten en loon- en prijsstijgingen.
Programma Verkeer en Vervoer	2.345 N	1.846 N	Dit betreft een verhoging van het structurele budget voor wegen in het kader van het nieuwe wegenbeheerplan.
		220 N	De bijdrage voor het straatvegen aan de GR Reinigingsdienst Waardlanden is verhoogd.
		101 N	In 2025 is budget beschikbaar voor het uitvoeringsprogramma 2024-2027 in het kader van de Mobiliteitsvisie 2040.
		167 N	De doorbelasting van de salarissen voor ambtelijke inzet valt hoger uit als gevolg van salarisstijgingen.
Programma Economie	472 V	250 V	In 2024 loopt het project Verkleinen Kernwinkelgebied af, wat zorgt voor een voordeel.
		162 V	De toeristenbelasting zal vanaf 2025 tot 2028 jaarlijks met 15% worden verhoogd.
Programma Onderwijs	329 V	500 V	Door de beoogde oplevering van het i_lab in 2024 zijn de exploitatiekosten lager dan in 2024.

Programma(bedrag x € 1.000)	Verschil tussen 2024 en 2025	Verdeling bedrag	Toelichting
		425 N	Voor de aanpassingen in het pand van Da Vinci voor het Omnia college is in 2025 geld beschikbaar gesteld.
		100 V	In 2024 is incidenteel € 100.000 voor inclusief onderwijs (resultaatbestemming 2023) toegevoegd aan de exploitatiebegroting Onderwijs.
		150 V	Door een herschikking van de belastingen is het bedrag voor de belasting voor onderwijsgebouwen in 2025 lager.
		175 N	Voor de aanvullende sloop-, verhuis-, tijdelijke-, en overige exploitatiekosten voor de nieuwbouw Retranchement is in 2025 een budget opgenomen.
		344 V	Door een actualisatie van de exploitatielasten onderwijshuisvesting, waaronder de energielasten en verzekeringen, worden de onderwijsexploitatielasten naar beneden bijgesteld ten opzichte van 2024.
Programma Sport, cultuur en recreatie	1.281 V	437 V	Door de specifieke uitkering voor versterking van sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis ontvangen we in 2025 meer dan in 2024.
		360 V	De reguliere indexering van de toegangsbewijzen voor het Caribabad met 3%, samen met een extra verhoging van € 2 per ticket, levert de Stichting SGS vanaf 2025 € 360.000 extra op. Deze wordt verrekend met de gemeente.
		247 V	In 2025 worden de subsidies niet geïndexeerd voor gestegen prijzen, en daarnaast evalueren we de inzet van alle subsidiegelden in relatie tot de gemeentelijke doelen.
		150 V	Dit betreft een eenmalig voordeel in 2025 voor de verkoop van een pand.
Programma Sociaal Domein	2.400 N	1.400 N	Het verschil wordt o.a. veroorzaakt door de (extra) indexeringsbijdrage aan de DGJ (Dienst Gezondheid en Jeugd).
		953 N	Daarnaast zien we een stijging van de kosten huishoudelijke ondersteuning, individuele begeleiding en dagbesteding.
Programma Duurzaamheid	575 V	300 V	In 2024 waren er onvoorziene baggerwerkzaamheden, waarover eerder een raadsvoorstel is behandeld in de Gemeenteraad. In 2025 zijn deze incidentele kosten niet meer van toepassing.
		120 V	In 2024 is budget beschikbaar gesteld voor de energietransitie woningen. Voor 2025 is dit nog niet het geval.
		163 V	In 2024 is budget beschikbaar gesteld voor warmtenet fase 2. Voor 2025 is dit nog niet het geval.
Programma VROSV	1.098 V	489 N	In 2025 worden minder baten verwacht vanuit CV Hoog Dalem.
		1.075 V	Voor baten uit hoofde van verkoop van panden en gronden is in 2025 € 1.075.000 begroot.
		328 V	In 2024 is het budget implementatie omgevings hoger dan in 2025.
Overzicht Algemene dekkingsmiddelen	3.671 V	946 V	Naast de reguliere indexering worden de OZB-tarieven met 5% extra verhoogd.
		743 V	Dit betreft hogere inkomsten uit straatparkeren en vergunningen, als gevolg van de tariefsverhogingen.
		1.600 V	De algemene uitkering in 2025 aanzienlijk hoger dan in 2024.
Overzicht Overhead	667 N	667 N	Dit wordt veroorzaakt door de aansluiting op het warmtenet.

4.5 Uiteenzetting financiële positie

Het BBV bepaalt dat in de uiteenzetting van de financiële positie in de begroting ten minste aandacht wordt besteed aan:

1. De jaarlijks terugkerende aan arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume;
2. De financiering;
3. De stand en het gespecificeerde verloop van de reserves;
4. De stand en het gespecificeerde verloop van de voorzieningen;
5. Het Europese Monetaire Unie-saldo (EMU-saldo);
6. Een geprognosticeerde balans;
7. De investeringen: onderscheiden in investeringen met een economisch nut en investeringen (in de openbare ruimte) met een maatschappelijk nut.

4.5.1 Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen

Onder de jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen worden alle vormen van aan de arbeidsrelatie verbonden rechten op uitkeringen, tijdens of na het dienstverband, verstaan. In de begroting 2024 zijn de posten opgenomen die vallen onder de jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen.

Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen (bedragen x € 1.000)	2025	2026	2027	2028
Netto werkgeverslasten wethouders en ambtenaren	34.357	32.637	32.282	32.282
Vergoedingen raadsleden	536	536	536	536
Storting in de voorziening pensioentegoeden bestuurders	238	400	400	400
Vergoedingen/wachtgelden voormalige wethouders en ambtenaren van voor 2013 (gecorrigeerd met eventuele baten voormalige personeelsleden)	37	37	37	37
Personeel gerelateerde verzekeringen	119	119	119	119
Totaal	**35.288**	**33.730**	**33.374**	**33.374**

4.5.2 Financiering

In onderstaand overzicht wordt de meerjarige ontwikkeling van de langlopende leningenportefeuille weergegeven. Voor een nadere toelichting en de uit de leningenportefeuille voorvloeiende aflossings- en rentebetalingsverplichtingen, wordt verwezen naar de paragraaf Financiering (zie beleidsbegroting, paragrafen, financiering).

Saldo begin boekjaar (bedragen x € 1.000)	2025	2026	2027	2028
Langlopende leningen	109.626	149.445	175.159	187.370

4.5.3 Reserves en voorzieningen

Naast de eerder genoemde langlopende geldleningen, dienen ook het eigen vermogen en de voorzieningen als financieringsmiddel voor onder andere de investeringen. Het eigen vermogen bestaat uit de algemene reserve en de bestemmingsreserves. Voorzieningen zijn onderdeel van het vreemd vermogen van de gemeente. In onderstaand overzicht wordt het geprognotiseerde saldo ultimo 2024 en het verloop van het saldo 2025-2028 weergegeven van zowel de reserves als de voorzieningen. Voor een nadere onderverdeling van

deze reserves en voorzieningen en een specificatie van de mutaties in de reserves en voorzieningen wordt verwezen naar de respectievelijke bijlagen.

Saldo ultimo boekjaar (bedragen x € 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028
Algemene reserve	28.068	24.268	24.268	24.268	24.268
Bestemmingsreserves	78.555	87.753	88.960	88.542	87.419
Totaal reserves	106.623	112.021	113.228	112.810	111.687
Algemene voorzieningen	25.864	26.783	27.581	27.787	28.991
Voorzieningen grondexploitaties	10.598	10.810	11.026	11.247	11.471
Totaal voorzieningen	36.462	37.593	38.607	39.033	40.462
Totaal	**143.085**	**149.614**	**151.835**	**151.843**	**152.149**

4.5.4 EMU-saldo

In onderstaande tabel is het EMU-saldo meerjarig berekend.

	Berekening EMU- saldo (bedragen x € 1.000)	2024, volgens realisatie tot en met sept. 2023, aangevuld met raming resterende periode	2025	2026	2027	2028
1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	4.710	6.121	2.489	499	537
2	Mutatie (im)materiële vaste activa	18.741	44.144	26.965	20.497	886
3	Mutatie voorzieningen	-2.211	919	798	206	1.204
4	Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	7.589	3.875	3.951	-6.079	-2.255
5	Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	0	0	0	0	0
	Berekend EMU-saldo	**-23.830**	**-40.979**	**-27.630**	**-13.714**	**3.109**

(Totstandkoming berekening: 1 - 2 + 3 - 4 - 5 = EMU saldo)

Toelichting op het EMU-saldo

Gemeenten mogen een gemaximeerd aandeel hebben in het totale EMU-tekort van de Nederlandse overheid. In 2016 is afgesproken om voor de komende jaren de EMU-tekortruimte niet nader te verdelen over gemeentes, provincies en waterschappen. Hierdoor zijn er geen individuele referentieswaardes; een doorvertaling van de norm naar afzonderlijke gemeenten. Het EMU-saldo is voor bijna alle jaren negatief. De oorzaak van het negatieve EMU-saldo komt voornamelijk door nieuwe/hogere investeringen. Dit vertaalt zich dan ook in een oplopende schuldpositie. Onze financiële maatregelen zijn erop gericht om de schuldpositie en het uitgavenpatroon vanaf 2025 te doen dalen, zodat de financiële positie verder versterkt kan worden. Het negatieve EMU-saldo heeft verder geen nadelige/beperkende gevolgen voor de begroting.

4.5.5 Geprognosticeerde balans

Activa ultimo boekjaar (bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Vaste activa						
Immateriële Vaste activa	114	63	32	10	0	0
Materiële Vaste activa	173.460	188.123	227.922	250.931	268.481	268.272
Financiële vaste activa	3.391	4.218	4.209	4.198	4.198	4.198
	176.965	192.404	232.163	255.139	272.679	272.470
Vlottende activa						
Voorraad grond (grondexploitatie)	50.145	57.897	63.285	67.995	62.709	61.171
Overige grond- en hulpstoffen	0	0	0	0	0	0
Overige vlottende activa	22.490	8.000	8.000	8.000	8.000	8.000
	72.635	65.897	71.285	75.995	70.709	69.171
Totaal	249.600	258.301	303.448	331.134	343.388	341.641

Passiva ultimo boekjaar (bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Vaste passiva						
Reserves	107.593	106.623	112.021	113.228	112.810	111.687
Voorzieningen	22.905	20.700	21.695	22.569	22.851	24.130
Vaste schulden	89.090	109.626	149.445	175.159	187.370	186.793
	219.588	236.949	283.161	310.956	323.031	322.610
Vlottende passiva	30.012	21.352	20.287	20.178	20.357	19.031
Totaal	249.600	258.301	303.448	331.134	343.388	341.641

De bovenstaande tabel geeft de geprognosticeerde balans weer. Met deze geprognosticeerde balans wordt inzicht geboden in het verloop van de verschillende balansposten over meerdere jaren.

4.6 Investeringen

In 2025 tot en met 2028 zijn de volgende investeringsuitgaven begroot. Deze bedragen hebben betrekking op de geplande uitgaven van de huidige lopende investeringen en de nieuwe investeringen vanaf 2025. De investeringen die starten in 2025 worden bij deze begroting vastgesteld en zijn per programma opgenomen in het programmaplan.

Investeringsbedragen (bedragen x € 1.000)	2025	2026	2027	2028
Investeringen in materiële vaste activa:				
Met een economisch nut	23.166	16.936	18.778	2.865
In de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	27.824	18.460	10.741	7.994
Totaal	**50.990**	**35.396**	**29.519**	**10.859**

5 Bijlagen

5.1 Reserves

5.1.1 Meerjarig verloopoverzicht saldo reserves

Verloop reserves (x € 1.000)	1-1-2025	stor-tingen	onttrek-kingen	1-1-2026	stor-tingen	onttrek-kingen	1-1-2027	stor-tingen	onttrek-kingen	1-1-2028	stor-tingen	onttrek-kingen	1-1-2029
Algemene reserve	30.468	-	3.800	26.668	-	-	26.668	-	-	26.668	-	-	26.668
Bestemmingsreserves:													
Infrastructuur	8.319	1.078	3.534	5.863	654	3.250	3.267	308	-	3.575	11	-	3.586
Egalisatiereserve afvalstoffenheffing	-	18	-	18	18	-	36	16	-	52	16	-	68
ISV Stegenproject	28	-	-	28	-	-	28	-	-	28	-	-	28
Station Papland	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sociaal domein	6.127	35	1.175	4.987	-	50	4.937	-	400	4.537	-	-	4.537
Duurzaamheid	1.570	285	1.244	611	322	-	933	386	375	944	386	-	1.330
Stimuleringsregeling woningbouw	59	-	-	59	-	-	59	-	-	59	-	-	59
Sloop pand Lange Slagenstraat	226	-	226	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Organisatieontwikkeling	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ICT	417	-	-	417	-	-	417	-	-	417	-	-	417
Stedelijke ontwikkeling	1.018	-	200	818	-	200	618	-	-	618	-	-	618
Aflossingsreserve	15.910	1.204	-	17.114	1.477	-	18.591	503	-	19.094	148	-	19.242
Dekkingsreseve i_lab	171	-	100	71	-	71	-	-	-	-	-	-	-
Perspectief jeugd en jongeren	10	-	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Energielasten SGS	1.259	-	840	419	420	-	839	420	-	1.259	-	-	1.259
Gorcums warenhuis	45	-	15	30	-	-	30	-	-	30	-	-	30
Riolering	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Onderwijshuisvesting	816	578	625	769	139	-	908	-	-	908	-	-	908
Landelijke evenementen	75	-	-	75	-	-	75	-	-	75	-	-	75
Afschrijvingsreserve	42.505	17.161	3.192	56.474	3.250	1.502	58.222	375	1.651	56.946	-	1.684	55.262
Subtotaal bestemmingsreserves	**78.555**	**20.359**	**11.161**	**87.753**	**6.280**	**5.073**	**88.960**	**2.008**	**2.426**	**88.542**	**561**	**1.684**	**87.419**
Totaal reserves	**109.023**	**20.359**	**14.961**	**114.421**	**6.280**	**5.073**	**115.628**	**2.008**	**2.426**	**115.210**	**561**	**1.684**	**114.087**

Hieronder worden de reserves kort toegelicht.

Algemene reserve
De algemene reserve is bedoeld als buffer om risico's (zoals vermeld in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing) in de exploitatie in de toekomst te kunnen opvangen.

Infrastructuur
Via de reserve worden middelen gespaard voor toekomstige infrastructurele investeringen, die vooral op het gebied van mobiliteitsverbetering liggen.

Egalisatiereserve afvalstoffenheffing
De reserve dient ter voorkoming van al te grote schommelingen in de afvalstoffenheffing

Sociaal domein
Inzet voor noodzakelijke/nuttige/incidentele uitgaven voor de transformatie van het Sociaal Domein, die niet uit de reguliere exploitatiebudgetten bekostigd kunnen worden. Eventuele overschotten en tekorten binnen het programma Sociaal domein worden jaarlijks verrekend met deze reserve.

Duurzaamheid
Dekking voor diverse duurzaamheidsprojecten, hoofdzakelijk op basis van de beleidsplannen duurzaamheid.

Stimuleringsregeling woningbouw
Dekking voor diverse projecten, zoals een woonlastenfonds en groenvoorzieningen Lingewijk Zuid.

Sloop Lange Slagenstraat
Dekking van de toekomstige sloopkosten van het onderwijspand Lange Slagenstraat.

Organisatie-ontwikkeling
De doorontwikkeling van de organisatie richt zicht op management, medewerkers, kwaliteit, processen en systemen, houding en gedrag en op de structuur van de organisatie. Indien hiervoor incidentele uitgaven nodig zijn waarvoor de exploitatiebudgetten onvoldoende ruimte bieden, dan kan een beroep worden gedaan op deze reserve.

ICT
Het doorontwikkelen van ICT over de volle breedte (systemen, hardware en software, medewerkers).

IFFG
Beschikbaar stellen van budget voor het Internationaal Film Festival Gorinchem ten behoeve van de professionalisering, cultuureducatie en doorlopende programma ontwikkeling.

Stedelijke ontwikkeling
Dient als startkapitaal voor het thema "stedelijke ontwikkeling". Uit deze reserve wordt verkennend onderzoek gedekt, maar mogelijk ook (een gedeelte van) de kosten van projecten die hieruit voortkomen.

Aflossingsreserve
Reserve die gevormd is als maatregel in de reducering van de gemeentelijke schuldpositie

Dekkingsreserve i_lab
Reserve gevormd ter dekking van exploitatielasten van het i_lab.

Perspectief Jeugd en Jongeren
Dekking van subsidie voor Centraal Punt.

Energielasten SGS
Dekking voor de substantieel hogere energielasten voor het Caribabad.

Gorcums warenhuis
Reserve gevormd ter dekking van het plan van Hartje Gorcum om de binnenstad als één warenhuis te presenteren.

Riolering
Reserve die gevormd is voor het toevoegen van efficiency- en aanbestedingsvoordelen riolering.

Onderwijshuisvesting
De reserve wordt gevormd door toevoegen van onderuitputting kapitaallasten onderwijshuisvesting en (netto) opbrengsten van herontwikkelingslocaties van voormalige schoolgebouwen.
Ook wordt jaarlijks vanuit (eventuele) overschotten in de algemene reserve 50% van dit overschot toegevoegd. We sparen hiermee voor de investeringen in de komende jaren.

Landelijke evenementen
De reserve heeft als doel voorbereid te zijn op de (co)financiering van grote evenementen die een positief effect hebben op de stad.

Afschrijvingsreserve
De reserve dient ter dekking van kapitaallasten.

5.1.2 Mutaties reserves 2025 uitgesplitst

Uit het hiervoor gepresenteerde verloopoverzicht saldo reserves blijken voor 2025 de volgende mutaties:

Reserves (bedragen x € 1.000)	Soort mutatie	Storting 2025	Onttrekking 2025
Algemene reserve	Vorming diverse afschrijvingsreserves		3.800
Subtotaal algemene reserve		**0**	**3.800**
Bestemmingsreserves:			
Infrastructuur	Bijdrage inzake bovenwijks CV Hoog Dalem	269	
Infrastructuur	Vorming afschrijvingsreserves mobiliteitskredieten		3.534
Infrastructuur	Voordeel mobiliteit naar reserve Infra	809	
Egalisatiereserve afvalstoffenheffing	Tarieven	18	
Sociaal domein	Meerkosten service organisatie jeugd PPN23	35	
Sociaal domein	Dekking een centrale toegang WMO		75
Sociaal domein	Vrijval conform PPN25		1.100
Duurzaamheid	Vorming afschrijvingsreserves voor verduurzaming diverse panden		577
Duurzaamheid	Dekking aansluiting warmtenet HVC		667
Duurzaamheid	Storting voordeel energie agv verduurzaming	285	
Slooppand Lange Slagenstraat	Vrijval doordat de sloop niet doorgaat		226
Stedelijke ontwikkeling	Dekking versnelling kaderstelling projecten		200
Aflossingsreserve	Raad 10 juni 2021 lange termijn financiering Stedin: resultaat uitgifte aandelen	24	
Aflossingsreserve	Resultaat rente-omslag	1.180	
Dekkingsreserve i_lab	Raad 10 juni 2021 IAC: dekking exploitatiekosten i_lab		100
Perspectief jeugd en jongeren	Raad 25 mei 2022 Gr Haarsekade 120 talentontwikkeling		10
Energieslasten SGS	Indexering investeringsbudget Caribabad		840
Gorcums warenhuis	SG turap 2024		15
Onderwijshuisvesting	Storting voordeel afschrijving agv doorschuiven investeringen	433	
Onderwijshuisvesting	Voordeel aframen krediet Dr Hiemstralaan	145	
Onderwijshuisvesting	Gedeeltelijke dekking VO school Da Vinci		160
Onderwijshuisvesting	Dekking sloopkosten t Gilde		465
Afschrijvingsreserve	Revitalisering Avelingen		50
Afschrijvingsreserve	Bruggen, kunstwerken, duikers		8

Reserves (bedragen x € 1.000)	Soort mutatie	Storting 2025	Onttrekking 2025
Afschrijvingsreserve	Trace Oost II		16
Afschrijvingsreserve	Vw transporter 2023		4
Afschrijvingsreserve	Vervangen kade Paardewater 21		14
Afschrijvingsreserve	Vervangen volkstuinbrug		2
Afschrijvingsreserve	Gorcumse martelaren, vrijval ivm verlaging netto krediet		50
Afschrijvingsreserve	Hiemstralaan 24/a/ herhuisv de Burcht, vrijval ivm verlaging krediet		145
Afschrijvingsreserve	ICT 2023		25
Afschrijvingsreserve	Inrichting Bullekeslaan 5		9
Afschrijvingsreserve	Verduurzaming Havendienst		3
Afschrijvingsreserve	Herinrichting park 10e penninglaan		4
Afschrijvingsreserve	Twee 360 graden camera's		4
Afschrijvingsreserve	Vrijval top 10 fietsknelpunten ivm verlaging krediet		350
Afschrijvingsreserve	Stadsafsluitingen		7
Afschrijvingsreserve	Gymzaal J van Egmond		25
Afschrijvingsreserve	Meekoppelkans Ravelijk		8
Afschrijvingsreserve	Meekoppelkans Woelse Waard		2
Afschrijvingsreserve	Verduurzaming OVL 2024		13
Afschrijvingsreserve	Ophoging gymcapacitiet t Gilde	58	
Afschrijvingsreserve	Vorming verduurzamen Schutterslein	427	
Afschrijvingsreserve	Vorming verduurzamen Oosterbliek	130	
Afschrijvingsreserve	Verhoging keerwand Den Uijlstraat	2.220	
Afschrijvingsreserve	Vorming Nieuwe Doelen	1.000	
Afschrijvingsreserve	Vorming nieuwe Lingebrug	2.169	
Afschrijvingsreserve	Vorming Caribabad	5.775	
Afschrijvingsreserve	Vorming vervanging wegen 2025	1.326	
Afschrijvingsreserve	Vorming verduurzamen openbare verlichting 25	522	
Afschrijvingsreserve	Mobiliteit	3.534	2.453
Subtotaal bestemmingsreserves		**20.359**	**11.161**
Totaal mutaties incl. Algemene reserve			**5.398**

Door middel van het vaststellen van de begroting 2025 door de raad worden bovenstaande mutaties in de reserves vastgesteld.

5.2 Voorzieningen

5.2.1 Meerjarig verloopoverzicht saldo voorzieningen

Verloop voorzieningen (x € 1.000)	1-1-2025	stor-tingen	onttrek-kingen	1-1-2026	stor-tingen	onttrek-kingen	1-1-2027	stor-tingen	onttrek-kingen	1-1-2028	stor-tingen	onttrek-kingen	1-1-2029
Algemene voorzieningen													
Pensioenverplichtingen bestuurders	4.176	238	-	4.414	400	-	4.814	400	-	5.214	400	-	5.614
Wachtgelden bestuurders en mdw'ers	126	-	99	27	-	27	0	-	-	0	-	-	0
Verlofsaldi	614	-	-	614	-	-	614	-	-	614	-	-	614
Reparatie WW	68	12	-	80	12	-	92	12	-	104	12	-	116
Vervanging spiltrap Caribabad	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Calamiteiten persleiding	59	-	-	59	-	-	59	-	-	59	-	-	59
Degeneratie	817	-	-	817	-	-	817	-	-	817	-	-	817
Mollenburg	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dubieuze debiteuren	194	-	-	194	-	-	194	-	-	194	-	-	194
Rioolheffing	3.740	305	-	4.045	225	-	4.270	234	-	4.504	242	-	4.745
Vervanging riolering	2.885	1.045	1.045	2.885	1.130	1.130	2.885	1.130	1.130	2.885	1.130	1.130	2.885
Afwaardering (bedrijfsgebouwen, woningen, gronden en voorraden)	4.970	-	76	4.894	-	76	4.818	-	76	4.742	-	76	4.666
Afkoopsommen grafrechten	2.294	182	173	2.303	182	173	2.313	182	173	2.322	182	173	2.331
Meerjaren onderhoudsplannen	5.921	2.491	1.961	6.451	2.491	2.236	6.705	2.491	2.864	6.332	2.516	1.899	6.949
Hoog Dalem	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Subtotaal algemene voorzieningen	**25.864**	**4.273**	**3.354**	**26.783**	**4.440**	**3.642**	**27.581**	**4.449**	**4.243**	**27.787**	**4.482**	**3.278**	**28.991**
Voorzieningen grondexploitatie													
Mollenburg	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bedr.ter. Gorinchem Noord/Groote Haar	10.598	212	-	10.810	216	-	11.026	221	-	11.247	225	-	11.471

Verloop voorzieningen (x € 1.000)	1-1-2025	stor-tingen	onttrek-kingen	1-1-2026	stor-tingen	onttrek-kingen	1-1-2027	stor-tingen	onttrek-kingen	1-1-2028	stor-tingen	onttrek-kingen	1-1-2029
Subtotaal vrz grexen	**10.598**	**212**	**-**	**10.810**	**216**	**-**	**11.026**	**221**	**-**	**11.247**	**225**	**-**	**11.471**
Totaal voorzieningen	**36.462**	**4.485**	**3.354**	**37.593**	**4.656**	**3.642**	**38.607**	**4.670**	**4.243**	**39.033**	**4.707**	**3.278**	**40.462**

5.2.2 Mutaties voorzieningen 2025 uitgesplitst

Uit het hierboven gepresenteerde verloopoverzicht saldo voorzieningen blijken voor 2025 de volgende mutaties:

Voorzieningen (bedragen x € 1.000)	Soort mutatie	Dotatie 2025	Onttrekking 2025
Mutaties algemene voorzieningen:			
Pensioenverplichtingen bestuurders	Rentetoevoeging	84	
Pensioenverplichtingen bestuurders	Dotatie	154	
Wachtgelden bestuurders en medewerkers	Wachtgeld voormalig personeel		99
Reparatie WW	Storting premie reparatie WW	12	
Rioolheffing	Resultaat tarieven riolering	305	
Vervanging riolering	Spaarcomponent vervangen riolering/bijdrage investering	1.045	1.045
Afwaardering bedrijfsgebouwen	Vrijval gebouw C		76
Afkoopsommen grafrechten	Vooruitontvangen afkoopsommen	182	
Afkoopsommen grafrechten	Vrijval vooruitontvangen afkoopsommen		173
Meerjarenonderhoudsplannen	Conform vastgestelde MOP's en geraamde vrijvallen	2.491	1.961
Hoog Dalem	Afwikkeling		0
Subtotaal mutaties voorzieningen algemeen		**4.273**	**3.354**
Mutaties voorzieningen grondexploitaties:			
Bedrijventerrein Gorinchem Noord/Groote Haar	Rentetoevoeging	212	
Subtotaal mutaties voorzieningen grondexploitaties		**212**	**0**
Totaal		**4.485**	**3.354**
Totaal mutaties			**1.131**

Door middel van het vaststellen van de begroting 2025 door de raad worden de mutaties in de voorzieningen vastgesteld.

5.3 Totaaloverzicht baten en lasten per taakveld

Overzicht baten per taakveld (bedragen x € 1.000)	2024	2025	2026	2027
TV01 Bestuur	3	3	3	3
TV010 Mutaties reserves	14.960	5.073	2.426	1.684
TV02 Burgerzaken	743	803	827	827
TV03 Beheer overige gebouwen en gronden	670	676	676	676
TV04 Overhead	432	432	432	432
TV05 Treasury	260	260	260	255
TV061 OZB woningen	5.771	5.771	5.771	5771
TV062 OZB- niet woningen	6.229	6.229	6.229	6229
TV063 Parkeerbelasting	2.704	2.704	2.704	2704
TV064 Belasting Overig	218	218	218	218
TV07 Alg. uitkering en uitk. Gemeentefonds	100.044	95.215	95.227	95112
TV08 Overige baten en lasten	11	11	11	11
TV12 Openbare orde en Veiligheid	210	215	215	215
TV21 Verkeer en vervoer	403	553	628	628
TV22 Parkeren	924	924	924	924
TV23 Recreatieve havens	196	243	243	243
TV24 Economische havens en waterwegen	265	265	265	265
TV25 Openbaar vervoer	2.479	2.485	2.483	2480
TV32 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	14.976	10.012	13.677	8387
TV33 Bedrijfsloket en - regelingen	164	164	164	164
TV34 Economische promotie	337	380	430	430
TV42 Onderwijshuisvesting	191	171	148	148
TV43 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	2.581	2.581	2.609	2609
TV51 Sportbeleid en activering	708	277	30	30
TV52 Sportaccommodaties	1.488	1.488	1.488	1488
TV53 Cultuurpres. productie en participatie	104	90	90	90
TV54 Musea	132	482	132	132
TV55 Cultureel erfgoed	292	126	126	126
TV56 Media	111	111	111	111
TV57 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	119	119	119	119
TV61 Samenkracht en burgerparticipatie	7.235	487	304	304
TV621 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO	179	179	179	79
TV622 Toegang en eerstelijnsvoorz. jeugd	151	151	151	0
TV623 Toegang en eerstelijnsvoorz. inegraal	70	70	70	0
TV63 Inkomensregelingen	13.632	13.632	13.632	13632
TV660 Hulpmiddelen en diensten (Wmo)	122	543	534	539
TV6811 Beschermd wonen (Wmo)	857	857	857	857
TV71 Volksgezondheid	226	163	0	0
TV72 Riolering	3.965	3.965	3.965	3965
TV73 Afval	6.628	6.628	6.664	6664
TV74 Milieubeheer	704	3	3	3
TV75 Begraafplaatsen en crematoria	517	517	517	517

Overzicht baten per taakveld (bedragen x € 1.000)	2024	2025	2026	2027
TV81 Ruimtelijke Ordening	9	9	9	9
TV82 Grondexploitatie (niet bedrijventerrein)	437	168	168	168
TV83 Wonen en bouwen	4.821	2.516	1.466	1466
Totaal Baten	**197.278**	**167.967**	**167.183**	**160.711**

Overzicht lasten per taakveld (bedragen x € 1.000)	2024	2025	2026	2027
TV01 Bestuur	2.822	2.812	2.812	2812
TV010 Mutaties reserves	20.359	6.280	2.007	561
TV02 Burgerzaken	1.701	1.566	1.666	1490
TV03 Beheer overige gebouwen en gronden	704	706	706	706
TV04 Overhead	15.740	14.458	14.477	14352
TV05 Treasury	-16	416	709	837
TV061 OZB woningen	643	643	643	897
TV063 Parkeerbelasting	277	281	280	280
TV064 Belasting Overig	78	76	76	76
TV08 Overige baten en lasten	961	1.324	961	1704
TV11 Crisisbeheersing en Brandweer	4.260	4.260	4.234	4234
TV12 Openbare orde en Veiligheid	2.039	1.910	1.625	1.628
TV21 Verkeer en vervoer	8.252	8.262	8.769	9296
TV22 Parkeren	1.118	1.199	1.195	1171
TV23 Recreatieve havens	748	752	749	738
TV24 Economische havens en waterwegen	29	54	54	53
TV25 Openbaar vervoer	3.338	3.373	3.369	3369
TV31 Economische ontwikkeling	635	622	622	622
TV32 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	15.284	10.323	13.991	8694
TV33 Bedrijfsloket en - regelingen	24	25	24	24
TV34 Economische promotie	737	654	654	653
TV41 Openbaar basisonderwijs	314	314	314	314
TV42 Onderwijshuisvesting	4.646	4.551	4.725	4692
TV43 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	6.045	6.086	5.954	5944
TV51 Sportbeleid en activering	1.301	1.284	1.306	1304
TV52 Sportaccommodaties	3.359	3.438	3.363	3210
TV53 Cultuurpres. productie en participatie	1.729	1.552	1.386	1741
TV54 Musea	1.667	1.679	1.679	1659
TV55 Cultureel erfgoed	900	694	693	648
TV56 Media	748	748	748	748
TV57 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	4.167	4.332	4.335	4334
TV61 Samenkracht en burgerparticipatie	11.571	4.829	4.637	4771
TV621 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO	2.105	2.079	2.439	1800
TV622 Toegang en eerstelijnsvoorz. jeugd	2.859	2.859	2.859	2517
TV623 Toegang en eerstelijnsvoorz. inegraal	1.026	1.064	1.074	937
TV63 Inkomensregelingen	20.222	20.217	20.217	20233
TV64 WSW en beschut werk	8.836	8.767	8.726	8374
TV65 Arbeidsparticipatie	3.446	3.460	3.525	3496
TV660 Hulpmiddelen en diensten (Wmo)	6.620	6.603	6.584	6579

Overzicht lasten per taakveld (bedragen x € 1.000)	2024	2025	2026	2027
TV6752 Jeugdhulp ambulant regionaal	5.504	4.036	3.936	3937
TV6753 Jeugdhulp ambulant landelijk	781	781	781	781
TV6762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	3.604	3.604	3.604	3604
TV6763 Jeugdhulp met verblijf landelijk	204	204	204	204
TV6791 PGB Wmo	2.183	2.282	2.407	2537
TV6792 PGB jeugd	525	525	525	525
TV6811 Beschermd wonen (Wmo)	375	698	698	698
TV6812 Maatschappelijke- en vrouwenopvang (Wmo)	1.016	1.016	1.016	1016
TV6821 Jeugdbescherming	127	127	127	127
TV691 Coordinatie en beleid Wmo	1.293	944	944	974
TV692 Coordinatie en beleid jeugd	871	873	873	873
TV71 Volksgezondheid	1.878	1.816	1.654	1654
TV72 Riolering	3.353	3.437	3.474	3532
TV73 Afval	6.358	6.358	6.358	6358
TV74 Milieubeheer	2.744	2.047	1.937	1937
TV75 Begraafplaatsen en crematoria	489	505	511	511
TV81 Ruimtelijke Ordening	1.411	1.425	1.228	1228
TV82 Grondexploitatie (niet bedrijventerrein)	205	199	199	199
TV83 Wonen en bouwen	3.062	2.539	2.521	2520
Totaal Lasten	**197.278**	**167.967**	**167.183**	**160.711**

5.4 Investeringsoverzicht

Hieronder ziet u het totaaloverzicht van alle investeringsbudgetten en een totaaloverzicht van de kapitaallasten die in de begroting 2025-2028 zijn opgenomen.

Investeringen (bedrag x € 1.000)	2025	2026	2027	2028
Openbare verlichting	59	59	56	58
Verduurzaming openbare verlichting	522	522	522	
Vervangen straatmeubilair	95	95	95	98
Vervangen verkeersborden	43	43	43	45
Vervangen brug Dreesstraat	113			
Vervangen brug den Uylstraat	149			
Verkeersmanagement systeem parkeergarages	250			
Straatparkeren nieuwe modems	100			
Indexering herinrichting Banneweg	42			
Indexering herinrichting Haarse kades	63			
Herinrichting Banneweg fase 2	324			
Mobiliteit	3.778			
Top tien fietsknelpunten	300	300		
Verbeteren fietsvoorzieningen langs Nieuwe Hoven		515	515	
Nieuwe Lingebrug	601			
Herinrichting Arkelsedijk	76			
Herinrichting schoolomgeving Hiemstralaan	475			
Vervanging wegen	1.631	1.721	1.721	1.721
Recaonstructie fietspaden	708			
E-hyundai Riveer			39	
Herinrichting Mollenburgseweg		250		
Totaal Verkeer en vervoer	**9.329**	**3.505**	**2.991**	**1.922**
IHP VO huisvesting JP Waaleschool	387			
Spaaropgave IHP 2023	1.029	1.029	1.029	1.000
Indexering Hiemstralaan 24-24a	15			
Indexering IHP VO, Yulius Lingewaal College	30			
Indexering IHP 2017 uitbreiding Retranchement	194			
Legionella Schuttersplein	175			
Verduurzaming Schuttersplein	428			
Gymzaal t Gilde	2.983			
Totaal Onderwijs	**5.241**	**1.029**	**1.029**	**1.000**
Speelruimteplan	200	183	200	200
Verduurzaming Oosterbliek	130			
Verduurzaming Oude Stadhuis			375	
Nieuwbouw Caribabad	5.652	7.518	7.633	
De Nieuwe Doelen	1.228			
Keerwand den Uijlstraat	2.302			
Kade Stationsweg	2.479			
Vervangen voertuigen en materieel	290	98	100	258
Totaal Sport, cultuur en recreatie	**12.281**	**7.799**	**8.308**	**458**

Investeringen (bedrag x € 1.000)	2025	2026	2027	2028
GRP				
Lasten	1.045	1.130	1.130	1.130
Baten	-1.045	-1.130	-1.130	-1.130
Beschoeiing begraafplaats Lingewijk	280			
Beschoeiing Vestdijkplein / Du Perronplein	270			
Beschoeiing Van Andel Spruytlaan	389			
Beschoeiingen	109	655	973	960
Totaal Duurzaamheid	**1.048**	**655**	**973**	**960**
Vervangingsplan inventaris	150	103	103	106
Hard- en software	397	361	361	371
Totaal Overhead	**547**	**464**	**464**	**477**
Totaal Investeringen	**28.446**	**13.452**	**13.765**	**4.817**

Kapitaallasten investeringen (bedrag x € 1.000)	2025	2026	2027	2028
Rente	2.763	3.319	3.639	3.884
Afschrijving	6.847	8.430	9.021	9.972
Totaal	**9.610**	**11.749**	**12.660**	**13.856**

Hieronder volgt een totaaloverzicht van alle lopende en nieuwe investeringen die in de begrotingsperiode 2025-2028 gepland staan, inclusief de fasering, de afschrijvingstermijnen en bijbehorende bedragen. Hiermee wordt uitvoering gegeven aan de doelstelling van de motie "realistisch investeren" zoals aangenomen bij de Perspectiefnota 2021-2024.

Omschrijving (bedragen x € 1000)	Investerings-bedrag	Loopt vanaf	Reeds uitgaven	fasering uitgaven	Afschrijvings-termijn	Afschrijvings-bedrag	afschrijven per
Openbare verlichting 2025	59	2025	Nee	2025	20	3	2026
Openbare verlichting 2026	59	2026	Nee	2026	20	3	2027
Openbare verlichting 2027	56	2027	Nee	2027	20	3	2028
Openbare verlichting 2028	58	2028	Nee	2029	20	3	2029
Verduurzaming openbare verllichting 2025	522	2025	Nee	2025	40	13	2026
Verduurzaming openbare verllichting 2026	522	2026	Nee	2026	40	13	2027
Verduurzaming openbare verllichting 2027	522	2027	Nee	2027	40	13	2028
Vervangen brug Haagje	140	2024	Nee	2025	30	5	2026
Vervangen brug Dreesstraat	113	2025	Nee	2025	30	4	2026
Vervangen brug Den Uylstraat	149	2025	Nee	2025	30	5	2026
Parkeermanagement systeem parkeergarages	250	2025	Nee	2025	5	50	2026
Straatparkeren nieuwe modems	100	2025	Nee	2025	5	20	2026
Top tien fietsknelpunten 2024	50	2024	Nee	tm 2025	40	1	2026
Top tien fietsknelpunten 2025	300	2025	Nee	2025	40	8	2026
Top tien fietsknelpunten 2026	300	2026	Nee	2026	40	8	2027
Nieuwe Lingebrug 1)	21.340	2023	Ja	tm 2027	40	533	2028

Omschrijving (bedragen x € 1000)	Investerings-bedrag	Loopt vanaf	Reeds uitgaven	fasering uitgaven	Afschrijvings-termijn	Afschrijvings-bedrag	afschrijven per
Herinrichting Banneweg 2019 1)	2.390	2019	Ja	tm 2025	40	60	2026
Infra aanpassingen i.v.m. Ov concessie	100	2019	Ja	tm 2025	10	10	2026
Mobiliteit 2020	354	2020	Ja	tm 2025	40	9	2026
Mobiliteit 2024	4.912	2024	Nee	2028	40	123	2029
Herinrichting Haarsekades	2.448	2021	Ja	tm 2025	40	61	2026
Herinrichting Banneweg fase 2 infra 1)	12.636	2023	Ja	tm 2026	40	316	2027
Herinrichting Banneweg fase 2 grondverwerving	180	2023	Nee	tm 2025	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Herinrichting Arkelsedijk ivm nieuwe Lingebrug 1)	2.684	2023	Ja	tm 2027	40	67	2028
Herinrichting schoolomgeving Hiemstralaan	475	2025	Nee	2025	40	12	2026
Verbeteren fietsvoorzieningen langs Nieuwe Hoven	1.029	2026	Nee	2026-2027	40	26	2028
Herinrichting Mollenburgseweg	250	2026	Nee	2026	40	6	2027
E hyundai Riveer	39	2027	Nee	2027	10	4	2028
Riviercruisevaarsteiger	550	2023	Ja	tm 2025	30	18	2026
Vervangen wegen 2025	1.721	2025	Nee	tm 2025	40	43	2026
Vervangen wegen 2026	1.721	2026	Nee	2026	40	43	2027
Vervangen wegen 2027	1.721	2027	Nee	2027	40	43	2028
Vervangen wegen 2028	1.721	2028	Nee	2028	40	43	2029
Reconstructie fiestpaden	708	2025	Nee	2025	40	18	2026
Vervanging straatmeubilair 2025	95	2025	Nee	2025	15	6	2026
Vervanging straatmeubilair 2026	95	2026	Nee	2026	15	6	2027
Vervanging straatmeubilair 2027	95	2027	Nee	2027	15	6	2028
Vervanging straatmeubilair 2028	98	2028	Nee	2028	15	7	2029
Vervanging verkeersborden 2025	43	2025	Nee	2025	12	4	2026
Vervanging verkeersborden 2026	43	2026	Nee	2026	12	4	2027
Vervanging verkeersborden 2027	43	2027	Nee	2027	12	4	2028
Vervanging verkeersborden 2028	45	2028	Nee	2028	12	4	2029
Totaal programma Verkeer en Vervoer	**60.736**						
IHP VO/SO Huisvesting JP Waaleschool	1.675	2023	Ja	tm 2025	20	84	2026
Yulius renovatie Dr Hiemstralaan 24-24a 1)	1.684	2019	Ja	tm 2025	20	84	2026
IHP VO , Yulius Lingewaal College	1.541	2023	Ja	tm 2025	20	77	2026

Omschrijving (bedragen x € 1000)	Investerings-bedrag	Loopt vanaf	Reeds uitgaven	fasering uitgaven	Afschrijvings-termijn	Afschrijvings-bedrag	afschrijven per
IHP23 jaarschijf 2025	1.029	2025	Nee	2025	20	51	2026
IHP23 jaarschijf 2026	1.029	2026	Nee	2026	20	51	2027
IHP23 jaarschrijf 2027	1.029	2027	Nee	2027	20	51	2028
IHP23 jaarschrijf 2028	1.000	2028	Nee	2028	20	50	2029
Huisvesting ISK	1.300	2024	Nee	tm 2025	20	65	2026
Legionella Schuttersplein	175	2025	Nee	2025	20	9	2026
Verduurzaming Gildenplein	1.397	2024	Nee	tm 2025	15	93	2026
Verduurzaming Schuttersplen	428	2025	Nee	2025	15	29	2026
IHP 2017 Uitbreiding Retranchement	6.880	2017	Ja	tm 2026	50	138	2027
Vervangende nieuwbouw Gilde CVO-AV	18.610	2020	Ja	tm 2025	50	372	2026
Verbouwing Hoefslag 6 t.b.v. I_lab 1)	2.576	2021	Ja	tm 2025	20	129	2026
Inrichting Hoefslag 6 t.b.v. I_lab	125	2021	Nee	tm 2025	15	8	2026
Openbare ruimte t.b.v. I_lab	450	2021	Nee	tm 2025	40	11	2026
Gymzaal 't Gilde	5.606	2024	Nee	tm 2026	50	112	2027
Totaal programma Onderwijs	**46.534**						
Vestingplan 2020 bastion VIII 1)	250	2020	Ja	tm 2025	40	6	2026
Meekoppelkans Woelse Waard struinpad	36	2022	Nee	2025	40	1	2026
Openbare ruimte Gorinchemse martelaren	220	2023	Nee	2025	10	22	2026
Kwaliteitsimpuls recreatiegebied Buiten de Waterpoort 1)	284	2023	Ja	tm 2025	25	11	2026
Speelruimteplan 2024	229	2024	Nee	tm 2025	17	13	2026
Speelruimteplan 2025	200	2025	Nee	2025	17	12	2026
Speelruimteplan 2026	183	2026	Nee	2026	17	11	2027
Speelruimteplan 2027	200	2027	Nee	2027	17	12	2028
Speelruimteplan 2028	200	2028	Nee	2028	17	12	2029
Nieuwbouw Caribabad 2)	20.803	2023	Ja	tm 2027	40	392	2028
Verduurzaming Oosterbliek	130	2025	Nee	2025	15	9	2026
Verduurzaming Oude Stadhuis	375	2027	Nee	2027	15	25	2028
Faciliteren cultuur in museum	150	2024	Nee	2025	20	8	2026
Keerwand den Uylstraat	2.907	2024	Nee	tm 2025	25	116	2026
Kades Mollenburgseweg/ Valkenierweg	392	2024	Ja	tm 2025	25	16	2026
Kade Stationsweg	389	2024	Ja	tm 2025	25	16	2026
Vervangen kade Stationsweg	2.479	2025	Nee	2025	25	99	2026
Cultuurhuis	6.788	2019	Ja	tm 2027	40	170	2028
Cultuurhuis inrichting	1.441	2019	Nee	2027	20	72	2028
Ontstopper 2023	59	2023	Nee	2025	10	6	2026
Hitachi 2023	27	2023	Nee	2025	10	3	2026
John Deere motormaaier 2024	68	2024	Nee	2028	8	8	2029
VW transporter 17 2025	50	2025	Nee	2025	10	5	2026

Omschrijving (bedragen x € 1000)	Investerings-bedrag	Loopt vanaf	Reeds uitgaven	fasering uitgaven	Afschrijvings-termijn	Afschrijvings-bedrag	afschrijven per
VW transporter 46 tbv riool 2025	45	2025	Nee	2025	10	4	2026
John Deere begraafplaats 2025	61	2025	Nee	2026	10	6	2027
Aanhanger buitendienst 2025	40	2025	Nee	2025	8	5	2026
Grafdelfmachine boki 2022	95	2025	Nee	2025	8	12	2026
Opel combo 2026	36	2026	Nee	2026	10	4	2027
John Deere 1514 maaier 2026	62	2026	Nee	2028	8	8	2029
Opel combo buitendienst 2027	30	2027	Nee	2027	10	3	2028
Open movano buitendienst 2027	40	2027	Nee	2027	10	4	2028
Nissan leaf toezicht en handhaving 2027	30	2027	Nee	2027	10	3	2028
Opel combo buitendienst 2028	48	2028	Nee	2028	10	5	2029
VW transporter buitendienst onderhoud groen 2028	65	2028	Nee	2028	10	7	2029
Landini tractor buitendienst 2028	40	2028	Nee	2028	10	4	2029
Jensen snippermachine 2028	45	2028	Nee	2028	8	6	2029
Nissan leaf 1 toezicht en handhaving 2028	30	2028	Nee	2028	10	3	2029
Nissan leaf 2 toezicht en handhaving 2028	30	2028	Nee	2028	10	3	2029
Totaal programma Sport, Cultuur en Recreatie	**38.555**						
Aanpassing en uitbreiding Elzenhof	50	2023	Nee	2025	20	3	2026
Totaal programma Sociaal Domein	**50**						
GRP 2022 1)	1.075	2022	Ja	tm 2025	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
GRP 2023 1)	1.000	2023	Ja	tm 2025	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
GRP 2024 1)	1.000	2024	Nee	tm 2025	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
GRP 2025 1)	1.045	2025	Nee	2025	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
GRP 2026 1)	1.130	2026	Nee	2026	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
GRP 2027 1)	1.130	2027	Nee	2027	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
GRP 2028 1)	1.130	2028	Nee	2028	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Beschoeiing de Wetering Dalem	243	2024	Ja	tm 2025	20	12	2026
Beschoeiing begraafplaats Lingewijk	280	2025	Nee	2025	20	14	2026
Beschoeiing Vestdijkplein/Du Perronplein	270	2025	Nee	2025	20	14	2026
Beschoeiing Van Andel Spruytlaan	389	2025	Nee	2025	20	19	2026
Vervangen houten beschoeiingen 2026	655	2026	Nee	2026	20	33	2027
Vervangen houten beschoeiingen 2027	973	2027	Nee	2027	20	49	2028
Vervangen houten beschoeiingen 2028	960	2028	Nee	2028	20	48	2029

Omschrijving (bedragen x € 1000)	Investerings-bedrag	Loopt vanaf	Reeds uitgaven	fasering uitgaven	Afschrijvings-termijn	Afschrijvings-bedrag	afschrijven per
Beschoeiingen 2025	109	2025	Nee	2025	20	5	2026
Totaal programma Duurzaamheid	**11.389**						
Groote Haar windmolens, bouwrijpmaken 1)	60		Nee	tm 2025	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Totaal programma VROSV	**60**						
Hard- en software 2025	397	2025	Nee	2025	4	99	2026
Hard- en software 2026	361	2026	Nee	2026	4	90	2027
Hard- en software 2027	361	2027	Nee	2027	4	90	2028
Hard- en software 2028	371	2028	Nee	2028	4	93	2029
Vervangingsplan inventaris 2022	112	2022	Nee	2025	15	7	2026
Vervangingsplan inventaris 2023	179	2023	Nee	2025	15	12	2026
Vervangingsplan inventaris 2024	34	2024	Ja	2026	15	2	2027
Vervangingsplan inventaris 2025	150	2025	Nee	2026	15	10	2027
Vervangingsplan inventaris 2026	103	2026	Nee	2027	15	7	2028
Vervangingsplan inventaris 2027	103	2027	Nee	2027	15	7	2028
Vervangingsplan inventaris 2028	106	2028	Nee	2028	15	7	2029
Warmtenet stadhuis	1.142	2020	Ja	tm 2025	20	57	2026
Totaal programma Overhead, vpb en onvoorzien	**3.419**						
TOTAAL INVESTERINGEN	**160.744**						

1) De gemelde bedragen zijn bruto-investeringen.

2) Annuitaire investering, afschrijving varieert dus ieder jaar.

5.5 Vastgesteld beleid

Beleidskader	Vastgesteld door de raad in
Programma 1 Bestuur en ondersteuning	
Burgerinitiatieven	2016
Inwoners aan zet	2016
Informatiebeleid	2017
Participatiebeleid Gorcums samenspel 2022-2026	2021
Programma 2 Veiligheid	
Vergunningen Toezicht en Handhaving (VTH)	2019
Algemene Plaatselijke Verordening (APV)	2023
Integraal Veiligheidsplan (IVP) 2023-2026	2023
Programma 3 Verkeer en Vervoer	
Parkeerverordening Gemeente Gorinchem	2019
Mobiliteitsvisie Gorinchem 2040	2020
Uitvoeringsagenda Mobiliteitsplan 2020-2023	2020
Omgevingsvisie Gorinchem 2050 "Stad in Balans"	2023
Programma 4 Economie	
Strategie citymarketing	2017
Verordening winkeltijden gemeente Gorinchem 2021	2021
Economische visie	2021
Verordening BI-zone binnenstad Gorinchem 2023-2027	2022
Programma 5 Onderwijs	
Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs	2015
Beleidsnota Brede Scholen	2019
IHP 1e fase RBIC Gilde en i_lab	2020
Gelijke kansen beleid Gorinchem	2020
Versneld uitvoeringsprogramma IHP	2021
Leerlingenvervoer	2022
Integraal Huisvestingsplan onderwijs 2023-2038	2023
Programma 6 Sport, Cultuur en Recreatie	
Vestingplan	2017
Speelruimteplan Een leven lang plezier 2018-2027	2018
Cultuurvisie Ambities Cultuur 2019-2023	2019
Tarievennota binnen- en buitensport	2019
Subsidieverordening	2020
Beleidsregel aanleg buitensportvelden	2020
Beleid Openbare ruimte Buitengewoon Groen 2021-2025	2020
De Kracht van Sport 2022-2025	2022
Archeologiebeleid	2023

Beleidskader	Vastgesteld door de raad in
Programma 7 Sociaal Domein	
Uitvoeringsdocument transities sociaal domein	2014
Beleidsvoornemens Participatiewet	2014
Beleidskader Beschermd wonen en opvang 2015-2018	2014
Lokaal maatwerk Jeugdhulp	2016
Emancipatie- en diversiteitsbeleid 2018-2023	2018
Ontmoetingsplek van de Toekomst	2022
Integraal Sociaal Beleid Gorinchem 2025-2030	2024
Programma 8 Duurzaamheid	
Beleidsplan Duurzaamheid	2017
Gemeentelijk Rioleringsplan 2021-2025	2020
Afval- en Grondstoffenbeleid	2021
RES 1.0	2021
Transitievisie Warmte	2021
Programma 9 Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en Stedelijke vernieuwing	
Welstandsnota gemeente Gorinchem	2018
Woon- en Transformatievisie	2019
VTH-beleid 2019-2022	2019
Nota Vastgoedbeleid 2020-2023	2020
Nota Grondbeleid 2020-2023	2020
Programma Algemene dekkingsmiddelen	
Notitie schuldpositie	2017
Treasurystatuut	2020
Treasurybeleid	2023
Financiële verordening	2024
Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing	
Reserves, voorzieningen en weerstandsvermogen	2023
Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen	
Meerjarenonderhoudsplannen gemeentelijke kapitaalgoederen	2021

5.6 Afkortingenlijst

A

- **APV:** Algemene Plaatselijke Verordening
- **AV:** Alblasserwaard-Vijfheerenlanden
- **AVA:** Algemene Vergadering van Aandeelhouders
- **AVG:** Algemene Verordening Gegevensbescherming

B

- **BBV:** Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeente
- **BIO:** Baseline Informatiebeveiliging Overheid
- **BLVS:** Bureau Leerplicht en Voortijdig Schoolverlaten
- **BNG:** Bank Nederlandse Gemeenten
- **BOA:** Buitengewoon Opsporingsambtenaar
- **BRP:** Basisregistratie Personen
- **BSO:** Buitenschoolse Opvang
- **BSR:** Belastingsamenwerking
- **BV:** Besloten Vennootschap
- **B&W:** Burgemeester en Wethouders

C

- **CAO:** Collectieve Arbeidsovereenkomst
- **CB:** Collegebesluit
- **CBS:** Centraal Bureau voor de Statistiek
- **COA** Centraal Orgaan opvang asielzoeker
- **CPI:** Consumenten Prijs Index
- **CPB:** Centraal Plan Bureau
- **CV:** Commanditaire Vennootschap
- **CVO:** Christelijk Voortgezet Onderwijs

D

- **DG&J:** Dienst Gezondheid & Jeugd
- **Diftar:** Gedifferentieerd tarief
- **DSO:** Digitaal Stelsel Omgevingswet
- **DUMAVA:** Duurzaam Maatschappelijk Vastgoed
- **DVO:** Dienstverleningsovereenkomst

E

- **EMU:** Europese Monetaire Unie

G

- **GALA:** Gezond en Actief leven Akkoord
- **GCM:** Gorinchem Citymarketing
- **Gevudo:** Gemeenschappelijke Vuilverwerking Dordrecht en Omstreken

- **GGD:** Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst
- **GHOR:** Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio
- **GR:** Gemeenschappelijke Regeling
- **GRP:** Gemeentelijk Rioleringsplan
- **GGZ:** Geestelijke Gezondheidszorg

H

- **HBO:** Hoger beroepsonderwijs
- **HRM:** Human resource management
- **HVC:** Huisvuil Verbranding Centrale

I

- **ICT:** Informatie- en Communicatietechnologie
- **IFFG:** Internationaal Film Festival Gorinchem
- **IHP:** Integrale Huisvestingsplan
- **I&O:** Informatie en Ontmoeting
- **ISB:** Integraal Sociaal Beleid
- **IVP:** Integraal Veiligheidsplan
- **IV3:** Informatie voor derden
- **IZA:** Integraal Zorg Akkoord

L

- **LTA:** Landelijke Transitiearrangement

M

- **MBO:** Middelbaar Beroepsonderwijs
- **ME:** Maatschappelijke effect
- **MLL:** Merwede LingeLijn
- **MOP:** Meerjaren Onderhoudsplan
- **MPG:** Meerjaren Programma Grondbedrijf

N

- **NNB:** Nog Niet Bekend
- **NV:** Naamloze Vennootschap
- **NVRR:** Nederlandse Vereniging van Rekenkamers en Rekenkamercommissies

O

- **OVL:** Openbare Verlichting
- **OZB:** Onroerende zaak belasting
- **OZHZ:** Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid

P

- **PI:** Prestatie indicator

- **PPN:** Perspectiefnota

R

- **RB:** Raadsbesluit
- **RES:** Regionale Energiestrategie
- **ROM-S:** Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Schelluinen
- **RWS:** Rijkswaterstaat
- **RZB:** Roerende zaak belasting

S

- **SGS:** Stichting Gorinchemse Sportaccommodaties
- **SOJ:** Service Organisatie Jeugd
- **SPUK:** Specifieke Uitkering

T

- **TV:** Taakveld

V

- **VNG:** Vereniging van Nederlandse Gemeenten
- **VPB:** Vennootschapsbelasting
- **VRZHZ:** Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid
- **VTH:** Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving

W

- **Wmo:** Wet maatschappelijke ondersteuning
- **WOZ:** Wet waardering onroerende zaken
- **WSW:** Wet Sociale Werkvoorziening

Z

- **ZHZ:** Zuid-Holland Zuid

Gemeente Gorinchem
Stadhuisplein 1
Postbus 108 / 4200 AC Gorinchem
Telefoon: 14 0183
gemeente@gorinchem.nl

gorinchem.nl